

**JOURNAL OF PRACTICING
JOURNALISM RESEARCH**

Special Issue

VOORWOORD

We schrijven september 2012. Wat volgt is een kleine en willekeurige greep uit een oneindige stroom van gebeurtenissen die nieuws geworden zijn. Terwijl in Buggenhout (Oost-Vlaanderen) een jongerenfuif ontaardt in een vechtpartij en Michele Martin op clementie kan rekenen bij de zusters Klaren te Malonne, woedt in Syrië de burgeroorlog verder. Weer in België houden de hoofdverdachten van de kasteelmoord op een persconferentie hun onschuld staande. De spanning in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen stijgt. Enkele dagen nadat Obama de democratische conventie in North-Carolina toespreekt, dient de Europese Commissie in Brussel een wetsvoorstel in. Om de economische crisis te beteugelen dient een toezichtsorgaan voor alle Europese banken in het leven geroepen te worden.

In diezelfde maand september komt een team van om en bij de 15 studenten politieke wetenschappen, communicatiewetenschappen en sociologie bijeen te Antwerpen. Onder de titel ‘Buitenland Journalistiek Binnenstebuiten’, en met de financiële steun van de Faculteit Sociale Wetenschappen van de Universiteit Antwerpen, wordt het startschot gegeven van een veelbelovend project. Uitgangspunt is het onder de loep nemen van de staat van buitenlands nieuws.

Laten we teruggrijpen naar Syrië, het conflict dat de buitenlandverslaggeving in september domineert, en het als voorbeeld aanwenden om de discussies van de eerste vergadering te illustreren. Kranten rapporteren dat het aantal Syrische vluchtelingen een recordhoogte bereikt (meer dan 100.000). Jan Beacus verhaalt op de buis dat sinds de start van het conflict niet minder dan 18.000 burgerslachtoffers gevallen zijn. Syrië komt zonder de minste twijfel aan bod in de Vlaamse media. Aan onze rondetafel wordt echter vooral geponereerd dat we verder moeten durven gaan dan het louter vaststellen van de aanwezigheid van een thema op de media-agenda. Hoe kwam Syrië aan bod, welke bronnen en meningen kreeg het Vlaamse Publiek te horen/zien? Verschilt de (diversiteit van de) berichtgeving tussen alternatieve en klassieke media? Zijn journalisten goed bezig als ze voor kwaliteitsvolle journalistiek over Syrië embedded gaan? Heeft buitenlands nieuws, en de mate waarin het gepersonaliseerd en gedomesticeerd wordt, ook echt effect op mensen? Gaan mensen er gemakkelijker geld door geven of hun attitude veranderen? En tenslotte kunnen we ons afvragen: zit het publiek eigenlijk wel te wachten op (dit) buitenlands nieuws? Wie wel en wie eerder niet? En hoe kan je minder geïnteresseerde doelgroepen toch hun graantje van de grote buitenlandse nieuwsmaalstroom laten meepikken? Deze en andere vragen worden in dit special issue, zij het rond andere cases, door de verschillende auteurs opgeworpen, gewikt en gewogen.

Met de nodige trots stellen wij dit special issue van het tijdschrift *Journal of Practicing Journalism Research* voor (een tijdschrift dat al lang had moeten bestaan). Alle artikels in dit special issue vloeiden voort uit de bijzonder vruchtbare discussies die plaatsvonden op de startvergadering te Antwerpen. Samen geven de artikels een mooi beeld van wat wij, als guest editors, denken dat de toekomst van onderzoek naar buitenlands nieuws is en zou moeten zijn. Er wordt gebruik gemaakt van verschillende methoden; zowel van de meer traditionele inhoudsanalyse, als het open interview en de survey, als het experiment. Ook de literatuur waar uit geput wordt trekt zich weinig aan van grenzen tussen disciplines: van journalism studies over politieke wetenschappen tot hard core communicatiewetenschappen en alles wat daartussen ligt. Dit special issue is een eerste presentatie van bevindingen die deel uit maken van een grootschalig project. Dergelijke grote projecten staan of vallen in belangrijke mate met de inzet en toewijding van de betrokken onderzoekers.

Als guest editors willen we de auteurs van de verschillende artikels bedanken voor de geleverde intellectuele arbeid. Het keurslijf van het Leeronderzoek dwong ons om een eerder motiverende, adviserende en enthousiasmerende invulling te geven aan de rol van guest editor. De bijdragen ondergingen een harde en soms pijnlijke, dubbele ronde van peer-review, maar dat neemt niet weg dat de inhoudelijke en vormelijke verantwoordelijkheid voor de uiteindelijke versie bij de respectievelijke auteurs zelf ligt. Dit gezegd zijnde, besluiten we graag met de bemerking dat afgaande op het geleverde werk, de toekomst van onderzoek naar buitenlandsnieuws positief oogt. Het lijkt erop dat een nieuwe generatie van nieuwsonderzoekers staat te trappelen om de fakkel over te nemen. Wij kunnen dit enkel maar toejuichen.

Guest Editors,

Knut De Swert en Ruud Wouters

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	1
Objectiviteit een must? Casestudy naar het verschil in buitenlandse verslaggeving tussen mainstream en alternatieve media - <i>Krasnitskaja K., Noppen J., Piessen J.</i>	6
De Crem, Parlement en de Media: een unieke ménage-à-trois? Onderzoek naar de weergave van de verschillende opinies met betrekking tot Defensie in de media. - <i>Degheldere E., Proost M., Verbist J.</i>	34
Kenniskloof binnenlands nieuws – buitenlands nieuws? De verwachtingen van lezers/kijkers van buitenlands nieuws – Cox W., Snyders J., Vermeiren J., Vermeulen F.	57
Buitenlandverslaggeving en embedded journalism: de visie van Belgische en Nederlandse journalisten over (on)afhankelijke verslaggeving – Foubert C.	76
Attitudes ten aanzien van natuurrampen: Hoe journalisten het verschil kunnen maken – Frank M., Verbiest L., Willems E.	95
Besluit	115
Bijlage 1: Objectiviteit een must? Casestudy naar het verschil in buitenlandse verslaggeving tussen mainstream en alternatieve media	122
Bijlage 2: De Crem, Parlement en Media: Een unieke ménage-à-trois?	132
Bijlage 3 : Kenniskloof binnenlands nieuws – buitenlands nieuws? De verwachtingen van lezers/kijkers van buitenlands nieuws	138
Bijlage 4: Buitenlandverslaggeving en embedded journalism: de visie van Belgische en Nederlandse journalisten over (on)afhankelijke verslaggeving	148
Bijlage 5: Attitudes ten aanzien van natuurrampen: Hoe journalisten het verschil kunnen maken	150

INLEIDING

Frank M., Piessen J.

Dit themanummer brengt vijf verschillende studies samen die handelen over buitenlandjournalistiek in Vlaanderen. Uitgangspunt voor het onderzoek rond dit thema is het recent uitgekomen voorstel van resolutie betreffende de opwaardering van de buitenlandberichtgeving in de Vlaamse media (Poleyn et al., 2011).

De indieners van het voorstel vertrokken van de reeds bevonden vaststelling dat de aandacht voor buitenlands nieuws in de media daalt, ondanks het huidige globalisatiefenomeen. Deze paradoxale stelling vormde dan ook meteen de basis voor een oproep tot onderzoek. Aangezien de Vlaming zich slechts als wereldburger kan profileren wanneer hij of zij een duidelijk beeld heeft van de wereld rondom zich, is deze oproep noodzakelijk. Kennis vormt immers een belangrijke basis voor verbondenheid tussen de verschillende landen in de wereld (Poleyn et al., 2011). Buitenlands nieuws is bijgevolg belangrijk en de huidige staat hiervan dient zeker onderzocht te worden. Hier moet wel worden opgemerkt dat er niet enkel nood is aan onderzoek dat zich richt tot het veilig stellen van de toekomst van buitenlandberichtgeving. Het reeds bestaande onderzoek rond het thema buitenlands nieuws en buitenlandjournalistiek volstaat namelijk niet. Zo dienen sommige zaken nog comparatief onderzocht te worden, terwijl andere zelfs nog niet onderzocht zijn. Ook bestaan er gaten wat betreft regelmatige update-onderzoeken; dit is zeker bij berichtgeving inzake trends het geval. Dergelijke gaten vragen aldus ook om opvulling en verdienen evenzeer aandacht bij toekomstig onderzoek.

Niet enkel is het van belang dat onderzoekers aandacht besteden aan het kwantiteitsprobleem van het buitenlands nieuws, maar tevens dient gefocust te worden op de kwalitatieve aard van de gepresenteerde informatie (Wouters, 2009). In dit proces speelt de journalist een belangrijke rol. De kennis van het publiek is namelijk maar al te vaak gebaseerd op wat journalisten ons dagelijks voorschotelen. Het belang van het kwaliteitsaspect komt ook duidelijk naar voren in een opiniestuk van Rob Wijnberg (2013):

“Nieuws is overal. Nieuws is non-stop. Nieuws domineert het moderne leven van opstaan tot slapengaan. Het bepaalt onze gesprekken bij de koffieautomaat en in de kroeg. Het beïnvloedt onze opvattingen en onze blik op de wereld. Het stuurt onze politieke voorkeuren en ons stemgedrag. Het vormt onze perceptie van vreemde culturen en verre landen. Het bespeelt onze zorgen en emoties. Het dicteert hoe we onszelf en anderen zien. Nieuws is, met andere woorden, ongeëvenaard invloedrijk. Des te vreemder is het dat er zo weinig wordt stilgestaan bij wat nieuws eigenlijk is. Wat het met ons doet. En vooral: waarom we er zo veel van consumeren.”

In dit special issue wordt aldus gehoor gegeven aan de dringende noodzaak aan meer onderzoek omtrent de Vlaamse buitenlandberichtgeving. De artikels in dit nummer werden geselecteerd met als doel een zo breed mogelijk beeld te vormen van de huidige staat van dit journalistieke domein. Elk gerapporteerd onderzoek spitst zich hierbij toe op een specifiek aspect van buitenlandjournalistiek; gaande van de gehanteerde objectiviteitscriteria bij verslaggeving betreffende het buitenland en de verwachting van de Vlaamse kijker omtrent berichtgeving over het buitenland, tot de toekomst inzake oorlogsjournalistiek. Daarnaast wordt ook een antwoord gezocht op de vraag wie (buitenland)berichtgeving in België controleert en welke actoren in dit controleproces een plaats krijgen. Tot slot wordt aandacht besteed aan de effecten van buitenlands nieuws, waarbij eveneens de verschillende verschijningsvormen van buitenlandberichtgeving besproken worden. Elk artikel gerapporteerd in dit themanummer behandelt minstens één belangrijke vraag aangaande het thema van buitenlandjournalistiek. Het onderzoek betreffende deze vragen, wordt weliswaar steeds toegepast op een specifieke case, situatie of onderwerp.

In deze selectie komen zowel kwantitatieve als kwalitatieve onderzoeken aan bod. Het doel van dit themanummer is bij te dragen aan de algemene kennis omtrent de huidige staat van buitenlandjournalistiek in Vlaanderen. Getuige hiervan is de opmerkelijke recentheid van de data van alle onderzoeken in dit nummer. Op deze wijze hopen we nieuwe inzichten te leveren, waarmee stakeholders (journalisten en beleidsmakers) aan de slag zouden kunnen om buitenlands nieuws prominenter aanwezig en kwaliteitsvoller te maken.

Het eerste artikel handelt over het verschil in objectiviteitscriteria tussen klassieke media en alternatieve media. De keuze voor deze vergelijking werd gemaakt met oog op het verhoogde belang van alternatieve media sinds de komst van het internet en de trend van burgerjournalistiek. Vermits het hier gaat om recente ontwikkelingen, is dit onderzoek erg relevant.

Het is de taak van de journalist om objectief verslag uit te brengen over wat er gebeurt in de wereld. Voor buitenlands nieuws brengt deze taak nog meer verantwoordelijkheid met zich mee omdat de journalist de enige bron van informatie is voor het publiek. De journalist die verslag geeft over een buitenlandse gebeurtenis, geeft een betrouwbare indruk omdat er slechts weinig andere manieren zijn om te weten te komen wat er over de landsgrenzen heen gebeurt. Om deze reden is het van maatschappelijk belang te gaan kijken naar de objectiviteit van de artikels aangaande het buitenland. Zijn deze wel effectief zo objectief als iedereen verwacht (en gelooft)?

De auteurs creëerden zelf een definitie van objectiviteit en gebruikten deze als basis bij het coderen van geselecteerde artikels uit zowel de klassieke als de alternatieve media. Voorts wordt gebruik gemaakt van een inhoudsanalyse, aangevuld met een interview.

In het volgende artikel vroegen onderzoekers zich af wie in België de media-agenda bepaalt. Hierbij werd berichtgeving omtrent de buitenlandse missies van Defensie onder de loep genomen. De Belgische premier Di Rupo geeft in zijn regeerakkoord namelijk aan dat Defensie een zeer belangrijk, maar delicaat element is binnen het Belgische buitenlands beleid. Reden hiervoor is dat niet alle informatie betreffende dit beleidsdomein mag worden vrijgegeven. Daarenboven is die informatie die wel vrijgegeven wordt, vaak gekleurd. De regering in kwestie heeft er namelijk geen baat bij om negatief nieuws over hun missies te verspreiden. Voorgaande zaken hebben enkele implicaties wat betreft 'public watchdog functie' van de journalistiek.

In deze tweede studie wordt dieper ingegaan op dit probleem. Zo wordt aan de hand van een kwantitatieve inhoudsanalyse onderzocht of de media de via Defensie verkregen informatie voldoende kaderen door verschillende bronnen aan het woord te laten (d.i. balans behouden in berichtgeving via het principe van hoor en wederhoor). Indien dit niet het geval is, wordt aan de burgers een vertekend beeld meegegeven; wat uiteindelijk kan leiden tot het falen van een democratie. De kwantitatieve inhoudsanalyse wordt zowel toegepast op krantenartikels als op integrale verslagen van de Commissie voor de Landsverdediging en dit voor de periode 2010 -2011.

Het derde artikel gaat na wat de verwachtingen van het Vlaamse publiek zijn op vlak van buitenlandse nieuwsverslaggeving. Er is maar weinig onderzoek bekend naar de mogelijke interesse van het publiek voor het buitenland. Uit de door TNS-Media verwerkte enquête blijkt dat 94 procent van de ruim 2000 ondervraagde Vlamingen niet akkoord ging met de stelling dat de media te veel aandacht hebben voor buitenlands nieuws (Poleyn et al., 2011). Dit strookt dus niet met de dalende trend in het buitenlands nieuwsaanbod die vandaag aan de gang is. Dit impliceert aldus dat de nieuwsmakers misschien niet helemaal op de hoogte zijn van de verwachtingen van hun publiek.

De auteurs bespreken in hun artikel de vraagzijde van buitenlands nieuws. Dit onderzoek geeft aldus een aanzet om bovenstaand probleem weg te werken vermits het aan redacties kan tonen wat de kijker juist verlangt van het nieuws. Aan de hand van de resultaten van dit onderzoek zullen nieuwszenders een betere kijk krijgen op de samenstelling van hun publiek (de auteurs onderzoeken immers ook de belangrijkste demografische kenmerken); alsook over hun verwachtingen omtrent buitenlands nieuws. Tevens wordt er in het artikel ook gepeild naar de mate waarin de verschillende publieksgroepen beïnvloed worden door nieuwsformats zoals domesticatie. Het gebruik van verschillende narratieven wordt namelijk steeds meer toegepast door nieuwsorganisaties om meer aandacht van het publiek af te dwingen.

In de twee laatste artikels ligt de nadruk op rampberichterij. Eerst wordt gefocust op oorlogsjournalistiek, waarbij een vergelijking wordt opgesteld tussen ‘embedded journalism’ en ‘nonembedded journalism’. Dit onderzoek werd opgesteld naar aanleiding van de toegenomen aandacht voor buitenlandcorrespondenten die in de voorbije jaren plaatsvond ten gevolge van diverse conflicten in het Midden-Oosten en de Arabische lente. Hierbij kan eveneens verwezen worden naar de media-aandacht rond de boeken van onder meer Rudi Vranckx en Joris Luyendijk.

“Is embedded journalism vandaag nog weg te denken uit de buitenlandverslaggeving?” Het ontbreken van concrete frontlinies of veiligheidszones, alsook het gebrek aan respect voor mensenrechten en internationale conventies maken het voor journalisten haast onmogelijk om nog onafhankelijk te opereren. De enige optie om nog op veilige wijze in informatie te voorzien blijkt aldus op het eerste zicht embedded journalism te zijn. Deze vorm brengt echter een eenzijdige en gekleurde verslaggeving met zich mee. Om een antwoord te vinden op de bovenstaande vraag en een beeld te schetsen van de hedendaagse stand van zaken omtrent deze vorm van verslaggeving, werd een interview afgenomen met Roel Geeraedts (RTL Nederland) en met Patrick Van Gompel (VTM België). De bekomen interviewgegevens werden bovendien aangevuld met secundaire bronnen, gegevens uit krantenartikels enzovoort.

In het vijfde en laatste artikel wordt de focus op rampen, veroorzaakt door menselijk initiatief, verlegd naar rampen, veroorzaakt door natuurlijke krachten. Hierbij wordt gezocht naar de effecten van blootstelling aan buitenlands nieuws. Voorts wordt aandacht gegeven aan de verschillende soorten buitenlands nieuws die heden ten dage vaak voorkomen zoals gedomesticeerd nieuws en gepersonaliseerd nieuws.

De relevantie van dit laatste onderzoek wordt meteen duidelijk wanneer verwezen wordt naar de term ‘global warming’. Door toedoen van klimaatveranderingen is het aantal feitelijke natuurrampen de voorbije jaren erg toegenomen. Ook het aantal gerapporteerde natuurrampen is toegenomen; stijging in hoeveelheid beeldmateriaal door toedoen van smartphones en burgerjournalistiek ligt hier mee aan de oorzak. Aangezien de media vaak de enige bron van informatie zijn voor het publiek indien zich een ramp of gebeurtenis voordoet in het buitenland, is het van groot belang dat berichtgeving hieromtrent op een accurate wijze gebeurt (Joye, 2009).

De onderzoekers in dit artikel stellen vast dat nieuws over natuurrampen zelden wordt opgevolgd. Aangezien uitgegaan wordt van de hypothese dat publicatie van opvolgartikels wel degelijk van belang kan zijn, wordt een experiment uitgevoerd. Hierbij gaat men na of de attitude van Vlaamse jongeren ten aanzien van natuurrampen en hulporganisaties te beïnvloeden is door korte blootstelling aan opvolgartikels. Een positievere attitude zou er volgens deze onderzoekers misschien eveneens voor zorgen dat in de toekomst meer geld wordt ingezameld voor andere hulpacties.

Het gemeenschappelijke aan de artikels in dit special issue is dat ze allemaal kleine en grote stukjes kennis bijdragen tot het veld van het onderzoek naar buitenlands nieuws. Deze kennis is wel degelijk nuttig en nodig, zo blijkt ook uit deze onderzoeken zelf.

Het doel van dit special issue is meer aandacht te vestigen op buitenlandjournalistiek en op die manier tegemoet te komen aan de oproep van Poleyn en haar collega's (2011). Deze subdiscipline in de journalistiek verdient en vereist immers diepgaand onderzoek, zodat we de buitenlandberichtgeving in Vlaanderen naar een hoger niveau kunnen brengen. We hopen dat dit themanummer zal bijdragen aan verder onderzoek en inspirerend kan werken in toekomstige discussies. Er is immers nog veel te onderzoeken en te bediscussiëren omtrent dit zeer ruime onderwerp. Het achterliggende hoofddoel van dit special issue is dan ook andere onderzoekers te stimuleren gelijkaardig onderzoek op te zetten over buitenlandjournalistiek en dit ook buiten België.

Objectiviteit: een must? Casestudy naar het verschil in buitenlandse verslaggeving tussen mainstream en alternatieve media

Krasnitskaja K., Noppen J., Piessen J.

ABSTRACT Dit onderzoek gaat na of er een verschil bestaat in objectiviteit bij buitenlandse verslaggeving tussen de mainstream en de alternatieve media. Onder de noemer mainstream media vallen de nieuwssites van De Standaard en De Morgen, onder alternatieve media verstaan we de nieuwssite DeWereldMorgen.be. Aangezien er bij de alternatieve media vaker gebruik wordt gemaakt van burgerjournalisten is het nuttig om na te gaan of deze een andere invulling van het concept ‘objectiviteit’ hanteren. Dit onderzoek maakt gebruik van zowel een kwalitatieve inhoudsanalyse als een kwantitatieve codering. Artikels van zowel de mainstream media als de alternatieve media werden gecodeerd. De resultaten van de codering geven een antwoord op vooropgestelde hypothesen omtrent objectiviteit. Naast de inhoudsanalyse van de artikels is er ook een interview afgenomen bij een buitenlandjournalist, dit interview dient ter aanvulling van de resultaten van de gevonden resultaten. De resultaten van het onderzoek hebben aangetoond dat er wel degelijk verschillen waren in de verslaggeving tussen de twee soorten media. Toch moeten we voorzichtig zijn met te snelle conclusies; het zou te kort door de bocht zijn na dit onderzoek reeds te stellen dat klassieke media inderdaad objectiever zijn dan hun alternatieve varianten. Verder onderzoek kan onze resultaten nuanceren en aanvullen.

Acknowledgments

Graag zouden we buitenlandjournalist Boudewijn Van Spilbeeck hartelijk danken voor zijn uitvoerige medewerking aan ons interview. Tevens verdienen ook onze twee mentoren, Knut De Swert en Ruud Wouters, een vermelding. Bedankt voor de hulp!

1. Inleiding

Objectiviteit garanderen in de buitenlandse berichtgeving is niet altijd vanzelfsprekend. Wanneer het aankomt op mainstream en alternatieve media, wordt er zelfs gesuggereerd dat er een verschil bestaat in de mate van de toegepaste objectiviteit. Verschillende factoren spelen hierbij een belangrijke rol, zoals het gebruik van burgerjournalisten, bronnen en achtergrondinformatie. Om dit te onderzoeken hebben we gekozen voor een onderzoek dat bestaat uit twee fasen en daardoor ook twee verschillende methoden. We maken hiervoor gebruik van een kwantitatieve inhoudsanalyse en een diepte-interview om na te gaan of er verschillen zijn in objectiviteit tussen de klassieke media en de alternatieve media.

1.1 Probleemstelling

Binnen de media spelen journalisten een belangrijke rol, ze vergaren en rapporteren immers nieuwsfeiten en op basis van hun verslagen vormen de lezers een wereldbeeld. Bij de verslaggeving is objectiviteit één van de belangrijkste pijlers. Een journalist moet in de eerste plaats onpartijdig verslag kunnen geven. Toch vinden we in de journalistiek stijlen waarbij de lijn tussen feit en mening niet altijd even duidelijk is. Zeker bij berichtgeving over buitenlands nieuws is het voor de lezer moeilijk om te onderscheiden wat er werkelijk gebeurd is en wat de journalist zelf aan de feiten heeft toegevoegd. Daarbij moet er ook nog eens een onderscheid gemaakt worden tussen massamedia en de opkomende alternatieve media. Buitenlandsjournalist Boudewijn Van Spilbeeck beschrijft dit onderscheid als volgt:

“De alternatieve media bestaat vanuit een soort van idealisme of gedrevenheid of alleszins vanuit een overtuiging, ..., misschien is het grootste verschil dat de klassieke media willen informeren en dat zij (alternatieve media) misschien meer willen overtuigen, dus echt opiniëren.” (B. Van Spilbeeck, interview, 20 april, 2013).

Binnen dit onderzoekskader zullen wij kijken naar de mate waarin er objectiviteit wordt nageleefd door de twee soorten media.

1.2 Literatuurstudie

Eerder onderzoek naar alternatieve media is reeds uitgevoerd, al blijft dit beperkt. Zeker op nationaal niveau is er nog nood aan onderzoek omtrent dit onderwerp. Internationaal gezien verwachten we dat er al meer onderzoek is verricht rond alternatieve media, maar deze artikels zijn iets minder relevant voor ons onderzoek, vermits het hier gaat om een case-study waarin we de Vlaamse media onderzoeken. Nationaal gezien bestudeert Van Damme (2010-2011) via een vergelijkende studie de alternatieve media Apache en DeWereldMorgen.be. Ook Harcup (2003) heeft zich in zijn onderzoek

toegespitst op alternatieve media en gaat na of alternatieve en klassieke media nu echt zo verschillend zijn als steeds in vorige literatuur werd aangenomen. Deze onderzoeken vormen een goed hulpmiddel voor ons onderzoek maar geen van dezen bestuderen de verschillen wat betreft objectiviteit. Daarom zal dit onderzoek ook een nuttige aanvulling zijn op eerder onderzoek en opent het op zich ook een heel nieuwe dimensie wat betreft de vergelijking tussen alternatieve en klassieke media.

Aangezien we in ons onderzoek het verschil in objectiviteit bestuderen tussen de klassieke en de alternatieve media, is het belangrijk om de concepten “objectiviteit”, “klassieke media” en “alternatieve media” duidelijk af te bakenen. In een eerste deel van deze literatuurstudie kijken we naar de definities van enkele andere auteurs omtrent het concept “objectiviteit”. Op basis van deze definities kunnen we dan een eigen definitie afleiden die wij zullen hanteren tijdens het onderzoek. In het tweede deel van de literatuurstudie gaan we dieper in op de concepten “klassieke media” en “alternatieve media”. Ook hiervoor kijken we naar eerder verschenen literatuur waarna we een duidelijk overzicht geven van de verschillen tussen de twee typen media.

1.1.1 Objectiviteit: van concept naar operationalisering

Het is de taak van de journalist om objectief verslag uit te brengen over wat er gebeurt in de wereld. Voor buitenlands nieuws brengt deze taak nog meer verantwoordelijkheid met zich mee omdat de journalist de enige bron van informatie is voor het publiek. Reeds in de jaren '70 zag men het belang van buitenlands nieuws in; toen al werd vermeld dat internationaal nieuws te eenzijdig en Westers-getint was, en hierdoor het publiek van een foutief en te eenzijdig wereldbeeld voorzag (Harcup, 2003; Wouters, 2009). De journalist die verslag geeft over een buitenlandse gebeurtenis, geeft een betrouwbare indruk omdat er slechts weinig andere manieren zijn om te weten te komen wat er over de landsgrenzen heen gebeurt. Zoals Zucker (1978) opmerkte, is het publiek bij buitenlandse gebeurtenissen zelden rechtstreeks geraakt en kan de media dus in een zekere mate de perceptie van het publiek beïnvloeden aangezien er weinig controle mogelijk is. In het kader van ons onderzoek is het dan ook belangrijk welke invloed dit fenomeen op de objectiviteit van de journalist heeft.

Toch blijft objectiviteit een zeer ambigu concept waarmee journalisten rekening moeten houden bij dagelijkse beslissingen onder druk van nakende deadlines (Skovsgaard, Albæk, Bro, & de Vreese, 2012). Volgens Van Spilbeeck kunnen we objectiviteit het best omschrijven als:

"Het neutraal weergeven van de feiten zonder daar een eigen waardeoordeel of opinie aan toe te voegen. Of zonder het bij te kleuren met eigen opinie of waardeoordelen. ... Een gezonde argwaan, een voldoende kritische geest en alles benaderen met een kritische geest, dat is denk ik de basis." (B. Van Spilbeeck, interview, 20 april, 2013).

Eén van de grootste problemen met objectiviteit is het feit dat dit concept vaak onvoldoende gedefinieerd wordt in discussies. Er is meer sprake van een vage intuïtie dan van een duidelijk omljnd begrip (Munoz-Torres, 2012). Hierdoor wordt het concept objectiviteit gezien als het meest omstreden concept binnen de journalistiek.

In voorgaande onderzoeken heeft men al verschillende keren geprobeerd het concept toch zo goed mogelijk te definiëren. Zo konden we volgende definitie van objectiviteit afleiden uit een artikel van Tim Vos (2012): “Objectieve verslaggeving omvat verifieerbare feiten, een feitelijke verslaggeving die de gebeurtenis accuraat weergeeft en waarbij de auteur onpartijdig en gebalanceerd te werk gaat. Hij is niet betrokken bij het event en geeft een onpersoonlijk beeld van de feiten.” De taak van de journalist is volgens hem het verzamelen van feiten, informatie en data en tevens het ontwijken van onnauwkeurigheden en het vermijden van persoonlijke meningen. Een interessante uitspraak op dit vlak is die van Fowler (1913): “News does not have to be created; it is there. It has to be gathered”. Volgens Michael Ryan (2001) is objectiviteit het verzamelen en verspreiden van informatie die de realiteit zo accuraat mogelijk beschrijft. Volgens hem verzamelen objectieve journalisten feiten en meningen die botsen, controleren ze de informatie nauwkeurig en streven ze ernaar vast te stellen waarom beide partijen botsen. De journalist kan nooit garanderen dat elk aspect in hun verslaggeving klopt, ze kunnen enkel garanderen dat ze een proces hebben gevolgd dat ervoor zorgt dat ze een beschrijving geven van de feiten die meer accuraat is dan bij elk ander proces. Op deze manier zorgen ze ervoor dat de samenleving een bericht te lezen krijgt dat zo dicht mogelijk bij de waarheid komt. Het belichten van beide partijen is ook een belangrijk kenmerk van objectieve verslaggeving. Toch is de toepassing hiervan niet altijd even vanzelfsprekend. Van Spilbeeck:

"Omdat je in journalistiek toch uitgaat van het principe van woord en wederwoord ... ga je toch de ene partij moeten brengen en de tegenpartij ook. ... Ik denk dat inderdaad, als er al ergens een inbreuk is op de objectiviteit, dat dit vooral is door het al dan niet vergeten te belichten van de andere kant van de medaille. Dit is eigenlijk eerder passieve dan actieve subjectiviteit. ... Ik denk dat als we dan inderdaad al niet objectief zijn, dan is het bij dat soort situaties waar ook wij, misschien vanuit een soort verontwaardiging de slachtoffers meer zullen belichten. ... Wat dat betreft ga je wel zien, als het bijvoorbeeld over Syrië gaat, dat de manier waarop wij Syrië belichten anders is dan de manier waarop bepaalde bondgenoten van het regime hierover berichten. Wie zijn de terroristen? Voor het regime van Assad zijn de rebellen het slechte kamp maar voor het Westen is het regime van Assad juist het slechte regime." (B. Van Spilbeeck, interview, 20 april, 2013).

1.1.2 Onze definitie

Het vormen van een duidelijke, afgelijnde definitie rond het concept 'objectiviteit' wordt als problematisch beschouwd binnen de bestaande literatuur. Om op een gestructureerde manier objectiviteit vast te stellen in de gekozen cases hebben wij ons voor onze definitie beperkt tot de aspecten van objectiviteit die meetbaar zijn. Hierbij baseren we op een tekst van Michael Ryan (2001) waar we de gepaste kenmerken uit selecteren. Om als tekst te voldoen aan de objectiviteitsnorm is het voor ons noodzakelijk dat de tekst:

- Een duidelijke **bronvermelding** bevat.
- Geschreven wordt door een **onpartijdige** en **onbetrokken** journalist. MacCarthy (1906) omschreef journalisten als onpartijdig en onbevooroordeeld en vergeleek hen met rechters die voor de jury beide zijden van het bewijs lieten opsommen (as cited in Vos, 2012). Onder onbetrokken verstaan we een afstandelijk en onpersoonlijk standpunt, waarbij de journalist zijn eigen belangen achterwege laat (Vos, 2012).
Tevens is het belangrijk dat een journalist een duidelijk **balans** behoudt. Een gebalanceerde tekst is een tekst waarbij de journalist geen kant kiest binnen het verslag (Wien, 2005).
- Een **neutrale presentatie** van de feiten bevat. Journalisten moeten afstand nemen van de gebeurtenissen die ze overbrengen naar het publiek (Hackett, 1984), en dit aan de hand van een neutraal taalgebruik (geciteerd in Munoz-Torres, 2012).

1.1.3 Problematiek

Ondanks het duidelijk proces dat een journalist moet doorlopen om zo dicht mogelijk bij de objectieve realiteit te blijven, is een volledig objectieve tekst schrijven gemakkelijker gezegd dan gedaan. In principe wordt ervan uitgegaan dat journalisten steeds een duidelijk onderscheid maken tussen feiten en mening. Onder objectieve verslaggeving wordt dan ook verstaan dat een journalist een inhoud weergeeft die niet is aangetast door zijn eigen evaluatie ervan, de naakte feiten dus (Wien, 2005). Een journalist moet er echter ook voor zorgen dat het artikel leesbaar is voor het publiek. Journalisten moeten dus een bepaalde context creëren om de feiten in te kaderen. Deze voorkeur voor een bepaalde context is een subjectieve keuze van de journalist zelf (Wien, 2005). In de zoektocht naar een context kan de journalist ongetwijfeld beïnvloed worden "door zijn opleiding, achtergrond, wat hij heeft meegemaakt, interesses en kennis van bepaalde domeinen. Dat zijn allemaal zaken die de betrachtting naar objectiviteit negatief beïnvloeden." (B. Van Spilbeeck, interview, 20 april, 2013). Daarnaast krijgen buitenlandse journalisten vaak te maken met externe invloed. Zo kunnen overheden en allerlei bedrijven journalisten aanwenden om verslag uit te brengen om op die manier een bepaald imago over te brengen naar het publiek (McQuail, 2000). Ook Harcup heeft over de 'public image' geschreven. Hij duidt op het feit dat door gebeurtenissen bewust in een specifieke context te kaderen, de pers het

publiek sterk kan overtuigen van bepaalde zaken (Harcup, 2002). Vergelijkbaar met dit concept is het idee van 'media-bias', dat ook toepasselijk is voor het onderzoek naar objectiviteit (De Swert, 2011). McQuail gaat zelfs zover dat hij bias het tegenovergestelde van objectiviteit noemt (McQuail, 2011). Onder media-bias valt elke vorm van voorkeursbehandeling of favoritisme van een bepaald politiek of sociaal thema (De Swert, 2011). Bepaalde gebeurtenissen zullen op die manier bijvoorbeeld meer of net minder aandacht krijgen. Er is sprake van een onevenwicht in de berichtgeving wat betreft de onpartijdigheid en neutraliteit. Deze tegenstelling tussen objectieve feiten in een subjectieve context zorgt ervoor dat een journalistiek stuk bijna nooit voor 100% aan de objectiviteitsnorm kan voldoen

Hoewel men objectiviteit als een vanzelfsprekende factor bij berichtgeving beschouwt, is het niet onbelangrijk om ook de andere kant van de zaak te belichten. Voor een journalist is het namelijk om verschillende redenen niet evident om steeds een volledig objectieve berichtgeving te garanderen. Boudana (2011) somt verschillende factoren op die vele journalisten tegenkomen tijdens hun werk. Om te beginnen kunnen politieke attitudes een grote invloed uitoefenen op de journalist. Het is aan de journalist om zich hier tegen te verzetten en geen ruimte te creëren voor politieke bias. Ten tweede, schrijft Boudana, spelen organisationele en structurele belemmeringen een grote rol. Bijvoorbeeld een journalist die uit angst voor vervolging bepaalde artikels niet wilt schrijven (Boudana, 2011). Ten derde haalt Boudana een sociologisch begrip aan, namelijk 'the social construction of reality'. Wat belangrijk is wordt sociaal geconstrueerd door de journalisten, zij bepalen wat nieuws is en wat niet. Voor de alternatieve media zorgt de 'social construction of reality' ervoor dat ook zij mee kunnen bepalen wat nieuws is door hun eigen verhalen te brengen. Tenslotte is de taalbarrière niet onbelangrijk voor journalisten die buitenlands nieuws brengen (Boudana, 2011). Informatie vergaren in een vreemde taal maakt dat journalisten moeilijker het onderscheid kunnen maken tussen feit en mening in hun berichtgeving.

1.1.4 Klassieke vs. alternatieve media

Het Vlaamse medialandschap bestaat zowel uit mainstream- of massamedia als alternatieve media. Hoewel er doorgaans wordt gefocust op de verschillen tussen beide media, dient opgemerkt te worden dat er ook een overlapping kan zijn tussen beide media. Zo werken er vandaag vaak journalisten in kwaliteitskranten die een verleden hebben in de alternatieve media (Harcup, 2003). Van Spilbeeck haalde het volgende, vaak voorkomende fenomeen aan in zijn interview:

“Je had rechtse kranten die ofwel katholiek ofwel liberaal waren en als ze liberaal waren, waren ze ook vrijzinnig. Maar dat is nu allemaal verdwenen. ... Het beste bewijs is ook dat journalisten nu ook van de ene krant naar de anderen kunnen stappen, terwijl dat vroeger ondenkbaar zou geweest zijn.” (B. Van Spilbeeck, interview, 20 april, 2013).

Dit feit wordt vaak over het hoofd gezien aangezien de alternatieve media zichzelf zien als de oppositie van de mainstream media (Harcup, 2003).

Als voorbeeld van de geschreven mainstream media spitsen wij ons toe op de online versie van twee kwaliteitskranten, namelijk De Standaard en De Morgen. We kozen hier voor twee bronnen, omdat volgens ons één van de twee kranten niet representatief genoeg zou zijn voor “de klassieke media”, vermits er een enorm grote hoeveelheid aan klassieke media beschikbaar zijn.

De Standaard wil genuanceerd kwaliteitsnieuws brengen van Europees niveau en is als gevolg de absolute nummer één in het segment van de Belgische kwaliteitsjournalistiek. Met een bereik van 379 600 lezers en een oplage van 105 055 exemplaren (Corelio, 2011-2012) is de Standaard één van de koplopers in de geschreven Vlaamse media. De Morgen heeft een lagere oplage (69 164 exemplaren) en minder lezers (251 100 lezers), het is een krant voor open minded mensen die veel willen weten (Persgroep, 2012) . Als men naar het profiel van beide kranten kijkt dan zijn er zeer veel gelijkenissen tussen de Standaard en de Morgen, beiden hebben lezers die uit de hogere sociale klasse komen en het aantal mannelijke en vrouwelijke lezers komen overeen (Persgroep, 2012) .

Als alternatieve mediabron hebben we gekozen voor DeWereldMorgen.be. Hierbij kozen we ervoor slechts één bron te raadplegen, vermits enkel DeWereldMorgen.be enigszins vergeleken kon worden met de klassieke media. Alle overige alternatieve media berichtten te specifiek (bijvoorbeeld over één bepaald onderwerp) of vielen meer onder de categorie “blogs”. Deze nieuwsbron behoort tot geen enkele commerciële mediagroep maar heeft een mix van inkomsten.

“We kloppen aan bij de overheid voor subsidies omdat we vinden dat media net als cultuur of onderwijs niet uitsluitend aan de markt mogen worden overgelaten. We doen een beroep op lezers met een hart voor kwaliteitsjournalistiek en we rekenen op de steun van sociale bewegingen.” (DeWereldMorgen, n.d.)

Dit medium biedt dus een alternatief voor de commerciële mainstream media. Het Centrum voor Informatie over de Media geeft geen cijfers weer over DeWereldMorgen.be. Volgens Han Soete (Van Damme, 2010-2011) heeft DeWereldMorgen.be per dag 7000 individuele bezoekers met pieken tot 10 000. In totaal zijn er ongeveer 180 000 mensen die de website minstens één maal per maand bezoeken (DeWereldMorgen redactie, 2012). Dagelijks krijgen 40 000 mensen een elektronische nieuwsbrief toegestuurd met daarin de links naar de nieuwste artikels (Van Damme, 2010-2011).

Deze alternatieve mediabron heeft dus enkele duidelijke verschilpunten met de massamedia. Ten eerste is DeWereldMorgen.be een nieuwsbron die gratis is en alleen online beschikbaar is, De Standaard en De morgen zijn betalende nieuwsbronnen en hebben zowel een papieren als online versie. Ook heeft mainstream media in het algemeen een groter bereik. Vervolgens dient het budget van beide media vernoemd te worden. Zo maakt De Morgen deel uit van het grote Vlaamse mediabedrijf De Persgroep en De Standaard behoort tot Corelio. DeWereldMorgen heeft geen relatie met een commerciële mediagroep en zoekt naar andere inkomstenbronnen. Zo wordt op de site beroep gedaan op lezers met de vraag of zij een bijdrage willen storten. Tot slot moet ook de manier van werken en verslaggeving in gedachte worden gehouden. DeWereldMorgen.be wil van journalistiek een dialoog maken, door samen te werken met zowel professionele als burgerjournalisten (DeWereldMorgen, n.d.). Ze hebben ook 150 vrijwilligers in dienst. Dit is niet het geval bij de mainstream media, zij hebben een vaste hoofdredactie en daarnaast ook een reeks van andere organen zoals een specifieke redactie voor het online-nieuws.

1.1.5 Relevantie

Onderzoek naar de wijze waarop men binnen de alternatieve media en massamedia de deontologische code naleven is van wetenschappelijk belang voor de mate waarin objectiviteit in de pers gegarandeerd kan worden. Het is zeer belangrijk om de wisselwerkingen in onze maatschappij te koppelen aan de berichtgeving. De deontologische code die op dit moment toegepast wordt, zou bijvoorbeeld verouderd en niet langer competent kunnen zijn. Dit onderzoek zou op wetenschappelijk vlak nieuwe deontologische principes kunnen grondvesten die beter toepasbaar zijn op de huidige wijze van berichtgeving. Dit zou een verbetering kunnen betekenen voor de betrouwbaarheid en onpartijdigheid van de journalisten.

De maatschappelijke context waarin dit onderzoek plaatsvindt, heeft betrekking op de grote invloedssfeer van de geschreven pers. Wat er op de nieuwssites verschijnt, wordt door de lezer vaak geïnterpreteerd als 100 % objectief. Toch is publicatie van bepaalde informatie niet steeds een garantie voor betrouwbaarheid. Terwijl journalisten die voor de massamedia schrijven zich aan de deontologische code 'moeten' houden, genieten journalisten die voor de alternatieve media schrijven volledige vrijheid in hun berichtgeving. Hierdoor kan er wel eens misbruik van het betrouwbaar imago gemaakt worden. Wij spitsen ons dan ook toe op specifiek de buitenlandjournalisten en hun berichtgeving over buitenlandse feiten omdat er hier veel ruimte is voor het misbruiken van de journalistieke betrouwbaarheid. Het in kaart brengen van de mate waarin dit effectief gebeurt, is van maatschappelijke waarde omdat op deze manier de samenleving sterk beïnvloed kan worden.

2. Onderzoeksvraag

Door middel van dit onderzoek hopen wij verheldering te krijgen over de wijze waarop journalisten omgaan met de deontologische code en in hoeverre zij deze effectief toepassen in hun verslaggeving. Omdat wij de objectiviteitsnorm centraal hebben geplaatst, hopen wij ook te weten te komen hoe belangrijk objectiviteit geacht wordt door zowel massamedia als alternatieve media. Door de uitgebreide toepassing van verschillende methodes zullen de hypothesen al dan niet verworpen kunnen worden, waardoor wij hopelijk een sluitend antwoord op onze onderzoeksvraag kunnen vinden. Deze luidt als volgt;

“Hanteren buitenlandjournalisten van de alternatieve media en journalisten van de klassieke media verschillende criteria in hun verslaggeving? Kunnen we vaststellen dat binnen de alternatieve media vrijer wordt omgegaan met het aspect objectiviteit?”

2.1 Hypothesen

Om een antwoord te geven op de hoofdvragen werken we met een aantal hypothesen. Deze hypothesen worden tijdens ons onderzoek getoetst aan de realiteit waarna ze al dan niet worden behouden. Aan de hand van onze resultaten kunnen we eventueel nieuwe hypothesen opstellen voor een volgend onderzoek.

Voor onze hoofdhypothese gaan we na of er binnen de alternatieve media vrijer wordt omgegaan met het aspect van objectiviteit. Aangezien alternatieve media vaak werken met burgerjournalisten, die niet onder de deontologische code van de Raad voor de Journalistiek vallen, en het imago hebben om alternatieve standpunten en werkwijzen aan te houden, kunnen we de volgende hypothese stellen:

“De berichtgeving in DeWereldMorgen.be is minder objectief dan die in de mainstream media.”

Om deze hypothese te concretiseren maken we gebruik van enkele deelhypothesen gebaseerd op onze definitie van objectiviteit:

H1: Binnen DeWereldMorgen.be vinden we een andere samenstelling van actoren.

Deze hypothese kan het best worden onderzocht door ze op te splitsen in volgende deelhypothesen.

H1a. DeWereldMorgen.be komen meer burgers aan het woord.

H1b. Mainstream media vernoemen vaker officiële bronnen dan in DeWereldMorgen.be het geval is

H1c. De ratio van het aantal officiële actoren / burgers ligt hoger bij de mainstream media dan in de artikels van DeWereldMorgen.be .

H2: DeWereldMorgen.be toont een grotere betrokkenheid, gemeten aan het gebruik van persoonlijke voornaamwoorden.

H3: Artikels van DeWereldMorgen.be zijn significant lager.

H4: Artikels in de mainstream media bevatten opvallend minder woorden met een zekere connotatie en geven dus een neutralere presentatie van de feiten weer.

H5: In de mainstream media worden bronnen vaak letterlijk (direct) geciteerde, zodat er meer objectiviteit bewaard wordt

3.Methoden

Om tot een antwoord op onze onderzoeksvraag te komen, zullen we gebruik maken van kwalitatieve als kwantitatieve onderzoeksmethoden. Zo zullen we een *case study* uitvoeren en gebruik maken van een *comparative design*. Tot slot zal er een diepte-interview afgenomen worden. Uiteraard zijn we ons ook bewust van de onvermijdbare nadelen van deze methoden. Zo zorgt de case-study ervoor dat ons onderzoek beperkt is tot beperkte cases, en misschien niet generaliseerbaar is naar alle krantenartikels. Tevens zorgt de comparative design aan de hand van een codeerschema ervoor dat ons onderzoek gevoelig is voor observator-bias. Verschillende codeurs kunnen immers verschillende waarden toekennen aan dezelfde eigenschappen. We hebben binnen ons onderzoek dan ook geprobeerd om deze bias op alle mogelijke manieren te beperken.

Allereerst moet benadrukt worden dat wij ons in dit onderzoek enkel op de geschreven pers toespitsen en dus zullen werken met louter online krantensites. We maakten deze bewuste keuze omdat online alternatieve media vermoedelijk een groter bereik hebben. Om zoveel mogelijk factoren constant te houden hebben we er bijgevolg voor geopteerd ook de mainstream media enkel online te raadplegen. De opiniestukken die op zulke krantensites gepubliceerd worden zullen wij buiten beschouwing laten omdat wij ervan uit gaan dat deze telkens vanuit een subjectief oogpunt geschreven worden.

In ons onderzoek houden we wel rekening met verschillen in lengte van de artikels. Een lang artikel heeft logischerwijs meer woorden en kan zo meer informatie verschaffen, wat invloed kan hebben op zowel de objectiviteit als de subjectiviteit van het artikel. Wij gaan er in dit onderzoek niet van uit dat een langer artikel ook een objectiever artikel is, aangezien de extra informatie aanwezig in het artikel niet noodzakelijk objectieve informatie is.

Tevens moet ook opgemerkt worden dat we bij de coderingen binnen ons onderzoek geen onderscheid maken tussen de schrijvers van de artikels (persagentschap of journalist). Voor ons maakt het geen verschil of het artikel afkomstig is van een persagentschap of journalist, aangezien we enkel kijken naar het soort media waarin het artikel verschenen is.

Ons onderzoek kan ruwweg opgesplitst worden in twee delen. In het eerste en voornaamste deel coderen en vergelijken we artikels (met betrekking tot dezelfde onderwerpen) van zowel alternatieve media als van mainstream media. Dit is het kwantitatieve gedeelte. Voor het tweede, kwalitatieve, deel nemen we contact op met een journalist die thuis is in de wereld van de klassieke media, van wie we een diepte-interview afnemen. In het diepte-interview proberen we te achterhalen wat de motieven van deze journalisten zijn en onder welke voorwaarden ze moeten schrijven. Tevens zullen we een grip proberen te krijgen op de totstandkoming van dergelijke artikels (gebruikte bronnen, ...). Tenslotte hopen we met de resultaten van de codering en met de resultaten van het interview een algemene conclusie te kunnen vormen.

Voor het vinden van artikels uit de klassieke media hebben we een selectie gemaakt van twee Vlaamse kwaliteitskranten, namelijk “De Standaard” en “De Morgen”. Deze kranten geven een veelzijdige berichtgeving (Manssens & Walgrave, 1998). Deze artikels vergelijken we met artikels uit “De Wereldmorgen”, te plaatsen onder de noemer “alternatieve media”. We begrenzen ons onderzoek door enkel artikels te coderen met betrekking tot volgende thema’s:

- 1 Amerikaanse presidentsverkiezingen 7/11/2012
- 2 Occupy Nigeria
- 3 Rio+20 (18/06/2012 – 24/06/2012)
- 4 Het bezoek van Obama aan Myanmar

Deze thema’s werden geselecteerd op basis van onderwerp (politiek, burgeropstand, milieu) en op basis van het aantal artikels dat over een specifiek onderwerp geschreven werden op de verschillende kanalen (dit mochten er niet onnoemelijk veel zijn, vermits ze op een beperkte tijdspanne gecodeerd moesten worden, maar ook niet te weinig). Aan de hand van deze selectie kwamen we aan een totaal van 71 te coderen artikels (zie Bijlage 1: Overzicht artikels).

Om de verzamelde artikels van DeWereldMorgen.be en De Standaard en De Morgen te vergelijken op gebied van objectiviteit, maken we gebruik van een codeboek en een codeerschema dat we hebben samengesteld aan de hand van onze definitie. Dit schema leggen we steeds naast de artikels wanneer we deze aan het lezen zijn en zo kunnen we kijken in welke teksten veel subjectieve of net objectieve kenmerken naar boven komen.

Het codeerschema bestaat uit vijf grote delen. Een eerste deel gaat over de accuraatheid, een tweede deel over de neutraliteit, vervolgens bespreken we onpartijdigheid en onbetrokkenheid en als laatste twee kenmerken komen volledigheid en balans aan bod. Een uitgebreider overzicht is terug te vinden in het codeboek (Zie 1.2 Codeboek).

3.1 Bronselectie meten

Journalisten van mainstream media doen vaak beroep op officiële actoren, vandaar hebben de politieke en sociale machthebbers een zekere invloed op wat wel als nieuwsverslagen wordt beschouwd en wat niet. De alternatieve media stellen hier net een “counterproject” voor, zij laten de sociale groepen – die net niet aan bod komen in de mainstream media – aan het woord (Harcup, 2003; McChesney, 1999).

- Werkwijze:
 - aantal actoren: tellen en vergelijken met andere artikels
 - welke actoren: onderscheid maken tussen officiële bronnen (onderscheid justitie en overheid), commerciële bronnen, maatschappelijk middenveldbronnen en getuigenissen van burgers.
 - Hierbij letten we op de diversiteit van de bronnen door per artikel te noteren hoeveel van deze bronnen aan het woord komen.

3.2 Onpartijdigheid en onbetrokkenheid meten

Een onpartijdige en onbetrokken journalist is een journalist die een persoonlijke afstand behoudt van zijn verslaggeving. Het gebruik van persoonlijke voornaamwoorden van 1^e en 2^e persoon (ik, jij, wij, jullie) creëert denkbeeldige interactie met de lezer en daarmee subjectiviteit, omdat de journalist hier meer als persoon naar voor komt dan als professioneel verslaggever (Lagerwerf, Schurink, & Oegema, 2011). Hij schuift zichzelf en zijn persoonlijke mening met andere woorden naar voren.

- Werkwijze:
 - Nagaan of de journalist zichzelf al dan niet centraal plaatst in het artikel door na te gaan of er gebruik wordt gemaakt van persoonlijke voornaamwoorden
 - Indien dit het geval is, tellen hoe vaak dit gebeurt

3.3 Neutraliteit meten

Bij *direct speech* worden uitspraken gerapporteerd alsof ze door de originele spreker zo uitgesproken zijn. Het geciteerde deel wordt dan aangegeven door aanhalingstekens.

De juffrouw zei: “Tegen volgende week maakt iedereen oefening vijf.”

Hierbij tracht de journalist zo objectief mogelijk te zijn en schuift hij de eventuele subjectieve uitspraak af op de bron die hij citeert.

Bij *indirect speech* wordt er weergegeven wat iemand zegt, maar niet woordelijk. De journalist geeft dan de bron weer in eigen woorden. De aanhalingstekens vallen weg en er wordt gebruik gemaakt van het voegwoord 'dat'.

De juffrouw zei dat iedereen tegen volgende week oefening vijf moest maken.

Bij het gebruik van *indirect speech* neemt de mate van subjectiviteit toe aangezien de journalist zijn eigen woorden gebruikt en de bron niet woordelijk citeert.

- Werkwijze:
 - aantal woorden die gebruikt worden in zinnen met direct of indirect speech, tellen.
 - Per soort bron/ actor gaan kijken hoe deze geciteerd wordt (direct of indirect?) om vervolgens na te gaan of we een duidelijke tendens vinden in de manier waarop elke soort bron wordt geciteerd.

Sommige woorden kunnen een bepaalde bijklank met zich meebrengen. Zo hebben bepaalde woorden verschillende varianten wat betreft betekenis. Deze kunnen we onderverdelen in pejoratieven, middentermen of neutrale woorden en amelioratieven¹. Ze kunnen gebruikt worden om de werkelijkheid te beschrijven zoals die door spreker én luisteraar wordt ervaren. Zo kan een pejoratief woord als "wijf" in een bepaalde context gebruikt worden. Voorbeelden van neutrale woorden en amelioratieven zijn dan "vrouw" en "dame". De keuze van het woord kan zo dus bepaalde (bij)betekenissen oproepen en kan zo ervaren worden als meer of minder objectief.

- Werkwijze:
 - Aangezien we artikels hebben die zich met verschillende onderwerpen bezig houden, is het onmogelijk om vooraf een algemene lijst op te stellen met woorden met een bepaalde bijklank. We zullen tijdens het kritisch lezen voor elk artikel daarom een lijst van woorden samen stellen die volgens ons een duidelijk positieve of negatieve bijklank hebben.

¹ Een pejoratief is een woord dat een negatieve bijklank meedraagt. Een amelioratief is een woord dat een positieve bijklank meedraagt. Bij pejoratieven spreken we dan ook van een 'degradatie'; bij een amelioratief van een 'elevatie' (Borkowska & Kleparski, 2007).

4. Resultaten

H1: Binnen DeWereldMorgen.be vinden we een andere samenstelling van actoren dan binnen de klassieke media.

Om de verschillende samenstelling van actoren binnen de klassieke en de alternatieve media te onderzoeken, is het in de eerste plaats handig om een algemene kruistabel te maken met de verdeling van de actoren per medium. Daarna kunnen we de deelhypothesen één voor één gaan onderzoeken aan de hand van informatie uit [Tabel 1](#).

Binnen de drie media samen komen er in totaal 662 verschillende actoren aan bod. 541 hiervan worden slechts passief vermeld, 165 worden expliciet geciteerd. De verdeling van de actoren binnen de drie verschillende type media wordt geïllustreerd in [Tabel 1](#), waarbij er per type actor wordt gezien hoe vaak deze voorkomt in elke soort media en hoeveel procent dit bedraagt van het totaal aantal actoren per medium.

Tabel 1 Kruistabel type actoren per medium, samen

		Soort Medium			Total
Type actor		DWM	DM	DS	
officiële actoren	N	93	107	127	327
	% binnen medium	39,4%	63,3%	49,4%	49,4%
commerciële actoren	N	12	4	3	19
	% binnen medium	5,1%	2,4%	1,2%	2,9%
maatschappelijk middenveld	N	32	17	18	67
	% binnen medium	13,6%	10,1%	7%	10,1%
getuigenissen burgers	N	23	2	9	34
	% binnen medium	9,7%	1,2%	3,5%	5,1%
burgergroepen	N	28	5	22	55
	% binnen medium	11,9%	3%	8,6%	8,3%
Media	N	15	9	20	44
	% binnen medium	6,4%	5,3%	7,8%	6,6%
Rest	N	33	25	58	116
	% binnen medium	14%	14,8%	22,6%	17,5%
Totaal	N	236	169	257	662
	% binnen medium	100%	100%	100%	100%

Tabel 2 toont aan dat het hoogst aantal officiële actoren aanwezig is binnen De Morgen (63,3 %), gevolgd door De Standaard (49,4%) en op de laatste plaats DeWereldMorgen.be waarbij de officiële actoren 39,4% van het totaal aantal actoren beslaat. Terwijl de officiële actoren dus het vaakst worden vermeld binnen de klassieke media, zien we dat bijna alle andere type actoren (uitgezonderd van media en rest) het vaakst voorkomen in de alternatieve media. Hieruit kunnen we al concluderen dat de samenstelling van actoren verschilt tussen de klassieke en de alternatieve media.

Deze bevindingen gelden ook indien we de passieve en de actieve actoren apart gaan bekijken. Bij de passieve actoren zien we de meeste officiële actoren binnen De Morgen (65%) gevolgd door De Standaard (52,3%). Bij DeWereldMorgen.be bestaat 42,1% van de actoren uit officiële actoren. Bij de actieve actoren zien we dezelfde volgorde, daarbij bedraagt de verdeling van officiële actoren respectievelijk 66%, 44% en 28%. Zowel bij passieve als actieve actoren zien we dat de andere categorieën van actoren vaker aan bod komen bij de alternatieve media.

H1a: In DeWereldMorgen.be komen meer burgers aan het woord.

Om een antwoord te geven op deze hypothese maken we eerst gebruik van de kruistabel van de verschillende type actoren per medium (Tabel2). Onder de noemer burgers vallen hier de categorieën ‘getuigenissen van burgers’ en ‘burgergroepen’. Als we deze categorieën samennemen en kijken naar het aandeel van beide categorieën bekomen we de volgende resultaten: bij DeWereldMorgen.be is 21,6% van de vernoemde actoren burger, terwijl dit cijfer bij De Morgen en De Standaard beduidend lager ligt (respectievelijk 4,2% en 12,1%).

Tabel 2 ANOVA burgers per type medium, samen

Multiple Comparisons				
(I) Soort Media	(J) Soort Media	Mean Differences	Std. Error	Sig.
DWM	DM	0,17*	0,035	0
	DS	0,09*	0,032	0,016
DM	DWM	-0,17*	0,035	0
	DS	-0,08	0,035	0,082
DS	DWM	-0,09*	0,032	0,016
	DM	0,08	0,035	0,082

De verschillen tussen de gemiddelden waar een * bij staat zijn significant (sig. < 0,05).

Om na te gaan of deze resultaten ook significant zijn maken we gebruik van een One Way Anova. Deze test wordt gebruikt om de gemiddelden tussen verschillende groepen te vergelijken. Indien het verschil tussen de gemiddelden significant is, kunnen we vaststellen dat de bevindingen binnen onze steekproef ook veralgemeend kunnen worden naar de populatie.

Binnen Tabel 2 worden de verschillen tussen de gemiddelden gegeven. We kunnen vaststellen dat er een significant positief verband bestaat tussen DeWereldMorgen.be enerzijds en De Standaard en De Morgen anderzijds. Dit betekent dat er bij DeWereldMorgen.be vaker gebruik wordt gemaakt van burgers. Het verschil in gemiddelden tussen De Morgen en De Standaard is niet significant, dus binnen de klassieke media zelf worden burgers niet op significant verschillende wijze weergegeven. Onze hypothese dat bij DeWereldMorgen.be meer burgers aan het woord komen, wordt bevestigd.

Na het bevestigen van de hypothese voor de passieve en actieve actoren samen, is het nuttig om deze ook nog even apart te bekijken. Ook bij de passieve actoren is het aandeel van burgers het hoogste binnen DeWereldMorgen.be (19,4% tegenover 5,1% bij De Morgen en 11,7% bij De Standaard). Dit verschil is echter enkel significant tussen DeWereldMorgen.be en De Morgen.

Bij de actieve actoren, de actoren die expliciet geciteerd worden in de artikels, zien we een soortgelijke verdeling. DeWereldMorgen.be staat bovenaan met 33,9 procent, gevolgd door De Standaard met 11,9 procent en tenslotte De Morgen met een beduidend lager percentage van 1,9 procent. Hier toont de Anova-test aan dat er een significant positief verband bestaat zowel tussen DeWereldMorgen.be en de Standaard (Mean difference = 0,22 met sig. 0,002) als tussen DeWereldMorgen.be en de Morgen (Mean difference = 0,32 met sig. 0,000).

H1b: Mainstream media vernoemen vaker officiële bronnen dan in DeWereldMorgen.be het geval is

Om deze hypothese te testen maken we opnieuw gebruik van de kruistabel (Tabel 1). Dit keer kijken we naar de eerste regel, bij de officiële actoren. We lezen direct af dat het aandeel officiële actoren het hoogst is bij De Morgen (63,3%), gevolgd door De Standaard (49,4%) en op de laatste plaats DeWereldMorgen.be met 39,40 procent.

Tabel 3 ANOVA officiële actoren per type medium, samen

Multiple comparisons					
<i>(I) Soort Media</i>	<i>(J) Soort Media</i>	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	
DWM	DM	-0,24*	0,05	0	
	DS	-0,10	0,04	0,074	
DM	DWM	0,24*	0,05	0	
	DS	0,14*	0,05	0,014	
DS	DWM	0,10	0,04	0,074	
	DM	-0,14*	0,05	0,014	

De verschillen tussen de gemiddelden waar een * bij staat zijn significant (sig. < 0,05).

Om deze resultaten te testen op hun significantie voeren we ook hier een Anova-test uit. De Anova-test toont aan dat het verschil in officiële actoren wel significant is tussen DeWereldMorgen.be en De Morgen, maar niet tussen DeWereldMorgen.be en De Standaard. Binnen DeWereldMorgen.be vinden we wel minder officiële actoren dan binnen De Standaard maar dit verschil is niet significant (sig. $0,074 > 0,05$). Dit kan verklaard worden door de relatief kleine steekproef. We nemen dit verschil dus onder licht voorbehoud mee in de resultaten. Daarnaast stellen we vast dat er ook een significant verschil bestaat binnen de klassieke media zelf. Binnen De Morgen komen er significant meer officiële actoren aan bod dan binnen De Standaard. Deze hypothese wordt dan ook verworpen.

Ondanks het feit dat we de hypothese hebben verworpen, kan het nuttig zijn om de passieve en actieve actoren eens apart te bekijken. Bij zowel de passieve als de actieve actoren zien we dezelfde tendens: ook hier hebben de klassieke media het grootste aandeel officiële actoren (passief: 65% voor De Morgen; 52,3% voor De Standaard; 42,1% voor DeWereldMorgen.be; actief: 66% voor De Morgen; 44,1% voor De Standaard; 28,3% voor DeWereldMorgen.be). Net als bij de actieve en passieve actoren samen tonen de Anova-testen voor passief en actief apart echter aan dat de verschillen enkel significant zijn tussen DeWereldMorgen.be en De Morgen. Voor zowel passieve als actieve actoren is er ook een significant verschil tussen de klassieke media onderling (De Morgen meer officiële actoren).

Tabel 4 Kruistabel type actoren per medium, samen

Type actor		Soort Medium			Total
		DWM	DM	DS	
officiële actoren	N	93	107	127	327
	% binnen medium	39,4%	63,3%	49,4%	49,4%
getuigenissen	N	23	2	9	34
	% binnen medium	9,7%	1,2%	3,5%	5,1%
burgergroepen	N	28	5	22	55
	% binnen medium	11,9%	3%	8,6%	8,3%

H1c: De ratio van het aantal officiële actoren / burgers ligt beduidend hoger bij de mainstream media dan in de artikels van DeWereldMorgen.be

Bij deze hypothese gaan we na of de ratio van het aantal officiële actoren op het aantal burgers hoger ligt bij de mainstream media dan bij de alternatieve media. Dit doen we aan de hand van een kruistabel (Tabel 4) waaruit we duidelijke berekeningen kunnen maken.

De ratio van officiële actoren op het aantal burgers bij de klassieke media is gelijk aan 6,16 (234 officiële actoren/38 burgers), bij de alternatieve media is dit gelijk aan 1,82 (93 officiële actoren/51 burgers). De verhouding van officiële actoren ten opzichte van burgers is binnen onze steekproef dus hoger bij de klassieke media dan bij de alternatieve media.

Daarnaast gaan we ook testen of de ratio's van het aantal officiële actoren op het totaal aantal actoren en het aantal burgers op het totaal aantal actoren verschilt binnen de klassieke en de alternatieve media. Aangezien de vorige hypothese omtrent het aantal officiële actoren slechts nipt niet significant bleek te zijn, maken we hier gebruik van een dummy-variabele. Deze variabele geeft een rechtstreeks onderscheid tussen de alternatieve en de klassieke media. De Standaard en de Morgen worden samengenomen en krijgen de waarde 0 toegediend. DeWereldMorgen.be krijgt de waarde 1.

Met deze nieuwe dummy-variabele is het nuttig om na te gaan wat de verhouding tussen de officiële actoren op het totaal aantal actoren is, en anderzijds het aantal burgers op het totaal aantal actoren. Binnen de klassieke media bedraagt de verhouding van officiële actoren op het totaal aantal actoren 0,55 (234 officiële actoren/426 totaal aantal actoren), binnen de alternatieve media bedraagt dit slechts 0,39 (93 officiële actoren/236 totaal aantal actoren). De verdeling van de officiële actoren ligt dus hoger bij de klassieke media dan bij de alternatieve media.

Voor de verdeling van het aantal burgers binnen de klassieke en de alternatieve media komen we uit op een verhouding van 0,09 binnen de klassieke media (38 burgers/426 totaal aantal actoren) en een verhouding van 0,22 binnen de alternatieve media (51 burgers/236 totaal aantal actoren). De verhouding van burgers ten opzichte van het totaal aantal actoren ligt dus beduidend hoger bij de alternatieve media dan bij de klassieke media.

Om na te gaan of onze bevindingen binnen de steekproef ook significant zijn en aangenomen kunnen worden voor de volledige populatie voeren we een Independent T-test uit. Hierbij worden, net als bij de Anova-test, gemiddelden tussen groepen vergeleken. Zowel bij de burgers als bij de officiële actoren is het verschil tussen de klassieke media en de alternatieve media significant ($\text{sig} < 0,05$). De hypothese dat in de klassieke media de ratio van officiële actoren op burgers groter is dan bij de klassieke media wordt bevestigd. Daarnaast kunnen we vaststellen dat bij de alternatieve media er significant meer burgers aan het woord komen ($M=0,57$, $SD=0,50$) dan bij de klassieke media ($M=0,32$, $SD=0,47$, $t(8,5)=-4,65$, $p=0,004$). De officiële actoren komen significant vaker aan bod in de klassieke media ($M=0,43$, $SD=0,49$) dan bij de alternatieve media ($M=0,28$, $SD=0,45$, $t(52,32)=3,86$, $p=0,000$).

H2: Binnen DeWereldMorgen.be vinden we een groter gebruik van persoonlijke voornaamwoorden dan binnen de klassieke media

Een hogere aanwezigheid van persoonlijke voornaamwoorden binnen de alternatieve media toont aan dat hier de journalist te betrokken is bij het onderwerp en zich dan ook centraal plaatst in het artikel in plaats van op te treden als objectieve verslaggever. Om dit te onderzoeken maken we gebruik van een Anova-test (Tabel 5) met als afhankelijke variabele de aanwezigheid van persoonlijke voornaamwoorden, en als onafhankelijke variabele het type medium.

Uit Tabel 5 kunnen we afleiden dat er vaker sprake is van persoonlijke voornaamwoorden binnen de alternatieve media binnen onze steekproef en dat dit verschil ook significant is en dus kan worden doorgetrokken naar de populatie. De hypothese dat we in DeWereldMorgen.be een groter gebruik van persoonlijke voornaamwoorden aantreffen dan in de klassieke media wordt bevestigd.

Tabel 5 ANOVA persoonlijke voornaamwoorden per type medium

Multiple Comparisons		Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
(I) Soort_Media	(J) Soort_Media			
DWM	DM	0,24*	0,09	0,034
	DS	0,26*	0,08	0,009
DM	DWM	-0,24*	0,09	0,034
	DS	0,02	0,07	1,000
DS	DWM	-0,26*	0,08	0,009
	DM	-0,02	0,07	1,000

De verschillen tussen de gemiddelden waar een * bij staat zijn significant (sig. < 0,05).

H3: Artikels van DeWereldMorgen.be zijn significant langer

Voor het testen van deze hypothese hebben we geopteerd voor een T-test. Hierbij gebruiken we het aantal woorden als afhankelijke variabelen en zetten en vormen we de type media om in dummy-variabele met waarde 0 voor de klassieke media en waarde 1 voor de alternatieve media. De T-test vergelijkt de gemiddelden van beide groepen (alternatief versus klassiek).

Door te kijken naar de Levenes' test merken we dat er geen sprake is van gelijkheid in variantie (sig 0,000 < 0,05). We gaan dus in de rij "equal variances not assumed" kijken naar het significantieniveau. Zo kunnen we concluderen dat er wel degelijk een significant verschil bestaat tussen het aantal woorden (lengte van de artikels) gebruikt in de klassieke media en de alternatieve media (sig 0,002 < 0,05). Na het vaststellen dat er een significant verschil is in de lengte van de artikels tussen de alternatieve en klassieke media is het interessant om per type na te gaan in welke richting deze verschillen werken.

Uit H4: Artikels in mainstream media bevatten opvallend minder woorden met een bepaalde connotatie

Tabel 6 leiden we af dat er een significant verschil tussen DeWereldMorgen.be en De Morgen bestaat (artikels in DeWereldmorgen bevatten meer woorden dan De Morgen). Verder is er een significant verschil tussen DeWereldmorgen en De Standaard (artikels in DeWereldmorgen zijn langer dan in De Standaard). Tot slot zien we in deze tabel dat er geen enkel significant verband bestaat tussen de lengte van artikels van de klassieke media onderling (De Morgen en De Standaard).

H4: Artikels in mainstream media bevatten opvallend minder woorden met een bepaalde connotatie

Tabel 6 Aantal woorden vergeleken per medium

Multiple Comparisons				
		Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
(I) Soort_Media	(J) Soort_Media			
DWM	DM	550,64*	105,64	0,000
	DS	686,56*	96,44	0,000
DM	DWM	-550,64*	105,64	0,000
	DS	135,91	84,07	0,332
DS	DWM	-686,56*	96,44	0,000
	DM	-135,91	84,07	0,332

De verschillen tussen de gemiddelden waar een * bij staat zijn significant (sig. < 0,05).

De aanwezigheid van connotatie verhindert de neutrale presentatie van de feiten die nodig is voor een objectief artikel. Om na te gaan of er binnen de alternatieve media vaker connotatie voorkomt maken we weer gebruik van onze dummy-variabele die waarde 0 heeft bij de klassieke media en waarde 1 bij de alternatieve media. Hier voeren we ook weer een T-test voor uit. Deze toont aan dat het verschil in connotatie tussen de alternatieve en de klassieke media significant is.

We kijken ook even naar de verschillen in gemiddelden tussen de verschillende type media. Dit gebeurt aan de hand van een Anova-test.

Uit Tabel 7 kunnen we aflezen dat er een significant positief verband is tussen zowel DeWereldMorgen.be en De Morgen als DeWereldMorgen.be en De Standaard. De hypothese dat er meer connotatie aanwezig is in de alternatieve media wordt behouden.

Tabel 7 Connotatie vergeleken per medium

Multiple Comparisons				
		Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
(I) Soort_Media	(J) Soort_Media			
DWM	DM	20,12*	-20,12*	0,000
	DS	19,76*	4,13	0,000
DM	DWM	-20,12*	4,52	0,000
	DS	-0,36	3,60	1,000
DS	DWM	-19,76*	4,13	0,000
	DM	0,36	3,60	1,000

De verschillen tussen de gemiddelden waar een * bij staat zijn significant (sig. < 0,05).

H5: In de mainstream media worden bronnen vaak letterlijk (direct) geciteerd zodat er meer objectiviteit bewaard wordt

Om deze hypothese na te gaan gebruiken we in de eerste plaats een Independent T-test met de variabelen alternatief en totaal_direct. De variabele alternatief is een dummy-variabele die gelijk is aan 0 in het geval van de klassieke media en gelijk aan 1 als het gaat om de alternatieve media. Onder de variabele totaal_direct verstaan we het totaal aantal woorden die direct geciteerd zijn.

In Tabel 8 worden de statistieken van enerzijds de klassieke en anderzijds de alternatieve media getoond. Binnen de klassieke media zijn er 57 artikels gecodeerd, waarbij het gemiddeld aantal woorden in direct speech 39,5 bedraagt. Binnen de alternatieve media zijn er 14 artikels gecodeerd, waarbij het gemiddeld aantal woorden in direct speech 101,5 bedraagt. Deze gemiddelden tonen aan dat er binnen de alternatieve media vaker direct geciteerd wordt dan binnen de klassieke media, het tegenovergestelde van wat onze hypothese verwoordt. Om te testen of deze vaststelling ook toepasbaar is op de volledige populatie voeren we een Independent T-test uit.

De Independent T-test geeft de Levene's Test for Equality of Variances weer. Deze test toont aan of er een gelijkheid in variantie bestaat tussen de klassieke en de alternatieve media. Het totaal aantal direct

speech Aangezien de Levene's test significant is (sig 0,022 < 0,05) nemen we aan dat de varianties tussen de twee groepen verschillen. We kijken dan naar de tweede rij met 'Equal variances not assumed'. Hierbij bedraagt de significantie 0,064, wat nipt groter is dan het significantieniveau van 0,05. Als binnen onze steekproef De Morgen en De Standaard samen nemen onder de noemer klassieke media is er geen significant verschil tussen het gemiddeld aantal woorden direct speech tussen de klassieke en de alternatieve media. Dit kan echter liggen aan onze relatief kleine steekproef. We verwerpen deze hypothese binnen ons onderzoek, maar nemen de opmerking over de kleine steekproef wel mee.

Nadat we de hypothese voor het verschil in aantal woorden direct speech tussen de klassieke en de alternatieve media hebben verworpen is het echter nuttig om na te gaan of dit voor de drie types onderling ook het geval is.

Tabel 9 toont aan dat er enkel een significant verschil bestaat tussen het totaal aantal woorden direct speech bij DeWereldMorgen.be en de Standaard. Aangezien die Mean Difference groter is dan 0 (80,028) kunnen we vaststellen dat het aantal direct speech in DeWereldMorgen.be groter is dan het aantal direct speech in de Standaard. De hypothese dat bronnen in de klassieke media vaker letterlijk (direct) geciteerd worden om de objectiviteit te bewaren wordt verworpen.

Tabel 8 Algemene statistieken direct/indirect speech

		N	Mean	Std. Deviation
direct speech	Klassieke media	57	39,5	78,944
	Alternatieve media	14	101,5	110,038

Tabel 9 Aantal direct vergeleken per medium

Multiple Comparisons				
		Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
(I) Soort_Media	(J) Soort_Media			
DWM	DM	31,17	28,829	0,85
	DS	80,03*	26,318	0,01
DM	DWM	-31,17	28,829	0,85
	DS	48,86	22,943	0,11
DS	DWM	-80,03*	26,318	0,01
	DM	-48,86	22,943	0,11

De verschillen tussen de gemiddelden waar een * bij staat zijn significant (sig. < 0,05).

5. Besluit

Na het uitvoeren van ons onderzoek hebben wij de vooropgestelde hypothesen kunnen bevestigen of uitsluiten. Deze worden samengevat in Tabel 10.

Zowel bij de actieve als passieve actoren is er een significant verband tussen het medium en het aantal keer dat een bepaalde actor vermeld wordt. Wat specifiek de burgers betreft, scoort de alternatieve media het hoogst. Klassieke media gebruikt burgers minder vaak als bronnen. Wat de officiële actoren betreft is er een significant verschil tussen alle drie kranten. De Morgen bevat meer officiële actoren dan De Standaard. De Wereldmorgen op haar beurt bevat het laagste aantal. We kunnen dus besluiten dat er in het totaal meer officiële actoren aan bod komen in de klassieke media dan in de alternatieve media. Tenslotte wordt de hypothese dat in de klassieke media de ratio van officiële actoren op burgers groter is dan bij de klassieke media behouden. Daarbij is het aandeel officiële actoren het hoogst bij de klassieke media, en het aantal burgers het hoogst is bij de alternatieve media. Bij de hypothese omtrent connotatie kan er besloten worden dat alternatieve media meer geconnoteerd verslag geeft. De hypothese dat bronnen in de klassieke media vaker letterlijk (direct) geciteerd worden om de objectiviteit te bewaren wordt verworpen. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat deze hypothese maar heel nipt verworpen werd en dat de kans zeer groot is dat deze in een grotere steekproef wel significant blijkt.

Bevestiging en uitsluiting van de voorgaande hypothesen heeft ons dichter gebracht bij het beantwoorden van onze onderzoeksvraag. Helaas kunnen wij ons voorlopig nog niet eenduidig uitspreken over de toepassing van de objectiviteitnorm door journalisten van klassieke en alternatieve media. Concluderen dat de alternatieve media minder objectief zijn, zou nogal kort door de bocht zijn, maar het is wel duidelijk dat alternatieve media meer ruimte laten voor andere actoren naast de officiële actoren, zoals bijvoorbeeld de burgers. Daarnaast is er ook meer connotatie in de alternatieve media dan in de klassieke media. Tegelijkertijd geven artikels uit alternatieve media ook meer achtergrondinformatie. Maar om ons uit te kunnen spreken over welke media al dan niet het meest objectief zijn, is er meer onderzoek nodig. Wij hebben ons nu tot slechts vier hoofdthema's beperkt in een zeer beperkte tijdsperiode. Dit onderzoek zou uitgebreid kunnen worden op kwantitatief niveau

om zo een omvangrijker beeld te krijgen van de bronselectie, volledigheid en neutraliteit in zowel de alternatieve als de klassieke media.

Tabel 10 overzicht hypothesen

Hypothese	Verworpen/bevestigd
4.1 Binnen DeWereldMorgen.be vinden we een andere samenstelling van actoren dan binnen de klassieke media.	Bevestigd
4.1.1 In DeWereldMorgen.be komen meer burgers aan het woord.	Bevestigd
4.1.2 Mainstream media vernoemen vaker officiële bronnen dan in DeWereldMorgen.be het geval is	Bevestigd (onder voorbehoud)
4.1.3 De ratio van het aantal officiële actoren / burgers ligt beduidend hoger bij de mainstream media	Bevestigd
4.2 Binnen DeWereldMorgen.be vinden we een groter gebruik van persoonlijke voornaamwoorden dan binnen de klassieke media	Bevestigd
4.3 Artikels van DeWereldMorgen.be zijn significant langer	Bevestigd
4.4 Artikels in mainstream media bevatten opvallend minder woorden met een bepaalde connotatie	Bevestigd
4.5 In de mainstream media worden bronnen vaak letterlijk (direct) geciteerd zodat er meer objectiviteit bewaard wordt	Deels bevestigd (onder voorbehoud) (Zie tabel 6)

6. Discussie

Over de gehele lijn kunnen wij vaststellen dat het merendeel van onze vooropgestelde hypothesen inderdaad bevestigd is in ons onderzoek. Zoals verwacht is er meer aandacht voor verschillende bronnen in de alternatieve media en is er ook meer achtergrondinformatie. Klassieke media zijn objectiever omdat er minder connotatie is in de artikels maar tegelijkertijd zijn artikels uit klassieke media ook steeds veel korter dan in de alternatieve media. Andere hypothesen, zoals de hypothese omtrent direct speech,

Uit eerder onderzoek in dit veld is gebleken dat er veel onenigheid bestaat omtrent het concept van objectiviteit. Ook wij zijn meermaals op dit probleem gebotst tijdens onze zoektocht naar een

allesomvattende definitie van objectiviteit. Hoewel wij getracht hebben hier zelf een antwoord op te vinden, kunnen wij toekomstig onderzoek naar dit ambigue concept enkel aanmoedigen. In onze definitie hebben wij bronselectie, volledigheid en neutraliteit centraal geplaatst omdat wij dat het belangrijkste achten in het licht van ons onderzoek. Maar deze parameters voor objectiviteit kunnen uiteraard nog uitgebreid en uitgediept worden in de toekomst.

Wij hopen met onze resultaten te wijzen op het belang van het hanteren van de objectiviteitsnorm in de buitenlandse journalistiek. Dit is ontzettend belangrijk omdat de burgers vaak enkel op de media kunnen vertrouwen wanneer ze geïnformeerd wensen te worden over buitenlandse gebeurtenissen. Door zowel de klassieke als de alternatieve media te onderzoeken willen wij aantonen dat objectiviteit in de bronvermelding ten alle tijde gegarandeerd moet worden. Het belang van bronselectie, volledigheid en neutraliteit mag niet onderschat worden. Wij hopen dit onderwerp onder de aandacht te brengen in de academische wereld zodat dit onderzoek opnieuw uitgebreider uitgevoerd kan worden en er zo sluitende resultaten bekomen kunnen worden.

Tenslotte zouden wij ook graag de aandacht vestigen op de opkomst van sociale media en de gevolgen voor de buitenlandse journalistiek hiervan. “De grootste verandering in ons beroep van de laatste 5 jaar zijn ongetwijfeld de sociale media.” (B. Van Spilbeeck, interview, 20 april, 2013). In het interview kaart Boudewijn Van Spilbeeck het belang van Twitter en Facebook aan voor verslaggeving in het buitenland. “Het eerste wat wij doen als er iets gebeurt in de wereld, is op zoek gaan naar een Vlaming die daar zit en een middel om dat te doen is Facebook. En dan probeer je daar eventueel een berichtje op te zetten, contact te krijgen.” (B. Van Spilbeeck, interview, 20 april, 2013). Sociale media zijn een zeer handig middel geworden om afstanden te overbruggen en snel informatie te leveren. Maar of dit al dan niet een goede evolutie is voor de objectiviteit in de buitenlandse journalistiek kan zeker betwist worden. Daarnaast is de technische ontwikkeling van telefoons met camera in de eerste fase en de smartphones in de tweede fase zeer belangrijk.

“Hierdoor is letterlijk iedereen journalist. Vroeger moest er een journalist bij zijn met een camera of een fototoestel om iets vast te leggen en nu is iedereen eigenlijk burgerjournalist.” (B. Van Spilbeeck, interview, 20 april, 2013). Deze ontwikkelingen geven een nieuwe diepte aan de journalistiek en moeten zeker verder onderzocht worden omwille van de vele uitdagingen en mogelijkheden die nu geboden worden aan de buitenlandse journalisten. Boudewijn Van Spilbeeck beschrijft deze wisselwerking als volgt: “Het voordeel is dat je de beelden nu hebt en vroeger had je die niet, maar het nadeel is dat de herkomst soms heel onduidelijk is en je moet daar heel voorzichtig mee omspringen en dat proberen wij zeker te doen.” (B. Van Spilbeeck, interview, 20 april, 2013). Deze recente technologische veranderingen geven een nieuwe dimensie aan ons onderzoeksveld en zouden in toekomstig onderzoek zeker in acht genomen moeten worden.

7. Referenties

- 1) Boudana, S. (2011). *A definition of journalistic objectivity as a performance*. Media Culture & Society 33(3): 385-398.
- 2) Borkowska, P., & Kleparski, G. A. (2007). It befalls words to fall down: pejoration as a type of semantic change. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Studia Anglica Resoviensia*(4), 33-50.
- 3) Corelio. (2011-2012). *Keyfacts*. Geraadpleegd op 20 november 2012, via <http://www.corelioconnect.be/nl/content/de-standaard>
- 4) De Standaard. (1998). *Deontologische Code*. Geraadpleegd op 30 januari 2013 via <http://www.standaard.be/info.aspx?topic=info.code>
- 5) De Swert K. (2011). Where is the balance in the news? The determinants of balanced coverage of political news sources in television news. Geraadpleegd op 15 november 2012 via M2P.be
- 6) DeWereldMorgen. (2012). *Over DeWereldMorgen*. Geraadpleegd op 15 november 2012 via <http://www.dewereldmorgen.be/about>
- 7) DeWereldMorgen redactie. (2012). *25.000 euro voor DeWereldMorgen.be* Geraadpleegd op 20 november 2012 via <http://www.dewereldmorgen.be/artikels/2012/11/20/25000-euro-voor-dewereldmorgenbe>
- 8) Fowler, N. C. (1913). *The handbook of journalism: all about newspaper work.--Facts and information of vital moment to the journalist and to all who would enter this calling*: Sully and Kleinteich.
- 9) Goode, L. (2009). *Social News, Citizen Journalism and Democracy*. New Media & Society, 11(8), 1287-1305.
- 10) Grotke, C., & Euston, J. (2009). *Citizen Journalism Questions And Answers. Where to find citizen journalism sites - and how to start your own*, geraadpleegd op 1 december 2012 via <http://www.jdlasica.com/2009/01/11/citizen-journalism-questions-and-answers/>
- 11) Hackett, R. A. (1984). *Decline of a paradigm? Bias and objectivity in news media studies*. Critical Studies in Media Communication, 1(3), 229-259.
- 12) Harcup, T. (2003). *The Unspoken-Said/The Journalism of Alternative Media*. Journalism, 4(3), 356-376.

- 13) Hudson, R. C., & Oboh, G. E. (2011). *New Media and the Arab Spring of 2011*. University of Derby, United Kingdom.
- 14) Huypens, J. (2009). *Media: Structuur en Werking*. Antwerpen. Uitgeverij Acco
- 15) Huypens, J. (2009-2010). *Journalistiek nieuwsgaring en productie*. Antwerpen. Uitgeverij Acco.
- 16) Jensen E. (2010). *Between credulity and scepticism: envisaging the fourth estate in 21st-century science journalism*. *Media, Culture & Society*. July 2010. 32:615-630.
- 17) Lagerwerf, L., Schurink, M., & Oegema, D. (2011). Subjectiviteit als taalgebruik in dagbladen en nieuwsweblogs. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*(3), 107-126.
- 18) MacCarthy, J. P. (1906). *The newspaper worker: designed for all who write, but especially addressed to the reporter who may have only a vague notion of the aims, scope and requirements of his profession*. The Press guild.
- 19) Manssens, J., & Walgrave, S. (1998). *Populair en/of kwaliteit?: de Vlaamse pers over de zaak-Dutroux*. Departement Politieke en Sociale Wetenschappen, Universiteit Antwerpen.
- 20) McChesney, R. W. (1999). *Rich media, poor democracy: Communication politics in dubious times*: University of Illinois Press.
- 21) McQuail, D. (2000). *McQuail's Mass Communication Theory (4)*. London/Thousand Oaks/New Delhi: Sage Publications.
- 22) Munoz-Torres, J. R. (2012). *Truth and objectivity in journalism: Anatomy of an endless misunderstanding*. [Article]. *Journalism Studies*, 13(4), 566-582. doi: 10.1080/1461670x.2012.662401
- 23) Persgroep, D. (2012). *Keyfacts*. Geraadpleegd op 18 november 2012 via <http://www.persgroepadvertising.be/nl/dailies/titels-tarieven/de-morgen/keyfacts>
- 24) Raad voor de Journalistiek. (1982). *De Code van Journalistieke Beginselen*. Geraadpleegd op 18 november 2012 via <http://www.rvdj.be/node/63>
- 25) Renkema, J. (2011). *Een verkennend onderzoek naar taalverruwing*. *Internationale neerlandistiek*, 49(1), 25-43
- 26) Rodriguez, C., & Dervin, B. (2001). *Fissures in the Mediascape: An International Study of Citizens' Media*. Hampton Press Communication Series (Communication Alternatives Subseries): Hampton Press.
- 27) Ryan, M. (2001). *Journalistic ethics, objectivity, existential journalism, standpoint epistemology, and public journalism*. *Journal of Mass Media Ethics*, 16(1), 3-22.

- 28) Skovsgaard, M., Albæk, E., Bro, P., & de Vreese, C. (2012). *A reality check: How journalists' role perceptions impact their implementation of the objectivity norm.* *Journalism*. Doi: 10.1177/1464884912442286
- 29) Schultz, J. (1998). *Reviving the Fourth Estate: Democracy, Accountability and the Media.* Cambridge University Press 320 p.
- 30) Tsfati, Y., & Cappella, J. N. (2003). *Do people watch what they do not trust? Exploring the association between news media skepticism and exposure.* [Article]. *Communication Research*, 30(5), 504-529. doi: 10.1177/0093650203253371
- 31) Van Damme, K. (2011). *Alternatieve media online: het nieuws, anders bekeken. Een vergelijkende casestudie van Apache en De Wereld Morgen.* Universiteit van Gent.
- 32) Vos, T. P. (2012). 'Homo journalisticus': Journalism education's role in articulating the objectivity norm. *Journalism*, 13(4), 435-449.
- 33) Walgrave, S., Van Aelst, P. (2006). *The Contingency of the Mass Media's Political Agenda Setting Power. Towards A Preliminary Theory.* *Journal of Communication* vol. 56, p. 88-109
- 34) Wien, C. (2005). *Defining Objectivity within Journalism.* *Nordicom Review*, 2, 3-15.

“De Crem, Parlement en de Media: een unieke ménage-à-trois?”

Onderzoek naar de weergave van de verschillende opinies met betrekking tot Defensie in de media.

Degheldere E., Proost M., Verbist J.

ABSTRACT We onderzoeken in welke mate de diversiteit in opinies omtrent Defensie in de mediaberichtgeving in lijn is met de diversiteit in opinies die bestaan bij de relevante politieke actoren. Dit doen we aan de hand van een kwantitatieve inhoudsanalyse van zowel krantenartikels als integrale verslagen van de Commissie voor de Landsverdediging voor de periode 2010 -2011. De focus ligt voornamelijk op het onderscheid binnenlandse en buitenlandse onderwerpen, de aandacht voor bepaalde actoren en de verschillen die bestaan tussen de politieke situatie en de weergave in de media. De resultaten tonen aan dat de mediaberichtgeving zich veel meer focust op binnenlandse onderwerpen en minder kritisch staat tegenover Defensie dan de commissieleden.

1. Inleiding

“Defensie is één van de hoekstenen van het Belgisch buitenlands en veiligheidsbeleid. Defensie dient ten volle haar rol als verantwoordelijke en geloofwaardige partner van onze bondgenoten te blijven vervullen. De globale ambitie van ons leger zal de inzet voor operaties in het buitenland mogelijk maken, zonder afbreuk te doen aan de opdrachten op nationaal grondgebied, zoals bijvoorbeeld de ontmanteling van schadelijke springstoffen, reddingsoperaties op zee en hulpverlening aan de bevolking in geval van rampen,...” (Regeerakkoord Di Rupo I, 2011)

Di Rupo geeft in zijn regeerakkoord reeds aan dat Defensie een zeer belangrijk en delicaat element is binnen het Belgische buitenlandsbeleid. Aandacht vanuit het bestuurlijke niveau en in de media zijn echter niet hetzelfde. Zeker wat betreft het onderwerp Defensie mag niet zomaar alle informatie worden vrijgegeven. Hierdoor krijgen de media niet altijd vrij spel binnen hun berichtgeving en zijn ze vaak afhankelijk van informatie komende van het institutionele niveau. Toch is het belangrijk dat er ook maatschappelijke controle kan plaatsvinden op de buitenlandse aangelegenheden van Defensie. **Het is de taak van de media om een juiste balans te vinden in de actoren die ze aan bod laten komen.**

Een goed voorbeeld hiervan is de financiering van buitenlandse missies. De Standaard gaf op 13 april 2012 een grafiek weer met de uitgaven aan buitenlandse missies van 2008 tot 2012. In de jaren 2010 en 2011 bedroeg de brutokost voor missies in het buitenland respectievelijk 149,112 en 177,301 miljoen euro (DS, 13/04/2012). Toch weten de burgers vaak niet wat deze missies precies inhouden, als ze al weten dat deze missies ondernomen worden. Deze maatschappelijke controle kan dus alleen maar tot stand komen door berichtgeving in de media aangezien het merendeel van de bevolking alleen maar in contact komt met Defensie via de media. Om deze rede is het zinnig om te onderzoeken hoe de media berichtgeving omtrent Defensie in elkaar zit en of deze overeenkomt met de visie die de overheid heeft over Defensie.

Volgende studie werkt verder op deze bevindingen. Er zal worden onderzocht of de media niet enkel op informatie vanuit het institutionele niveau vertrouwen en/of ze ook voldoende afwijkende opinies omtrent deze informatie aan het woord laten. Indien de media deze controle niet goed of genoeg uitvoeren, krijgen de burgers een vertekend beeld over defensie, wat uiteindelijk kan leiden tot het falen van een democratie.

In het onderzoek zal er eerst worden gekeken welke theorieën er binnen de politieke- en communicatiewetenschappen bestaan omtrent deze problematiek. Vervolgens zullen we deze theorie gebruiken om onze onderzoeksvraag en hypothesen te kaderen, zodat het duidelijk wordt welke relevantie dit onderzoek met zich mee draagt.

In het eigenlijke onderzoek zullen zowel de mediaberichtgeving van defensie van de jaren 2010 en 2011, als de integrale verslagen van de commissie van landsverdediging in overeenstemmende periode worden gecodeerd. Vanuit deze dubbele codering wordt het duidelijk welke opinies al dan niet worden vertegenwoordigd in de media en binnen de commissies. Aan het eind van het onderzoek zal er dan een antwoord kunnen worden gegeven op de vraag of een eventuele verscheidenheid in opinies binnen de commissies voldoende aan bod worden gelaten binnen de mediaberichtgeving.

1.1 Literatuurstudie

In het eerste gedeelte van de literatuurstudie zullen we enkele vooraanstaande theorieën uit de communicatie- en politieke wetenschappen bespreken. Aan de hand van deze theorieën worden de onderzoeksvraag en hypothesen opgebouwd. De bespreking hiervan is dan ook noodzakelijk voor het begrijpen van volgende studie. In het tweede gedeelte geven we een accuraat beeld van het Vlaamse krantenlandschap..

1.1.1 Theorievorming

Wie bepaalt de media- agenda? Dat is een zeer courante vraag binnen de communicatiewetenschappen (Mc Combs & Shaw, 1972; Iyengar & Simon, 1993; Scheufele & Tewksbury, 2007). Uit verschillende onderzoeken blijkt dat het institutionele niveau een belangrijke rol speelt. Volgens de theorie rond agenda- setting van Weaver & Elliot (1985) is het voornamelijk het institutionele niveau dat de media agenda bepaalt doordat journalisten hen te vaak het eerste woord geven. Zo kan het institutionele niveau telkens weer het nieuws in een bepaalde context plaatsen. Journalisten geven in hun nieuwsverslagen enkel datgene weer wat ze belangrijke achten voor de maatschappij. Om deze thema's te bepalen zullen ze hierbij vaak naar het institutionele niveau kijken, gezien deze een zeer belangrijke bron van nieuws zijn. Dit zorgt ervoor dat het institutionele niveau vaak oververtegenwoordigd is in de verslaggeving.

Volgens de theorie 'indexing' van Bennet (2003) worden de klassieke media bewust en onbewust zeer sterk beïnvloed door de politiek. De media geven telkens weer het woord aan de dominante opinies, waardoor de regering, die de meerderheidsstem voorstelt, het vaakst aan bod komt. Doorheen de geschiedenis en door de sterk toegenomen technologische vooruitgang hebben de verschillende media zeer veel kansen gekregen om zich onafhankelijk te gedragen van het institutionele niveau.

Deze theorie vertelt ons echter dat de media deze mogelijkheden nauwelijks of niet benutten. Er is wel degelijk een snellere en adequatere verslaggeving, maar de kritische blik ten aanzien van de politiek is zo goed als volledig onbestaand doordat de media te afhankelijk zijn van hun eigen nieuwsroutines waarbij ze dus telkens weer het eerste woord geven aan het institutionele niveau. Zo kan zij op haar beurt de gebeurtenissen in de media framen en haar machtspositie behouden. De media verzaakt haar functie van 'watchdog' op die manier.

De centrale theorie binnen volgende studie is de studie van Knight (1988). Knight erkent in zijn theorie dat er drie soorten bronnen zijn waarop media zich kunnen baseren voor hun berichtgeving. De eerste bron zijn de primary definers. Dit zijn de bronnen die het snelst toegang hebben tot de media. Zij bezitten autoriteit, erkenning en geloofwaardigheid. Hierdoor kunnen zij bepaalde elementen van een nieuwsfeit makkelijk naar voor brengen. De tweede bron zijn de secondary sources. Deze bronnen geven verschillende reacties op de nieuwsfeiten die de primary definers eerder hebben aangehaald binnen het nieuwsbericht. De derde bronnen zijn de missing voices. Deze bronnen vertegenwoordigen een standpunt dat eerder reeds door de primary definers buiten spel werd gezet. Toch hebben zij in feite toch wel enige relevantie voor het nieuwsbericht. In deze theorie wordt het duidelijk dat het voornamelijk de primary definers zijn die hun stem kunnen laten horen in een nieuwsbericht. Zij kunnen bepaalde gebeurtenissen in een context plaatsen, waardoor zij een nieuwsfeit meteen kunnen framen naar het publiek toe.

Als we deze theorie toepassen op de Defensie berichtgeving, kan er worden gesteld dat de 'primary definers' in de Vlaamse mediaberichtgeving de minister van Defensie, de woordvoerders, en de Chief of Defense (CHOD) zijn. Zij zitten in de beste positie om het eerste woord te krijgen als er een probleem omtrent Defensie in de media opduikt. Op deze manier kunnen zij een opstekende problematiek reeds in een context plaatsen die de problematiek kan verklaren. De 'secondary sources' zijn interne bronnen binnen Defensie en geven meestal een andere kijk op de problematiek. Toch hebben ook deze bronnen er alle baat bij dat het publiek Defensie blijft ondersteunen. Zij zullen wel kritiek leveren, maar tevens ook rekening houden met de publieke opinie tegenover Defensie. Ten slotte kunnen we de oppositie plaatsen binnen de 'missing voices'. Zij hebben veel minder kans om aan bod gelaten te worden, gezien de problematiek reeds geframed werd door de 'primary voices'. Hun mening wordt hierdoor minder relevant en vaak worden ze in de eerdere berichtgeving zelfs buiten spel gezet.

Nieuws wordt echter niet alleen bepaald door het institutionele niveau. Ook de media zelf kunnen bepalen wat als nieuwswaardig is en wat niet. Galtung en Ruge (1974) richtten zich tijdens hun onderzoek op het nieuwsselectieproces. 'Hoe worden feiten nieuws?' was hun belangrijkste vraag tijdens hun onderzoek. Om deze vraag te beantwoorden, ontwikkelden ze twaalf factoren die de selectie van buitenlandse gebeurtenissen als potentieel nieuwsbericht vergrootten.

Des te meer factoren er aanwezig zijn in een nieuwsbericht, des te groter de kans dat het nieuws ook daadwerkelijk gepubliceerd wordt. De twaalf factoren zijn: frequentie, drempelwaarde, ondubbelzinnigheid, betekenis, harmonie, uitzonderlijkheid, continuïteit, compositie, elitelanden, elitepersonen, personificatie en negativiteit. Naast die twaalf factoren worden de factoren: nabijheid, exclusiviteit en het recente nog toegevoegd.

Harcup & O'Neill (2009) hebben in hun theorie over nieuwswaarden een set van factoren samengesteld die in het huidige medialandschap van toepassing zijn op de productie van nieuws. Hierbij herformuleerden ze de theorie van Galtung en Ruge (1974) in termen van de moderne journalistiek. Berichten krijgen een hogere nieuwswaarde als volgende factoren hierin aanwezig zijn: machtselite, beroemdheid, amusement, verrassing, slecht nieuws, goed nieuws, omvang of grootte, relevantie, opvolging van eerdere berichten en ten slotte moet het nieuws passen in de nieuwsagenda van de redactie. Tevens is de geldigheid van deze waarden afhankelijk van de economische omstandigheden, bereikbaarheid van de informatie en ten slotte de (on)mogelijkheden van het nieuwsproductieproces zelf.

Al deze theorieën zijn noodzakelijk voor het begrijpen van volgende studie. Door deze verschillende theorieën toe te passen op Defensie, kwamen onze onderzoeksvraag en hypothesen tot stand.

1.1.2 Vlaamse krantenlandschap

Het Vlaamse krantenlandschap kenmerkt zich de laatste jaren door een enorme concentratie. Dit wil zeggen dat meerdere kranten worden uitgegeven door éénzelfde mediamaatschappij (Bagdikian, 1980). Deze trend werd noodzakelijk nadat de televisie zijn intrede deed in de jaren '90. De verkoopsoplagen van de krant daalden gestaag en de krantenredacties kwamen in financiële problemen terecht. Enkel door een concentratie van meerdere titels onder één mediaconcern kon deze daling worden opgevangen. Vlaanderen kent drie grote mediagroepen: Corelio, De Persgroep en Concentra (CIM, 2013).

De eerste mediagroep, Corelio, bundelt twee krantentitels: De Standaard en Het Nieuwsblad/De Gentenaar, goed voor een totaal marktaandeel van 38,4 % (Hauttekeette, 2005, p. 44). Deze mediagroep richt zich hiermee op verschillende doelgroepen binnen de samenleving. De Standaard, een kwalitatieve krant, richt zich op de hooggeschoolde man; terwijl Het Nieuwsblad zich op de sportliefhebber richt.

De tweede mediagroep, de Persgroep, bundelt eveneens twee krantentitels: Het Laatste Nieuws en De Morgen, goed voor een totaal marktaandeel van 35,5 % (Hauttekeette, 2005, p. 44). Gelijkaardig aan Corelio, richt ook deze concern zich op meerdere doelgroepen. De Morgen, een kwalitatieve krant, richt zich op de linksere, hooggeschoolde man en vrouw die een grote interesse hebben in cultuur; terwijl Het Laatste Nieuws zich richt op de laaggeschoolde bevolking die vooral geïnteresseerd zijn in sensationele nieuwsberichten.

De derde mediagroep, Concentra, bundelt eveneens twee krantentitels: De Gazet Van Antwerpen en Het Beland Van Limburg, goed voor een marktaandeel van 22,3 % (Hauttekeette, 2005, p. 44). Deze twee kranten zijn zeer sterk geografisch verankerd, respectievelijk op de provincie Antwerpen en Limburg. Beide kranten combineren nationaal nieuws met een uitgebreide regionale katern.

Ten Slotte kent Vlaanderen nog twee onafhankelijke kranten: De Tijd en De Metro. De Tijd, een kwalitatieve krant, richt zich zeer sterk op die bevolkingsgroep die geïnteresseerd zijn in economie. De Metro wordt vijf dagen per week gratis uitgegeven aan de bus, tram- en treinreiziger.

2. Onderzoeksvraag en -hypothesen

Op basis van de besproken literatuur kunnen we besluiten dat vooral de geïnstitutionaliseerde actoren in de media aan bod zullen komen. Op die manier controleert de politiek, via de media, de publieke opinie. Onze onderzoeksvraag gaat hier rechtstreeks op verder en luidt:

‘In welke mate is de diversiteit in opinies omtrent (issues op het gebied van) Defensie in de mediaberichtgeving in lijn met de grote diversiteit aan opinies die bestaat bij de relevante politieke actoren?’

Deze onderzoeksvraag zullen we trachten te beantwoorden aan de hand van enkele hypothesen. Deze hypothesen zijn tot stand gekomen door de theorieën uit voorgaande literatuurstudie toe te passen op de Vlaamse berichtgeving over Defensie. In dit gedeelte zullen we deze theorieën concreet toepassen op de gevormde hypothesen om zo hun relevantie weer te geven.

Volgens de theorieën van Galtung en Ruge (1974) en Harcup en O’Neill (2009) zien we dat de berichtgeving die ‘binnenlands’ getint is veel meer kans heeft om een relevant nieuwsbericht te zijn. Buitenlands Defensie nieuws is niet sensationeel en is voor de modale burger een ‘ver van zijn bed show’. Hierdoor zullen de media hier minder aandacht aan besteden (Galtung & Ruge, 1974). Daarnaast is de berichtgeving over deze missies vaak moeilijk te bereiken voor journalisten en is de materie moeilijk uit te leggen aan de bevolking.

Volgens Galtung en Ruge (1974) en Gans (1999) bemoeilijken deze twee factoren de berichtgeving en maken ze zeer duur in hun uitwerking. Dit is voor nieuwsconcerns voldoende om dit nieuws vaak links te laten liggen. Dit leidt tot een eerste hypothese:

‘Media hebben minder aandacht voor buitenlandse Defensie- onderwerpen dan politici in de commissies’

Daarnaast heeft het regerende bestuur er baat bij om negatief nieuws over hun missies uit de berichtgeving te houden, gezien zij de steun van de bevolking nodig hebben. Missies houden zeer veel gevaren in, het niet expliciet vermelden van deze gevaren maakt het voor politici makkelijker om de steun van de bevolking te behouden.

‘Media is minder kritisch ten opzicht van buitenlandse Defensie- onderwerpen dan de politici in de commissies’

Volgens de indexing theorie van Bennet (2003) verzaakt de media haar ‘watchdogfunctie’. Door telkens het eerste woord te geven aan het institutionele niveau, is zij niet kritisch. De oppositie wordt op deze manier reeds buiten spel gezet. Deze hypothese wordt tevens ondersteund door de theorie van Knight (1988). Hieruit volgt onze laatste hypothese

‘Media zal haar informatie voornamelijk vanuit het institutionele niveau halen. Media volgt macht.’

3. Onderzoeksmethode

Om een antwoord te kunnen geven op onze onderzoeksvraag, hebben we een uitgebreide analyse van integrale commissieverslagen en krantenartikels uitgevoerd. De idee hierachter is dat we kunnen vergelijken in welke mate de onderwerpen en actoren die in de media aan bod komen ook die onderwerpen en actoren zijn die in dezelfde mate in de commissie van belang zijn. Er wordt dus ook naar de actoren gekeken wat nodig is om te de hypothese “Media volgt macht” te staven.

Het onderzoek bestaat uit een kwantitatieve inhoudsanalyse, dit van zowel krantenartikels als integrale commissieverslagen. Aangezien het de opzet is om de inhoud van de media en de commissieverslagen te analyseren en te vergelijken, is voor deze methode gekozen.

Om een duidelijk overzicht te krijgen van de verschillende actoren en bijhorende opinies die in de media aan bod komen voeren we een uitgebreide media-analyse uit voor volgende periodes: 2010 en 2011. Het onderzoek is opgezet in najaar 2012 en deze twee jaren werden gekozen aangezien deze periode een hoge mate van beschikbaarheid had.

Omdat we de verschillende actoren willen terugvinden die aan bod komen in artikels over Defensie zullen we steeds de namen van de leden van de Commissie Landsverdediging in de Kamer, alsook de naam van de bevoegde minister (Pieter De Crem) in onze zoektermen opnemen. Aangezien ‘Defensie’ een federale aangelegenheid is, focussen we ons alleen op deze personen. In dit onderzoek werd er voor gekozen om enkel Vlaamse kranten te analyseren. Defensie is weliswaar een federale aangelegenheid maar er zijn geen nationale kranten in België. Het leek nuttiger om het onderzoek te focussen op één taalgroep en bijhorende mediacultuur, eerder dan de verschillen tussen Vlaamse en Waalse kranten over Defensie bloot te leggen. Een omschrijving van de gecodeerde kranten is terug te vinden bij de literatuurstudie.

Een bijkomende moeilijkheid voor de afgebakende periode is het vallen en wisselen van de federale regering in deze periode. Hier houden we rekening mee door voor de verschillende jaren andere zoektermen te gebruiken. We vertrekken vanuit de Commissie voor Landsverdediging omdat we zo gegevens kunnen bekomen die interessant zijn om de relatie tussen Defensie, De Crem en de media te onderzoeken.

3.1 Operationalisering media-codering

Deze gecodeerde artikels werden bekomen door gebruik te maken van zoekmachine Mediargus. Daar werd de zoekopdracht zo geformuleerd zodat de namen van alle commissieleden voor, de geselecteerde periodes, er in aanwezig waren en werden de woorden “Pieter De Crem”, “Defensie” en “leger” er aan toegevoegd.

Dit gebeurde om effectief alle artikels met betrekking tot Defensie te bekomen. De periodes waarin gezocht werd liepen van 01/01/2010 tot 31/12/2010 en van 01/01/2011 tot 31/12/2011 (zie Bijlage 1). Na het filteren bekomen we enkel artikels die effectief betrekking hebben tot de Belgische Defensie, dit geeft in totaal 1499 artikels (N=1499). Dit zijn zowel interviews als kranten-, en opinieartikels. Deze drie vormen werden consequent opgenomen in de analyse.

Onze steekproef hebben we getrokken door enkel om het ander artikel te coderen, dit geeft een steekproef van 749 artikels (n=749). De gegevens die uit de analyse zijn bekomen, werden vervolgens in IBM SPSS Statistics geanalyseerd. De belangrijkste elementen die we gecodeerd hebben uit de artikels hebben betrekking tot thema, subthema, aanleiding artikels en de verschillende actoren die aan bod gekomen zijn. Hoe we deze onderverdeling concreet hebben gemaakt wordt verduidelijkt in Bijlage 2: codeboek media-analyse.

Eerst en vooral werd er een onderscheid gemaakt tussen binnenlands en buitenlandsnieuws aangezien dit het belangrijkste onderscheid is voor dit onderzoek. Voorafgaand aan de analyse is afgesproken dat de locatie waar het nieuws zich afspeelde het belangrijkste argument voor classificatie in binnenland of buitenland was. Bijvoorbeeld artikels over de sluiting van kazernes in België gingen werden als binnenlands nieuws gecodeerd, terwijl artikels over Belgische soldaten in Afghanistan als buitenlands nieuws werd gecodeerd. Als dit niet meteen duidelijk was omdat de aanleiding van het artikel bijvoorbeeld een uitspraak van een bepaalde politicus was, werd er gekeken over wat deze uitspraak ging. Als deze uitspraak betrekking had tot buitenlandse aangelegenheden werd deze bij “buitenland” ingedeeld en idem voor binnenlandse aangelegenheden. Hier werd dus met andere woorden vertrouwd op de interpretatie van de codeur, wat dankzij goede afspraken hierover te verantwoorden is.

Vervolgens werd naar de categorie “Subthema” gekeken. Hier werden er 11 onderscheiden: Patrimonium en herdenking, Financiën, Rekrutering, Pieter De Crem, Organisatie en hervormingen, Ongevallen en overlijdens, Opvang daklozen en asielzoekers, Kernwapens, Missies, Perslekken (ook Wikileaks) en Andere. Deze laatste categorie is een restcategorie geworden. Alle onderwerpen die niet te verklaren waren binnen de overige subthema’s werden hier in geplaatst. In deze categorie werden onderwerpen geplaatst als: “Het bezoek van de ambassadeur van Zwitserland aan de Ijzertoren” en “inplanting van windturbines”.

Een derde belangrijk punt dat werd onderzocht was de toon van het artikel. Voor de categorie “toon” werden 3 mogelijke antwoorden onderscheiden: “neutraal”, “kritisch” en “verdedigend”. Een artikel werd als neutraal beoordeeld als er geen persoonlijke mening van de journalist in te vinden is. Hiermee wordt bedoeld dat de journalist alleen feiten weergeeft en actoren aan het woord laat zonder dat hij/zij er zelf iets van commentaar aan toevoegt.

Een artikel werd als kritisch beoordeeld als de journalist zelf gebruik maakte (en dus niet omdat hij een bepaalde actor citeert) van woorden met een negatieve connotatie. Een voorbeeld hiervan is: “de laatste uitspatting van Crembo”. Als de journalist op het einde van het artikel nog een ludieke opmerking maakte waarmee hij een bepaalde uitspraak onderuit haalde werd het artikel ook als kritisch gezien.

Een artikel werd als verdedigend beoordeeld als de journalist zelf gebruik maakte (en dus niet omdat hij een bepaalde actor citeert) van woorden met een bepaalde connotatie. Een voorbeeld hiervan is: “De broodnodige hervorming van Defensie”. Ook werd het artikels als verdedigend gezien als de journalist op het einde van het artikel nog een ludieke opmerking maakt waarmee hij een bepaalde kritische uitspraak onderuit haalt in het voordeel van Defensie. Omtrent deze verdeling werden er duidelijke afspraken gemaakt tussen de codeurs om op deze manier de intercodeurverschillen te minimaliseren.

3.2 Intercodeursbetrouwbaarheid

Om de intercodeursbetrouwbaarheid te testen namen we een steekproef van 45 artikels. Hiervoor werd gebruik gemaakt van Krippendorff's Alpha.

De variabelen "wordcount" en "wordcount actor" scoren hoog op de betrouwbaarheidstest. Hier was de Kalpha telkens hoger dan 0.80. Dit is dan ook eenvoudig te verklaren aangezien de wordcount in Mediargus gegeven wordt en je het aantal woorden van actor 1 kan aflezen programma's als Word.

Bij de overige variabelen scoorden we steeds een Kalpha van rond 0.60. Voor de variabele "Thema" zou dit verklaard kunnen worden omdat buitenlands nieuws (waarde 0) aanzienlijk minder vaak voorkomt dan binnenlands (waarde 1). Het kan dus zijn dat er een vertekening plaatsvindt omdat de waarde "0" zeldzamer is dan de waarde "1". Gezien de beperkte periode waarbinnen dit onderzoek uitgevoerd en afgewerkt diende te worden en de bekomen waarden allemaal net aanvaardbaar zijn voor dit onderzoek werd er beslist om geen veranderingen meer door te voeren.

3.3 Operationalisering commissie-codering

Voor de codering van de integrale commissieverslagen hebben we geen steekproef genomen maar alle 27 commissieverslagen gecodeerd, waarin in het totaal 442 vragen werden gesteld aan minister De Crem².

Het jaar 2010 en ongeveer de helft van 2011 voorgezeten door de heer Patrick Moriau van PS en in de tweede helft van 2011 voorgezeten door de heer Filip De Man van Vlaams Belang. Voor de exacte samenstelling van de commissie voor die twee jaren zie: Bijlage 3

De belangrijkste elementen die we gecodeerd hebben uit de commissieverslagen hebben betrekking tot aantal vragen, thema (binnenland of buitenland), subthema (Patrimonium en herdenking, Financiën, Rekrutering, Pieter De Crem, Organisatie en hervormingen, Ongevallen en overlijdens, Opvang daklozen en asielzoekers, Kernwapens, Missies, Perslekken (ook Wikileaks) en Andere) en de verschillende commissieleden die aan bod gekomen zijn. Hoe we deze onderverdeling concreet hebben gemaakt wordt verduidelijkt in Bijlage 4: codeboek commissie-analyse.

² Voor bepaalde langere periodes ontbreken ogenschijnlijk de commissieverslagen maar deze periode hebben er gewoon geen commissies plaatsgevonden

4. Resultaten

4.1 Krantenanalyse 2010 - 2011

4.1.1 Actoren

Voor de jaren 2010 en 2011 hebben we een krantenanalyse uitgevoerd voor alle artikels die met Defensie te maken hadden. Zoals eerder reeds uitgelegd hebben we deze artikels gevonden door een uitgebreide zoekterm en tijdsafbakening te gebruiken in de zoekmachine Mediargus. Bij de bespreking van de media-analyse zullen we eerst enkele cijfers met betrekking tot de actoren bespreken en vervolgens inhoudelijk bekijken welke cijfers aan het licht kwamen.

In totaal zijn er 749 artikels gecodeerd die rechtstreeks of onrechtstreeks met Defensie te maken hadden. 181 verschillende actoren werden in deze artikels vernoemd of aan het woord gelaten.

Onder actoren worden mensen of organisaties (dus ook vakbonden, bedrijven, Ngo's, etc.) verstaan, die vanuit in hun professionele of persoonlijke functie in de media aan het woord gelaten worden.

Van deze actoren waren 86% mannen en 8% vrouwen. De ontbrekende 6% zijn te verklaren door een aantal 'geslachtsneutrale' actoren zoals vakbonden of anonieme getuigenissen.

De actoren vullden 18 verschillende functies: politicus in binnen- of buitenland, militair, vakbond, woordvoerder van Defensie of Pieter De Crem, burger, expert (hieronder vallen ook professoren), politieke partijen, journalist, activist, internationale organisatie, bedrijf, advocaat, gerecht of terrorist.

Van de 181 actoren waren 57,2% binnenlandse politici en dus lid van een politieke partij. Als we de cijfers gaan bekijken zien we dat CD&V (35,9%) het meeste aan het woord wordt gelaten, vervolgens sp.a (6,1%) en dan PS (4,1%). Op het eerste zicht zijn dit opmerkelijke cijfers omdat je kan concluderen dat, naast CD&V, er zeer weinig aandacht is voor andere politieke partijen. Een deel van dit hoge percentage kan verklaard worden door te kijken naar de meerderheidspartijen. CD&V was deel van de coalitie en zowel de eerste minister, de minister van Defensie als de minister van Buitenlandse Zaken waren CD&V mandatarissen (zie Tabel).

Pieter De Crem domineert het nieuws over Defensie. Hij wordt in 32% van de artikels aan het woord gelaten. Op de tweede plaats komen vervolgens de vakbonden (5%). Op plaatsen drie en vier staan Ingrid Baeck (4%) en Kurt Verwilligen, (net geen 4%) respectievelijk de woordvoerders van Defensie en Pieter De Crem. Opvallend is dat daarna pas de eerste commissieleden aan bod komen, namelijk, Wouter De Vriendt (net geen 4%) en David Geerts (3%).

Tabel 1

Politieke Partij	Frequency	Percent
CD&V	269	35,9
Sp.a	46	6,1
PS	31	4,1
N-VA	28	3,7
Groen!	27	3,6
Open VLD	11	1,5
MR	10	1,3
CDH	4	0,5
Vlaams Belang	3	0,4
LDD	1	0,1
Total	430	57,2

Een andere opmerkelijke vaststelling is het relatief hoge aandeel van militairen die de media aan bod laten, namelijk 4,2% als we de aandelen van Stafchef Delcour en de anonieme getuigenissen van militairen optellen. Het feit dat Pieter De Crem, zijn woordvoerder zowel als die van Defensie en de top van Defensie zo vaak aan het woord worden gelaten bevestigt de hypothese “media volgt macht namelijk het institutionele niveau”.

Als we op basis van de onderverdeling binnenlands - buitenlands nieuws opnieuw gaan kijken naar het aandeel van de belangrijkste actoren dan merken we voor de binnenlandse actoren geen grote verschillen met bovenstaande tabel. Voor de top vijf van actoren in buitenlandse berichtgeving is het opmerkelijk dat er twee commissieleden in voor komen (zie [Tabel](#)).

4.1.2 Thema en Subthema

Een andere belangrijke opdeling die we gemaakt hebben heeft betrekking tot het onderwerp van de artikels. Zoals je in onderstaande tabel kan aflezen heeft de meerderheid van de artikels betrekking tot binnenlands nieuws, 64% van de artikels. Het aandeel van buitenlands nieuws bedraagt 36%.

Tabel 2

Top 5 actoren binnenlands nieuws	Top 5 actoren buitenlands nieuws
Pieter De Crem (30%)	Pieter De Crem (34%)
Vakbonden (6%)	Ingrid Baeck (6%)
Ingrid Baeck (3%)	Wouter De Vriendt (6%)
Kurt Verwilligen (3%)	Dirk Van der Maelen (5%)
Charles-Henri Delcour (3%)	Yves Leterme (4%)

Tabel 3

Top 5 subthema	Top 5 binnenlands nieuws	Top 5 buitenlands nieuws
Missies (29%)	Organisatie en hervormingen (19%)	Missies (28%)
Organisatie en hervormingen (18%)	Opvang Daklozen en Asielzoekers (9%)	Pieter De Crem (3%)
Andere (16%)	Pieter De Crem (8%)	Patrimonium en herdenking (2%)
Pieter De Crem (10%)	Andere (7%)	Andere (1%)
Opvang Daklozen en Asielzoekers (9%)	Rekrutering (7%)	Perslekken (1%)

Ondanks het kleinere aandeel voor buitenlands nieuws, is de berichtgeving over ‘missies’ toch het belangrijkste subthema (29,2%). Voor de onderzochte jaren betreft dit voornamelijk bestaande missies in o.a. Afghanistan en deelname aan interventie in Libië. Op de tweede plaats staat nieuws dat betrekking heeft op de ‘Organisatie en hervormingen’ binnen Defensie (18,2%). Dit is opmerkelijk aangezien dit geen nieuws is over de belangrijkste taken of opdrachten van Defensie, maar nieuws over hoe men dit organiseert, wil hervormen en over interne problemen binnen de organisatie. Dit kan ook verklaren waarom de vakbonden als actoren relatief vaak aan het woord worden gelaten.

Omdat er een belangrijk onderscheid is tussen binnenlands en buitenlands nieuws, is het belangrijk om te kijken wat de verschillen zijn voor de subthema’s binnen deze twee categorieën. Hoewel de volgorde wijzigt, blijven de belangrijkste thema’s toch min of meer hetzelfde in de top vijf voor binnenlands nieuws. Bij buitenlands nieuws zijn de verschillen in de top vijf groter, toch blijven ook hier de meeste onderwerpen hetzelfde. Zeer opvallend is dat voor beide categorieën Pieter De Crem heel vaak zelf onderwerp van het nieuws blijkt (zie [Tabel 3](#))

4.1.3 Kranten

Een belangrijke eigenschap van ons medialandschap heeft betrekking tot de kranten en tot welk publiek zij zich richten. Wat betreft de verschillende persgroepen zijn er geen opvallende verschillen. Iedere persgroep zal proberen door middel van de verschillende kranten een zo divers mogelijk publiek te bereiken in de hoop zijn marktpositie te versterken. Wat wel indicatief kan zijn, zijn de verschillen tussen de zogeheten kwaliteitskranten (De Standaard, De Morgen en De Tijd) en de andere, eerder populaire, kranten (Gazet van Antwerpen, Het Nieuwsblad ed.).

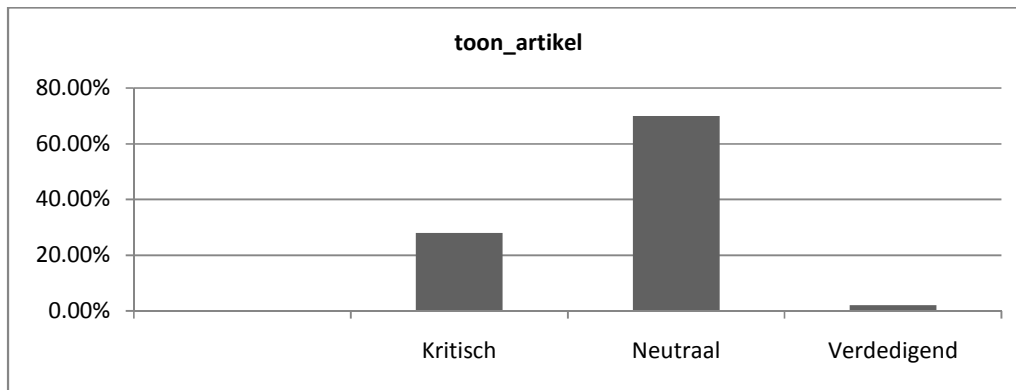
Binnen de kwaliteitskranten is de verhouding binnenlands-buitenlands nieuws 63% - 37%. Bij de andere kranten is deze verhouding bijna identiek, namelijk 65%- 35%. Het aandeel van kwaliteitskranten is ook iets kleiner (41%) dan de andere kranten samen (59%). Hier moeten we wel in acht nemen dat bij de kwaliteitskranten de meerderheid van slechts twee kranten komt, De Standaard en De Morgen. Het aandeel van De Tijd ten opzichte van het totale aantal artikels is verwaarloosbaar (4%). Zeer opvallend is dat De Standaard en De Morgen samen verantwoordelijk zijn voor 36% van de artikels over Defensie. Dit kan o.a. te verklaren zijn door enkele journalisten die zich bij deze kranten hebben toegespitst op Defensie, zoals bv. Tine Peeters, Peter De Lobel, e.a. .

Als dezelfde analyse wordt gemaakt voor subthema's binnen kwaliteitskranten en bij de eerder populaire kranten zijn er geen grote verschillen. Opvallend is dat enkel de kwaliteitskranten over kernwapens berichtten, dit zijn echter voornamelijk opinie-artikels. Voor kwaliteitskranten zijn berichten over missies (35%) het vaakst voorkomend terwijl dit voor populaire kranten nieuws over organisatie en hervormingen is (23%). Dit toont aan dat kwaliteitskranten beduidend meer over buitenlandse onderwerpen berichtgeven in vergelijking met populaire kranten.

4.1.4 Toon

Het grootste deel van de artikels is neutraal qua toon (70%). Indien de journalist in bepaalde artikels, toch een kleur bekent is hij of zij eerder kritisch ten opzichte van Defensie (28%). Slechts 2% van de artikels staan positief/verdedigend tegenover Defensie (zie [Figuur 1](#)) Hier dient de kanttekening bij gemaakt te worden dat dit vermoedelijk interviews of opinie-artikels zijn. Deze neutraliteit komen nog duidelijker aan bod bij artikels over buitenlandse onderwerpen. De verzameling van kritische (20%) en verdedigende artikels (2%) is nog kleiner ten opzichten van de neutrale artikels (78%) als het thema "buitenlands nieuws is". Wat betreft de toon van de reactie van de actoren zijn deze voornamelijk neutraal (34%) of kritisch (34%). 26% van de actoren zijn verdedigend ten opzichte van Defensie .

Als we dezelfde analyse uitvoeren bij kwaliteitskranten geeft dit wel degelijk verschillen. Populaire kranten (27%) laten dubbel zoveel kritische actoren aan bod dan kwaliteitskranten (13%). De verdeling neutraal en verdedigend is bij populaire en kwaliteitskranten ongeveer gelijk. Wel kunnen we concluderen dat kwaliteitskranten over hun totale berichtgeving verspreid een goede verdeling hebben tussen de actoren die ze aan bod laten qua toon van reactie. Bij populaire kranten is een minder evenwichtige verdeling terug te vinden, het overgrote deel van de actoren die in deze kranten aan bod worden gelaten zijn kritisch ten opzichten van Defensie.

Figuur 1

4.2 Analyse Commissie voor de Landsverdediging 2010- 2011³

4.2.1 Thema en Subthema

In deze studie werden er voor de periode 2010-2011 27 integrale commissieverslagen gecodeerd. Over deze periode waren er 39 verschillende leden of sprekers die een vraag aan minister De Crem hebben gesteld. Aangezien er zo weinig vrouwen in de media aan het woord werden gelaten leek het interessant om met de verhouding tussen mannen en vrouw in de commissie te beginnen. Van deze 39 leden zijn er 10 vrouwen dus kan men zeggen dat vrouwen iets meer dan 25% van de commissie vormen. Deze verhouding kan men ook terugvinden in de vragen die gesteld worden. De vrouwelijke leden van de commissie stellen 21% van het totaal aantal vragen en dus staan de mannelijke leden in voor de overige 79% van het totaal aantal vragen. Men kan hier concluderen dat de verhouding tussen mannen en vrouwen voor zowel de leden als het aantal vragen in verhouding is.

Een dergelijke verhouding kan ook teruggevonden worden in het onderscheid tussen binnenlandse onderwerpen en buitenlandse onderwerpen. 42% van de gestelde vragen gaan over buitenlandse onderwerpen terwijl 58% van de vragen over binnenlandse onderwerpen gaat. Met behulp van een t-test voor onafhankelijke steekproeven werd onderzocht of er verschillen optreden tussen vrouwen en mannen op vlak van de variabele "Thema" (binnenland – buitenland). Uit het resultaat bleek dat er geen significant verschil is tussen mannen ($M = 0,58$; $SD = 0,49$) en vrouwen ($M = 0,56$; $SD = 0,05$) met voorwaarde $t(440) = 0,39$ en $p = 0,70$. Zowel mannen als vrouwen halen iets vaker binnenlandse onderwerpen aan in de commissie dan buitenlandse.

³ Bij de analyse van de Commissieverslagen zijn we er van uit gegaan dat de politici die een vraag stellen aan de minister, steeds kritisch zijn. Deze assumptie is tot stand gekomen aangezien het een belangrijk doel van commissies is om een minister verantwoording te laten afleggen over bepaalde onderwerpen.

Net zoals in de media-analyse werd ook een onderscheid gemaakt tussen “subthema’s”. Hier werd al snel een top drie duidelijk. Deze drie subthema’s springen er sterk uit in vergelijking met de rest. Het vaakst voorkomende subthema is “Missies” met 29%. Op de tweede plaats komt “Organisatie en hervormingen” met 23% en op de derde plaats staat “Andere” met 14%. Deze laatste categorie staat in de top drie omdat dit een restcategorie is geworden. Alle onderwerpen die niet te verklaren waren binnen de andere subthema’s werden hier in geplaatst. In deze categorie werden onderwerpen geplaatst als: “Het bezoek van de ambassadeur van Zwitserland aan de Ijzertoren” en “inplanting van windturbines”.

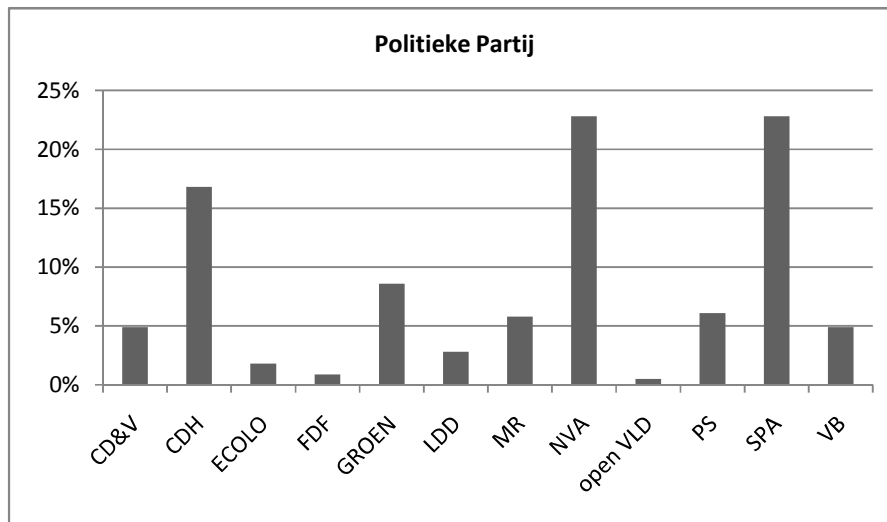
Wat verder uit de analyse afgeleid kan worden is dat er bij buitenlandse onderwerpen een ander subthema is dat meer voorkomt dan bij binnenlandse onderwerpen. Bij binnenlandse onderwerpen is het meest voorkomende subthema “Organisatie en hervormingen” met 40% en voor buitenlandse onderwerpen is het meest voorkomende subthema “Missies” met 68%.

4.2.2 Actoren

In het tweede deel van de analyse wordt de aandacht verlegd naar de leden van de Commissie zelf. Eerst hebben we onderzocht welke commissieleden het vaakst aan het woord komen. Hierdoor kunnen we een top vijf samenstellen. Op de eerste plaats staat Wouter De Vriendt (GROEN) met 12%. De tweede plaats wordt gedeeld door Theo Francken (N-VA) en David Geerts (sp.a), beiden met 8%. Op de derde plaats staat Denis Ducarme (MR) met 7%. Gerald Kindermans (CD&V) komt als vierde met 6%. De vijfde positie is een gedeelde plaats tussen twee vrouwen: Annick Ponthier (Vlaams Belang) en Karolien Grosemans (N-VA) hebben beide net geen 6%.

Aangezien de top vijf politici bijna allemaal tot een andere partij behoren leek het aangeraden om te onderzoeken welke partij(en) het vaakst vragen stelde aan minister De Crem in de periode 2010-2011. Uit de analyse blijkt dat N-VA en sp.a, beiden met 22%, de twee partijen zijn die de meeste vragen hebben gesteld. Ze worden gevolgd door GROEN die 12% op zich neemt. Open VLD en FDF hebben in deze periode het minste aantal vragen gesteld aan de minister. Zij zijn beide goed voor 1% van het aantal vragen (zie [Figuur 2](#)).⁴

⁴ Aantal personen die vragen stellen per partij: CD&V 3 personen, CDH 6 personen, Ecolo 2 personen, FDF 1 persoon, GROEN! 1 persoon, LDD 1 persoon, MR 5 personen, N-VA 6 Personen, Open VLD 3 personen, PS 5 personen, sp.a 5 personen, VB 3 personen.

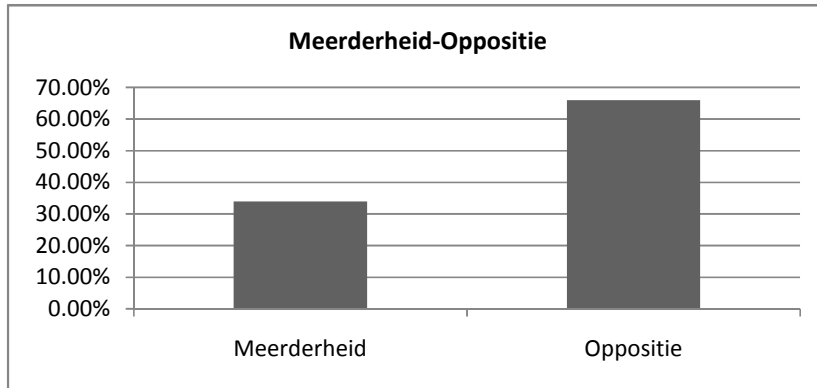
Figuur 2

Wat opvalt is dat de drie partijen die het vaakst aan bod komen, oppositie partijen zijn. In de periode 2010-2011 was de (aftredende) regering Leterme II aan de macht. De partijen die deze regering vormde en dus in de meerderheid zaten waren: CD&V, CDH, MR, open VLD en PS. Al de andere partijen hebben we tot de oppositie gerekend. Hierbij moet wel vermeld worden dat de regering Di Rupo I de eed heeft afgelegd op 6 december 2011 en dat sp.a in de meerderheid kwam te zitten. Dit is echter niet belangrijk voor de commissieverslagen omdat het laatste commissieverslag van 2011 dateert van 23 november, wat dus vóór de beëdiging van de nieuwe regering is.

Uit de analyse blijkt dat oppositiepartijen effectief meer aan bod komen in de Commissie voor de Landsverdediging. Partijen die lid zijn van de meerderheid nemen 31% van de vragen aan de minister op zich terwijl dat oppositiepartijen 69% procent van de vragen telt. (zie [Figuur 3](#))

Is er dan een verschil tussen de oppositie-en meerderheidspartijen in de commissie en het “Thema”? Hebben de oppositiepartijen het bijvoorbeeld vaker over buitenlandse onderwerpen dan de meerderheidspartijen?

Een t-test voor onafhankelijke steekproeven ontkent dit. Uit het resultaat bleek dat er geen significant verschil is tussen oppositie ($M = 0,58$; $SD = 0,49$) en meerderheid ($M = 0,57$; $SD = 0,50$) met voorwaarde $t(440) = 0,34$ en $p = 0,74$. Zowel oppositiepartijen als meerderheidspartijen spreken iets vaker over binnenlandse onderwerpen in de commissie dan over buitenlandse onderwerpen.

Figuur 3

4.3 Vergelijking van de Media met de Commissie

Om een duidelijk antwoord op de onderzoeksvraag te formuleren is het noodzakelijk de belangrijkste gegevens uit de media- en commissie-analyse naast elkaar te plaatsen (zie [tabel 4.](#)) Deze tabel zal ons een zicht kunnen geven op het al dan niet bestaan van enige discrepantie tussen de politieke opinies bij de actoren en hun weergave in de media.

Een eerste hypothese ‘*media volgt macht, namelijk het institutionele niveau*’ was bij de media-analyse al bevestigd maar voor de volledigheid wordt in Tabel 4 toch nog eens de top 5 van de actoren in de media en die in de commissie naast elkaar gezet. Voor de overige twee hypothesen moet er een vergelijking tussen de media en de commissie gemaakt worden. De hypothese ‘*Media heeft minder aandacht voor buitenlandse Defensie- onderwerpen dan politici in de commissies*’ wordt hier bevestigd. Slechts 36% van de mediaberichtgeving gaat over buitenlandse onderwerpen terwijl 42% van de vragen in de commissie over buitenlandse onderwerpen gaat. Dit verschil lijkt klein maar is toch beduidend als we het in cijfers omzetten. 270 artikels van de 794 gaan over buitenlandse aangelegenheden terwijl 186 vragen van de 442 in de commissie over buitenlandse aangelegenheden gaan.

De laatste hypothese ‘*Media is minder kritisch ten opzicht van buitenlandse Defensie- onderwerpen dan de politici in de commissies*’ wordt ook bevestigd. Zoals eerder al werd aangehaald bij de media-analyse zijn slechts 20% van de artikels over buitenlandse onderwerpen kritisch. In cijfers omgezet betekent dit dat 53 van de 270 artikels in de media over buitenlandse onderwerpen kritisch zijn. Als men dit dan vergelijkt met de 186 vragen over buitenlandse onderwerpen in de commissie wordt het verschil snel duidelijk.

Tabel 4

MEDIA		COMMISSIE	
Top 5 actoren			
Pieter De Crem (CD&V)	32%	Wouter De Vriendt (Groen!)	12%
Vakbonden	5%	David Geerts (sp.a)	8%
Ingrid Baeck	4,3%	Theo Franken (N-VA)	8%
Kurt Verwilligen	3,6%	Denis Ducarme (MR)	7%
Wouter De Vriendt (Groen!)	3,6%	Gerald Kindermans (CD&V)	6%
Top 5 politieke partijen			
CD&V	36%	N-VA	22%
sp.a	6%	sp.a	22%
PS	4%	Groen!	12%
N-VA	3,7%	MR	9%
Groen!	3,6%	Vlaams Belang	8%
Top 5 thema			
Binnenlandse onderwerpen	64%	Binnenlandse onderwerpen	58%
Buitenlandse onderwerpen	36%	Buitenlandse onderwerpen	42%
Top 5 subthema			
Missies	29%	Missies	29%
Organisatie en hervormingen	18 %	Organisatie en hervormingen	24%
Andere	16%	Andere	14%
Pieter De Crem	10%	Patrimonium en herdenkingen	6%
Opvang daklozen en asielzoekers	9%	Financiën	5%
Top 5 subthema in binnenlands nieuws			
Organisatie en hervormingen	30%	Organisatie en hervormingen	10%
Opvang daklozen en asielzoekers	14%	Andere	17%
Pieter De Crem	12%	Patrimonium en herdenkingen	10%
Andere	11%	Financiën	8%
Rekrutering	11%	Perslekken (wikileaks)	6%
Top 5 subthema in buitenlands nieuws			
Missies	79%	Missies	68%
Pieter De Crem	7%	Andere	9%
Patrimonium en herdenking	6%	Pieter De Crem	6%
Perslekken (wikileaks)	3%	Ongevallen en overlijdens	4%
Kernwapens	2%	Perslekken (wikileaks)	4%

5. Besluit

De laatste decennia werd de focus binnen Defensie sterk verlegd van binnenlandse veiligheid naar buitenlandse veiligheid. Europa kent momenteel zeer stabiele politieke relaties die deze verandering van focus mogelijk maken. De opdrachten van Defensie zijn de laatste decennia dan ook sterk geïnternationaliseerd. Deze verandering in strategie komt ook zowel in de media als in de commissie meer en meer naar voren. Dit is zeer logisch gezien de Belgische Defensie momenteel actief is in vredesmissies op drie verschillende continenten. Toch blijft de binnenlandse Defensie berichtgeving prominenter aanwezig. In lijn met het onderzoek van Galtung en Ruge (1974) naar nieuwswaarden rapporteren onze media sneller binnenlands dan buitenlands nieuws. Deze theorie wordt ondersteund door de talrijke nieuwsberichten over de organisatie en hervormingen binnen Defensie. Gezien Defensie momenteel 46.000 militairen telt (mil.be, 06/05/2013), is dit een van de grootste werkgevers van België. Dat de media de ontwikkelingen binnen deze organisatie dan ook op de voet volgen, is hier een logisch gevolg van.

De dominante actoren binnen Defensie worden binnen de Defensienieuwsberichtgeving zeer vaak geciteerd. Deze bevinding is conform de theorie van Knight (1988) en Bennet (2003). Media volgen nieuwsroutines. Hierdoor komt het institutionele niveau, in de vorm van minister De Crem en zijn woordvoerder, vaker aan bod dan oppositie. Gezien kranten beperkt zijn in hun lengte, kan men niet zomaar alle opinies aan bod laten komen (Hilgartner & Bosk, 1988). De eerste keuze valt dan ook altijd op de machtshebbers, enerzijds omdat zij een relevante en geloofwaardige mening hebben, anderzijds omdat zij bekend zijn bij het grote publiek. De zoektocht naar een correcte verdeling van verschillende opinies is dan ook een constante strijd bij journalisten. Deze studie toont echter aan dat deze verschillende opinies bijna niet aan bod komen als het op buitenlands nieuws aankomt. Hier zullen journalisten bijna uitsluitend het institutionele niveau aan het woord laten waardoor deze zonder veel tegenspraak hun visie kunnen verkondigen aan de bevolking.

Defensie is een mannenwereld. Slecht 8% van alle tewerkgestelden bij Defensie is een vrouw (mil.be, 06/05/2013). Het is dan ook logisch dat vrouwen zeer weinig worden geassocieerd met Defensie, gezien het aantal vrouwen binnen Defensie slechts de laatste jaren in opmars is. Een zeer opmerkelijke bevinding binnen deze studie is dat deze oude stereotypering in de media zeer sterk naar voren komt. Vrouwen worden zelden tot nooit aan het woord gelaten binnen de berichtgeving. Toch zien we dat bij zowel de vertegenwoordiging als de opinies op het politieke vlak van Defensie, de vrouw sterk vertegenwoordigd is

Als conclusie kunnen we stellen dat Defensie de laatste decennia haar focus sterk aan het verleggen is. Zowel op het vlak van vredesmissies als een toename van het aantal vrouwen, krijgt zij te maken met ingrijpende herstructureringen. Deze veranderingen zorgen er mede voor dat de media telkens weer op zoek gaan naar een houvast binnen het institutionele niveau.

Deze opinies worden bijgevolg oververtegenwoordigd, terwijl er toch een open debat nodig is omtrent de buitenlandse missies van Defensie. De media dragen hierbij enige verantwoordelijkheid, aangezien er toch wel ruimte is voor een gedifferentieerder beeld van de opinies omtrent Defensie. Een werkpunt voor de toekomst.

6. Discussie

Gezien de gekozen periode 2010-2011 zijn de verzamelde data ook voor toekomstig onderzoek bruikbaar, op basis van het codeerschema en de hoge intercodeursbetrouwbaarheid durven we dan ook zeggen dat deze data betrouwbaar zijn. Indien men dit onderzoek wenst te hernemen zijn er echter enkele zaken waar men aandacht aan dient te schenken bij de analyse.

Ten eerste is de door ons onderzochte periode een politiek instabiele periode. In de periode 2010-2011 is de regering gevallen en heeft men door een moeizame regeringsformatie zeer lang een regering in lopende zaken gehad. Men zou als kritiek kunnen opwerpen dat in deze uitzonderlijke omstandigheden de media-aandacht sowieso niet representatief was. België wordt echter altijd gekenmerkt door verkiezingskoorts, doordat er tot voor kort geen afspraken waren over het verplicht samenvallen van de verschillende verkiezingen. Bovendien was het, door de relatief grote vrijheden die de regering in lopende zaken had, mogelijk om de commissies te laten plaatsvinden en heeft de minister zich moeten blijven verantwoorden.

Een tweede punt van kritiek is de restcategorie 'Andere' bij de variabele 'Subthema'. Deze categorie komt zowel in de media als in de commissie veel voor. Dit is niet noodzakelijk een probleem. De opdeling van subthema's is gebeurd door na te denken over de belangrijkste taken van Defensie, de categorie 'Andere' omvat onderwerpen die we hier niet tot rekenen. Het feit dat deze categorie zo vaak voorkomt in de media is dus veelzeggend. In de mediaberichtgeving is er naast de core business van Defensie ook zeer veel aandacht voor 'randnieuws'.

Een laatste opmerking die we nog willen maken zijn de opmerkelijke cijfers die uit de krantenanalyse naar voren komen voor de variabele 'Geslacht'. Media heeft nauwelijks tot geen aandacht voor vrouwelijke actoren als het over politici gaat. Zelfs in artikels over het aantal vrouwen bij Defensie werden naast de vrouwelijke woordvoester, Ingrid Baeck, geen vrouwelijke militairen aan het woord gelaten.

In toekomstig onderzoek is zeker dit laatste punt belangrijk. In onze hypothesen hadden we geen rekening gehouden met de verschillen tussen mannen en vrouwen. Het zou nuttig zijn om na te gaan of dit enkel zo is voor het onderwerp Defensie of voor politieke onderwerpen in het algemeen.

In toekomstig onderzoek zou het ook nuttig zijn een duidelijkere opsplitsing te maken binnen de groep politici, meer bepaald de verschillende bestuursniveau's en functies. In een vervolg op ons onderzoek zou men de verzamelde gegevens kunnen presenteren aan de betrokken actoren en via diepte-interviews feedback verzamelen.

7. Referenties

- 1) Bagdikian, H. B. (1980). Conglomeration, concentration, and the media. *Journal of Communication*, 30(2), pp. 59-64.
- 2) Bennet, W. L. (2003). *News: the politics of illusion*. New York: Longman.
- 3) Centrum Voor Informatie In De Media. (14 september 2009). Persbereikstudie, gezien op 14 mei 2013, op <http://www.cim.be/media/pers/news>.
- 4) Galtung, J. & Ruge, M. (1974). The structure of foreign news. The presentation of the Congo and Cyprus crisis in four foreign newspapers. *Media sociology*, pp. 259-298.
- 5) Gans, H. J. (1999). Deciding What's News. In H. Tumber (Ed.), *News: A Reader* (pp. 235-248). London: Oxford University Press.
- 6) De Lobel, P. (13/04/2012). Buitenlandse missie in Afghanistan vreet budget. *De Standaard*.
- 7) Harcup, T. & O'Neill, D. (2009). News values and selectivity. In K. Wahl-Jorgensen, & T. Hanitzsch (Ed.). *The handbook of journalism studies* (pp. 161-174). New York: Routledge.
- 8) Hauttekeete, L. (2005). *De tabloidisering van kranten: mythe of feit? De ontwikkeling van een meetinstrument en een onderzoek naar de tabloidisering van Vlaamse kranten* [doctoraatsthesis]. Universiteit Gent: Gent.
- 9) Hilgartner, S. & Bosk, C. (1988). The Rise and Fall of Social Problems: A Public Arenas Model. *American Journal of Sociology*, 94(1), pp. 53-78.
- 10) Iyengar, S. & Simon, A. (1993). News coverage of the gulf crisis and public opinion: A study of agenda-setting, priming and framing. *Communication research*, 20(3), pp. 365-383.
- 11) Knight, G. (1988). Stratified news: media, sources and the politics of representation. In P.A. Bruck (Ed.). *A proxy for knowledge: the news media as agents in arms control and verification* (pp. 15-24). Ottawa: Carleton international proceedings.

- 12) Mc. Combs, E. & Shaw, L. (1972). The agenda setting function of mass media. *Public opinion quarterly*, 36(2), pp. 176-187.
- 13) Regering Di Rupo I (1 december 2011). Ontwerpverklaring over het algemeen beleid. gezien op 21 april, 2013, op http://assets.rug.be/img_art/site/images/37343FEF-AE8C-4987-B0A4-6C330A31A8DB.pdf (pp170-171).
- 14) Scheufele, A. D. & Tewskbury, D. (2007). Framing, agenda- setting and priming: the evolution of three media effects models. *Journal of communication*, 57(1), pp. 9-20.
- 15) Van Den Bulck, H. (2005). *Media: structuur en werking*. Leuven: Acco.
- 16) Weaver, D. & Elliot, S.N. (1985). Who Sets the Agenda for the Media? A Study of Local Agenda-Building. *Journalism Quarterly*, pp. 87-94.
- 17) Site De Kamer, gezien op 22 april, 2013, op <http://www.dekamer.be/kvvcr/showpage.cfm?section=/cricra&language=nl&cfm=dcricra.cfm?type=comm&cricra=cri&count=all>
- 18) Mediargus, gezien op 22 april, 2013, op www.mediargus.be
- 19) Mil.be, gezien op 06 mei 2013 op www.mil.be

Kenniskloof binnenlands nieuws - buitenlands nieuws? De verwachtingen van lezers/ kijkers van buitenlands nieuws.

Cox W., Snyders J., Vermeiren J., Vermeulen F.

ABSTRACT Nieuwsorganisaties hebben als doel lezers/ kijkers te bereiken met informatie. In deze paper ligt de nadruk op buitenlands nieuws en de verwachtingen hieromtrent van het publiek. We bekijken kort de aanbodzijde van buitenlands nieuws, ons onderzoek concentreert zich echter rond de vraagzijde van buitenlands nieuws. Deze vraagzijde wordt beïnvloed door domesticatie, tabloidization van het nieuws, plaatsing van het buitenlands nieuws in de nieuwsuitzending, verwijzen naar wat nog komen gaat, enzovoort ... Om deze vraagzijde te onderzoeken maakten we gebruik van een survey die we via Qualtrics bij 927 respondenten hebben afgenomen, maar slechts 805 daarvan werden volledig ingevuld. Uit ons onderzoek zijn vooral de kenmerken “mannelijk”, “hoogopgeleid”, “mensen met een buitenlandse link” en “mensen die een kwaliteitskrant lezen” naar voren gekomen als factoren die mensen geïnteresseerd in buitenlands nieuws typeren. Daarnaast bleek ook interesse voor binnenlandse en buitenlandse politiek gelinkt te zijn aan elkaar en deze mensen vinden de aanwezigheid van een buitenlandse correspondent bij de verslaggeving een reden te meer om buitenlands nieuws te volgen. De laatste conclusie die we uit ons onderzoek kunnen trekken is dat mensen met een hoge interesse voor buitenlands nieuws minder vatbaar zijn voor domesticatie, oftewel een link tussen binnen- en buitenlands nieuws.

1. Inleiding

1.1 Probleemstelling

Elke journalist wil dat de artikels die hij schrijft ook gelezen worden. Een journalist is echter afhankelijk van zowel het medium als de organisatie waarvoor hij werkt (Shoemaker & Reese, 1996). De bewegingsruimte van een journalist is bijgevolg beperkt. Buiten de organisatie zijn er ook nog een aantal belangengroepen die invloed uitoefenen op de nieuwsselectie. Een reeks van factoren die invloed hebben op de nieuwsorganisaties zijn budgetten, ervaringen uit het verleden en de omgeving waarin de organisatie zich bevindt. Het doelpubliek dat beoogd wordt, kan uiteraard verschillen, maar speelt dus ook een belangrijke rol. De ene organisatie richt zich het liefst op lezers met een intellectuele achtergrond, een andere wil juist een zo breed mogelijk publiek bereiken, dit komt uiteraard ook overeen met de verschillende wensen van de lezers. Maar niemand weet exact wat het doelpubliek wil voorgeschoteld krijgen. Om deze doelstellingen toch te bereiken worden er enkele trucs gebruikt om de aandacht van het potentiële publiek te trekken en vast te houden. Deze trucs vormen samen geen exacte wetenschap, zo zijn er bijvoorbeeld manieren om de aandacht van het publiek te krijgen die elkaar tegenspreken. Een voorbeeld hiervan is overdreven sensationeel nieuws, omdat mensen dit herkennen en minder geloofwaardig achten. Toch kan sensatie in nieuws een positief effect hebben op de aandacht en de interesse in nieuwsberichtgeving (Grabe, M. E., Zhou, S., Lang, A. & Bolls, P. D., 2000, p594-595). Er bestaan echter wel degelijk manieren die min of meer algemeen gelden. Dit komt bij het stukje theorie verder aan bod.

Er is wel degelijk een verschil tussen het interessegebied van kijkers en lezers van nieuws en nieuwsredacties. Maar aan de hand van wat bepaalt een nieuwsredactie welke items het nieuws halen en welke niet? Hier is al veel onderzoek naar gedaan, meer bepaald over factoren die de nieuwswaarde van onderwerpen bepalen. Wat voor ons belangrijk is zijn de factoren met betrekking tot buitenlands nieuws. We hebben een beroep gedaan op een studie van Galtung en Ruge, deze studie handelt over de structuur van buitenlands nieuws en welke factoren bepalen dat buitenlands nieuws meer kans maakt om opgepikt te worden door de media. Vervolgens zullen we aan de hand van ons onderzoek nagaan of er bij het publiek van buitenlands nieuws verschillen waar te nemen zijn qua verwachtingen van de berichtgeving. In eerder onderzoek rond politieke interesse zijn er al enkele verschillen gevonden tussen gender, opleidingsniveau en interesse in nieuws (Verba, S., Burns, N. & Schlozman, K. L., 1997, p 1051-1052). Deze factoren zullen we daarom ook in ons onderzoek aan bod laten komen.

1.2 Literatuurstudie

We beschrijven eerst welke factoren van invloed zijn op het aanbod van buitenlands nieuws. Om vervolgens dieper in te gaan op wat er al bekend is over de vraagzijde van nieuwsberichtgeving en in het bijzonder buitenlands nieuws. Het aanbod is gelijk aan de nieuwsredacties en de vraagzijde komt overeen met het publiek.

1.2.1 Buitenlands nieuws: de aanbodzijde

Welke factoren zijn van belang bij het bepalen van de aanbodzijde van buitenlands nieuws? Hiervoor kijken we naar de studie van Galtung en Ruge die als een klassieker kan bestempeld worden onder de studies rond buitenlandse nieuwsberichtgeving.

Zij hebben een twaalfstal factoren, die een invloed hebben op de nieuws waarde van gebeurtenissen, bekomen. De eerste acht factoren zijn gebaseerd op logische redenering en de laatste vier zijn volgens de auteurs cultuur gebonden. We bespreken kort de verschillende factoren. Eerste factor is de *frequentie*: de tijdspanne waarin de gebeurtenis zich hebben ontplooid en betekenis krijgen. Tweede factor is de *amplitude*, en dient als een soort van barrière om opgepikt te worden door redacties: hoe groter de gebeurtenis gepercipieerd wordt, des te meer aandacht ze zal krijgen. Als derde factor is er het *signaal en klank van een gebeurtenis*: hoe minder twijfel of onzekerheid rond een gebeurtenis, des te beter. Een *duidelijke situatie* vergemakkelijkt het overbrengen van de kern van de zaak. Het belang van een gebeurtenis is gebaseerd op ethocentrisme en relevantie. Vervolgens zijn de *verwachtingen van kijkers* ook belangrijk, bv. verkiezingen, jaarlijkse gebeurtenissen en dat soort zaken. Als zesde factor is er de *onvoorspelbaarheid* van een gebeurtenis: hoe unieker het event, hoe beter. Een andere factor is het *nieuws zelf*. Het *opvolgen* van gebeurtenissen heeft ook een invloed op onze berichtgeving. Als laatste factor is er de *compositie* van het nieuws: De berichtgevers zoeken steeds naar een bepaalde balans tussen de hoeveelheid binnenlands en buitenlands nieuws (Galtung & Ruge, 1965).

Er zijn tot slot ook nog vier cultuur gebonden factoren, deze hebben volgens de auteurs minder belang maar zijn toch belangrijk om op te nemen in de indeling. Als eerste factor heb je het al dan niet *refereren naar een elite natie*: indien er een elite natie (dit zijn de Westerse landen) bij betrokken is zal het nieuws sneller opgepikt worden. De tweede factor is de *referentie naar elite mensen*: hoe meer invloedrijke personen er gelinkt zijn aan gebeurtenis, hoe beter. De derde factor refereert naar *personen*: wanneer een gebeurtenis kan gezien worden in termen van persoonlijke belangen, oftewel wanneer een actie van een specifiek individu in het oog springt. Als laatste factor is er het *negativisme*: hoe negatiever de gevolgen van een gebeurtenis zijn, des te belangrijker het nieuws wordt.. goed nieuws is geen nieuws (Galtung & Ruge, 1965).

Om helemaal te besluiten: als een gebeurtenis op meerdere criteria van factoren goed scoort dan zal het sneller worden opgenomen als nieuwsgebeurtenis. Wanneer dit het geval is en het nieuws is verschenen zullen de factoren die aanwezig zijn worden benadrukt en geaccentueerd. Met al deze factoren houdt een redactie dus rekening. Toch zal er volgens ons een breuklijn bestaan tussen bepaalde factoren waaraan een redactie aandacht schenkt en de factoren die het publiek echt interesseren.

1.2.2 Buitenlands nieuws: de vraagzijde

Nu dat we weten op basis waarvan het aanbod wordt bepaald, gaan we een kijkje nemen naar de vraagzijde van buitenlands nieuws. Wat is er al bekend over het publiek van buitenlands nieuws? We veronderstellen dat er een mix bestaat van publiek dat kijkt naar buitenlands nieuws. Dit gaat van een verschil in ouderdom tot een verschillend opleidingsniveau, tot een eventuele link met het buitenland (geboren in het buitenland, familie hebben wonen in het buitenland). Om een zo groot mogelijk doelpubliek te bereiken, gebruiken redacties bepaalde technieken, die ervoor moeten zorgen dat mensen met een mindere aantrekkingskracht tot buitenlands nieuws zich toch gaan interesseren in het thema. Voorbeelden hiervan zijn: domesticatie, tabloidization van het nieuws, plaatsing van het buitenlands nieuws in de nieuwsuitzending, verwijzen naar wat nog komen gaat, ...

Domesticatie is het uitvergroten van een link met het eigen land om op die manier de kijker meer te betrekken bij het anders zo ver van zijn bed zijnde buitenlands nieuws (Lee, 2011). Onder tabloidization van het nieuws verstaan we dat men minder aandacht besteedt aan het buitenlands nieuws, er meer gebruik wordt gemaakt van afbeeldingen, minder inhoud wordt verwerkt in de uitzending, meer aandacht uitgaat naar human interest en entertainende nieuwsverhalen dan naar politiek of parlementair nieuws (Bek, 2004).

Wij willen nu nagaan hoe de mix, waar het doelpubliek uit bestaat, reageert op deze verschillende technieken van de redacties. Zijn sommige groepen meer vatbaar voor een bepaalde techniek of net minder? Dankzij de literatuurstudie kunnen we volgende onderzoeksvraag en hypothesen formuleren.

2. Onderzoeksvraag en hypothesen

Om er achter te komen wat het publiek juist wil lezen is het belangrijk dit publiek te bevragen. Enkel op deze manier kunnen we er achter komen wat de gemiddelde lezer/kijker belangrijk vindt in de verslaggeving van internationale (politieke) kwesties. Daarom stellen we ons de vraag:

“Wat verwachten lezers/kijkers van buitenlands nieuws in de krant/ op televisie?”

Verwachten kijkers/lezers andere zaken van een buitenlandse nieuwsverslaggeving dan datgene wat de nieuwsredacties en nieuwsorganisaties nodig achten? Is er een verschil tussen wat personen met een grotere kennis van internationale politiek verwachten en wat personen met een beperktere kennis verwachten? Of verwachten deze groepen hetzelfde? Is het mogelijk een indeling te maken met betrekking tot kijkers/lezers in het Vlaamse televisielandschap? Is er met andere woorden een duidelijke indeling die gemaakt kan worden?

In ons onderzoek zullen we de volgende acht hypothesen testen:

- 1. Mensen met een buitenlandse link zijn meer geïnteresseerd in buitenlands nieuws dan mensen zonder buitenlandse link.*
- 2. Mensen die een kwaliteitskrant lezen zijn meer geïnteresseerd in buitenlands nieuws dan mensen die een sensatiekrant lezen.*
- 3. Hoogopgeleide mensen zijn meer geïnteresseerd in buitenlands nieuws dan lageropgeleiden.*
- 4. Hoe ouder men is, hoe meer men geïnteresseerd is in buitenlands nieuws.*
- 5. Mannen zijn meer geïnteresseerd in buitenlands nieuws dan vrouwen.*
- 6. Mensen die geïnteresseerd zijn in binnenlandse politiek zijn meer geïnteresseerd in buitenlands nieuws.*
- 7. Mensen met meer belangstelling voor buitenlands nieuws zijn minder vatbaar voor domesticatie.*
- 8. Mensen met meer belangstelling voor buitenlands nieuws vinden een buitenlandse correspondent belangrijker dan anderen.*

3. De methode

Om een antwoord op onze onderzoeksvraag te kunnen formuleren hebben we gebruik gemaakt van self-completion questionnaires of zelf-invullijsten. We werkten bijna uitsluitend met gesloten vragen omdat open vragen een probleem kunnen vormen bij het analyseren van onze resultaten. Bovendien haken mensen sneller af bij open vragen. Het voordeel van gesloten vragen is de snelle verwerking tezamen met een makkelijke vergelijkbaarheid en codeerbaarheid. Om ons beoogde aantal respondenten te bereiken, hebben we het hen zo ‘gemakkelijk’ mogelijk gemaakt. Gemakkelijk betekent hier ‘zo weinig mogelijk tijd en energie laten verspillen’. Dit impliceert wel dat onze gesloten vragen exhaustief en duidelijk moeten zijn. (Bryman, 2008). De gesloten vragen zullen worden gevormd aan de hand van een 5-punten Likert schaal (helemaal oneens, oneens, noch oneens noch eens, eens, helemaal eens). Hierdoor kunnen we de intensiteit van de respondent meten ten opzichte van een stelling of een bewering. (Bryman, 2008).

Door gebruik te maken van zelf-invullijsten vermijden we een interviewer-effect. We hebben bovendien meer respondenten kunnen bereiken op een snelle manier en hebben de respondent vrij gelaten om een tijdstip te kiezen om de enquête in te vullen. Ook hebben we op deze manier de resultaten bondig verkregen en konden we ze op deze manier makkelijk analyseren. Om een idee te krijgen van onze respondenten vroegen we, alvorens de enquête te beginnen, enkele demografische gegevens kenbaar te maken. Hierop volgden inleidende vragen, stellingen over buitenlands nieuws, enkele beweringen omtrent buitenlandse berichtgeving en om te eindigen enkele titels van buitenlands nieuws waar de respondent kon aangeven of hij/ zij deze zou lezen/bekijken.

Bij de samenstelling van de steekproef hebben we getracht een zo gediversifieerd publiek mogelijk te bereiken, op deze manier hebben we geprobeerd een minimale vertekening te bereiken. Dit moest zowel tot uiting komen in de genderverhouding als in het opleidingsniveau en de leeftijdsgroep. In termen van genderverhouding wilde dit zeggen dat we probeerden 50% vrouwen en 50% mannen te bereiken. In termen van opleidingsniveau en beroepsgroep wilde dit zeggen dat we alle sociale lagen van de maatschappij wilden bereiken en tevens gepensioneerden wilden opnemen in onze respondenten.

De vragenlijst wordt zowel online aangeboden als via een papieren versie, dit omdat niet iedereen van ons doelpubliek even vertrouwd is met het pc-gebeuren. Om onze survey online te presenteren en gegevens te verzamelen, maakten we gebruik van het programma Qualtrics. In eerste instantie hebben we hiervoor onze survey verspreid via mail en de sociale netwerksite facebook. Wanneer bleek dat specifieke groepen van doelpubliek ontbraken tijdens onze verzameling van data, zijn we specifiek op zoek gaan naar deze categorie van mensen. Binnen het statistisch programma Qualtrics hebben we

uiteindelijk de volgende subgroepen gecreëerd: vrienden en kennissen via de sociale netwerksite facebook, familie, werk ouders, sportclubs, rusthuis en politieke vereniging.

We maken ook gebruik van een zogenaamde ‘sneeuwbalsteekproef’. We sturen een mail naar vrienden, kennissen, familie met een link naar Qualtrics om onze enquête in te vullen. Daarenboven vragen we hen om op hun beurt hetzelfde te doen met hun vrienden, kennissen, familie. Voor we de surveys hebben verspreid hebben we een korte testfase ingelast. De surveys die we afnamen bij onze familiekring hebben we als testfase gebruikt. Hierbij moeten we wel duidelijk vermelden dat deze steekproef verre van representatief is, aangezien ze niet random gebeurde en vooral dat deel van de bevolking betreft dat zich in onze leefwereld bevindt. Hierdoor hebben we veel meer jongeren dan ouderen en meer hoogopgeleiden dan het geval zou zijn in een perfecte steekproef. Een perfecte steekproef was echter niet ons doel, aangezien dat dit te moeilijk en duur zou zijn geweest.

4. De resultaten

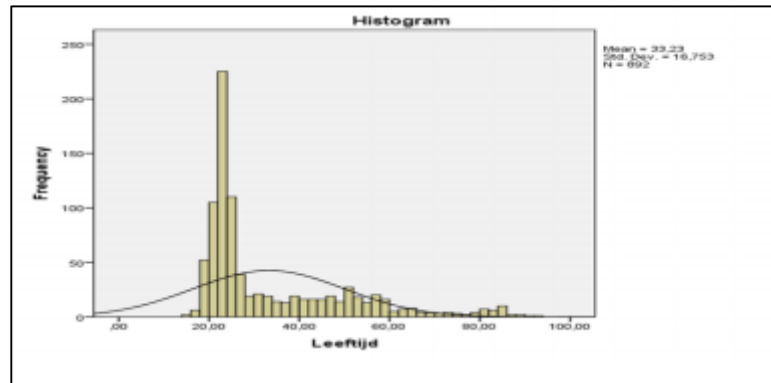
We hebben een quasi perfecte verdeling van respondenten op basis van geslacht. Van alle respondenten waren 51,2% vrouwen en bijgevolg 48,8% mannen. In de analyse van de data (zie hieronder) gebruikten we voor de operationalisering van geslacht de dichotome variabele ‘man’. De mannelijke respondenten kregen waarde 1, de vrouwelijke respondenten kregen waarde 0.

Zoals eerder vermeld was het moeilijker om een gelijke verdeling te bekomen op basis van leeftijd. Door de survey ook via andere kanalen dan facebook te verspreiden hebben we dit probleem deels kunnen oplossen. Toch moeten we toegeven dat we hoofdzakelijk jongere respondenten hebben kunnen bereiken (zie [Figuur 1](#)). Zoals vermeld was de jongste respondent 15 jaar, de oudste respondent 92 jaar. De gemiddelde leeftijd van onze respondenten bedroeg 33 jaar. Toch waren 63,3% van onze respondenten maximum 30 jaar. Nog duidelijker wordt het wanneer we deze gegevens in kwartielen rapporteren. In het eerste kwartiel zitten de respondenten tussen 15 jaar en 22 jaar. Het tweede kwartiel beslaat enkel de 23- en 24-jarigen. Niet toevallig de categorie waartoe wij, de onderzoekers, behoren. Het derde kwartiel gaat van 25 jaar tot en met 43 jaar en het vierde en laatste kwartiel bezit de 44-jarigen en ouder. In onze analyse blijft leeftijd een continue variabele.

In onze survey hebben we ook gevraagd naar het hoogste opleidingsniveau van de respondent. Er waren acht antwoordmogelijkheden: geen diploma, lager onderwijs, secundair technisch/beroeps, algemeen secundair, hoger niet-universitair korte type, universitair kandidaat/bachelor, hoger niet-universitair lange type en universitair licentiaat/master. Ook deze variabele hebben we dichotoom gemaakt en de naam ‘hoogopgeleid’ gegeven. De respondenten met een hoger onderwijs diploma kregen de waarde 1 op deze variabele. De respondenten zonder diploma of hoogstens een diploma van secundair onderwijs werden gelabeld als laagopgeleid en kregen bijgevolg waarde 0 toegewezen. In

onderstaand histogram is te zien dat er geen gelijke verdeling is van respondenten op basis van deze variabele. 26,6% van de respondenten behoorden tot de categorie van de laagopgeleiden, 73,4% daarentegen is hoogopgeleid. In de algehele Belgische populatie is volgens Knack echter slechts ongeveer 30% hoogopgeleid.

Figuur 1: Verdeling respondenten op basis van leeftijd

Een vierde onafhankelijke variabele die we hebben gebruikt is 'LinkBuitenland'. Deze variabele vertelt ons meer over een eventuele buitenlandse achtergrond van een respondent. Is de respondent in het buitenland geboren? Is zijn moeder in het buitenland geboren? Is zijn vader in het buitenland geboren? Heeft de respondent familie die in het buitenland woont? Indien de respondent op één van deze vier vragen een affirmatief antwoord heeft gegeven, kreeg hij of zij de waarde 1 op de dichotome variabele 'LinkBuitenland'. Indien de respondent tot vier maal 'nee' geantwoord heeft, werd hem waarde 0 toegewezen. Zoals uit onderstaand histogram blijkt, behoren 42% van de respondenten tot de categorie 'LinkBuitenland'. Dit wil zeggen dat 58% van de respondenten aan onze survey geen directe link hebben met het buitenland.

De vijfde onafhankelijke variabele die we onderzoeken is of de respondent al dan niet een kwaliteitskrant leest. Ook nu weer zullen we een dichotome variabele gebruiken in ons verder onderzoek. Respondenten die aangaven ofwel 'De Morgen', ofwel 'De Standaard', ofwel 'De Tijd' te lezen, kregen waarde 1 op deze dichotome variabele. Alle andere respondenten kregen waarde 0 op de variabele 'kwaliteitskrant'. Op basis van deze variabele komen we een bijna gelijke verdeling van de respondenten tegen. Daar waar 51,1% aangaf een kwaliteitskrant te lezen, lasen 48,9% van onze respondenten een zogenaamde sensationelere krant zoals zijnde 'Het Laatste Nieuws', 'Het Nieuwsblad', ...

De zesde en laatste onafhankelijke variabele die we gaan gebruiken in onze multivariate regressie is de interesse van de respondent in binnenlandse politiek. We gaan ervan uit dat mensen met een hogere interesse in binnenlandse politiek ook meer interesse zullen tonen in buitenlands nieuws. Uit de data blijkt dat 4,4% van onze respondenten helemaal niet geïnteresseerd zijn in binnenlandse politiek. 24,3% is dan weer nauwelijks geïnteresseerd in het volgen van binnenlandse politiek. De meeste respondenten (54,6%) zijn redelijk geïnteresseerd in binnenlandse politiek. Tenslotte zijn 16,7% van de respondenten heel erg geïnteresseerd in onze Belgische politiek. Voor de interesse van binnenlands politiek werd de ordinale variabele ‘Binnenlandpolitiek’ opgesteld. Mensen die helemaal niet geïnteresseerd zijn, kregen waarde 1, nauwelijks geïnteresseerden kregen waarde 2, de redelijk geïnteresseerden waarde 3 en de heel erg geïnteresseerden waarde 4.

We zullen in de volgende alinea's nagaan of deze zes onafhankelijke variabelen goede voorspellers zijn van onze afhankelijke variabele, interesse in buitenlands nieuws. De respondenten moesten in het survey aangeven in welke mate ze geïnteresseerd zijn in buitenlands nieuws. Hiervoor kregen ze vier antwoordmogelijkheden: ‘helemaal niet’, ‘nauwelijks’, ‘redelijk’ of ‘heel erg’. De verdeling van respondenten over de vier categorieën in onze afhankelijke variabele is als volgt: 2,7% van de respondenten is helemaal niet, 22,2% nauwelijks, 62,1% redelijk en 13,0% heel erg geïnteresseerd in buitenlands nieuws.

Tabel 1: Bivariate correlaties

	Pearson's Correlatie	
	Interesse buitenlands nieuws	N
Man	0,149**	874
Leeftijd	-0,017	875
Hoogopgeleid	0,163**	874
BinnenlandPolitiek	0,503**	873
Kwaliteitskrant	0,339**	843
Linkbuitenland	0,105**	858

Allereerst gaan we kijken of er een significant verband is tussen elke onafhankelijke variabele apart en de afhankelijke variabele. Dit doen we door middel van een bivariate correlatie van de zes onafhankelijke variabelen met de afhankelijke variabelen. Een significant verband wordt in onderstaande tabel aangegeven met (**). Dit wil zeggen dat er een two-tailed significant verband is. Bij een two-tailed significant verband is de p-waarde < 0.01 . De grootte van de correlatie wordt gegeven door de eenheid Pearson's correlatie. Een negatieve waarde wil zeggen dat het verband tussen de afhankelijke en onafhankelijke variabele negatief is.

Uit Tabel 1 komt voort dat er een significant verband bestaat tussen vijf van de zes onafhankelijke variabelen en de variabele 'interesse in buitenlands nieuws'. Enkel tussen leeftijd en interesse in buitenlands nieuws is geen significant verband waar te nemen. Oudere mensen zijn dus niet meer geïnteresseerd in buitenlands nieuws dan jongere mensen. We zien grote correlaties tussen zowel interesse in binnenlandse politiek en interesse in buitenlands nieuws als het lezen van een kwaliteitskrant en interesse in buitenlands nieuws. Op basis van deze bivariate correlaties kunnen we hypothesen 1, 2, 3, 5 en 6 voorlopig bevestigen. Hypothese 4 dient verworpen te worden.

Echte conclusies kunnen we pas trekken nadat we een multivariate regressie hebben uitgevoerd. Hiervoor gebruiken we een OLS regressie. We zullen deze multivariate regressie stapsgewijs uitvoeren. Hierna kunnen we ook kijken welke onafhankelijke variabelen nu de beste voorspellers zijn van interesse in buitenlands nieuws. Hiervoor maken we drie categorieën. De eerste categorie bestaat uit de drie onafhankelijke variabelen die de sociaal-demografische factoren bevatten: 'man', 'leeftijd' en 'hoogopgeleid'. De tweede categorie bestaat uit de interesse-variabelen: 'Binnenlandpolitiek' en 'kwaliteitskrant'. De derde categorie neemt de onafhankelijke variabele 'linkbuitenland' op.

Tabel 2: OLS Regressie Interesse Buitenlands Nieuws

	Model 1	Model 2	Model 3
Man	0,22*** (,044)	0,14*** (,039)	0,14*** (,040)
Leeftijd	0,00 (-,001)	-0,00* (,00)	-0,00 (-,00)
Hoogopgeleid	0,27*** (,05)	0,08* (,05)	0,08* (,05)
Binnenlandsepolitiek		0,36*** (,03)	0,35*** (,03)
Kwaliteitskrant		0,25*** (,04)	0,24*** (,04)
Linkbuitenland			0,07* (,04)
Constant	2,53*** (,07)	1,65*** (,09)	1,63*** (,09)
N	872	843	843
F	16,408	67,379	53,84
R²	0,05	0,284	0,278

Uit Tabel 2 (regressieanalyse) volgt dat de zes onafhankelijke variabelen 27,8% van de variatie in de afhankelijke variabele, interesse in buitenlands nieuws, verklaren. We zien een significante F-waarde gelijk aan 53,840. Belangrijk te vermelden is dat er geen probleem van multicollineariteit. Alle VIF-waarden (Variance Inflation Factor) bevinden zich onder de kritieke waarde van 3. Er is bijgevolg geen sterke samenhang tussen de onafhankelijke variabelen onderling. In volgende alinea's gaan we de eerste zes hypothesen bevestigen en verwerpen.

Als we kijken naar de variabele 'Linkbuitenland' zien we een positief (0,07) significant verband. niet-significant verband met standaardafwijking 0,04 onder controle van alle variabelen. Dit verband is one-tailed significant, wat wil zeggen dat de p-waarde < 0.01 . De eerste hypothese wordt hierdoor bevestigd. Personen met een buitenlandse link zijn significant meer geïnteresseerd in buitenlands nieuws dan personen zonder deze buitenlandse verbondenheid.

Onze tweede hypothese houdt eveneens stand. Mensen die een kwaliteitskrant lezen zijn meer geïnteresseerd in buitenlands nieuws dan mensen die een sensatiekrant lezen. Bovendien is dit een two-tailed significant verband. De tweede hypothese wordt op basis van de OLS regressie bevestigd. Echter is de verklarende waarde van deze variabele ($R^2=0,003$) zeer laag.

Ook het opleidingsniveau is een goede voorspeller voor het al dan niet geïnteresseerd zijn in buitenlands nieuws. Het positieve verband tussen 'hoogopgeleid' en 'interesse in buitenlands nieuws' is one-tailed significant. Onder controle van alle onafhankelijke variabelen kunnen we hypothese 3

bevestigen. Uit de tabel komt duidelijk naar voren dat het verband zwakker wordt naarmate we interesse in buitenlandse politiek en het lezen van een kwaliteitskrant introduceren in de regressieanalyse. Toch blijft het verband positief en significant. Mensen met een hoog opleidingsniveau zijn dus meer geïnteresseerd in buitenlands nieuws dan laagopgeleide personen.

Ook leeftijd is geen goede voorspeller voor de interesse in buitenlands nieuws. We verwachtten dat oudere mensen meer geïnteresseerd zouden zijn in buitenlands nieuws. Uit de regressieanalyse blijkt dit juist omgekeerd te zijn. Oudere personen in onze steekproef waren minder geïnteresseerd in buitenlands nieuws dan jongere mensen. Echter mogen we deze bewering niet veralgemenen daar er geen significant verband is tussen leeftijd en interesse in buitenlands nieuws. Bijgevolg heeft leeftijd geen effect noch positief noch negatief op de interesse in buitenlands nieuws. Onze vierde hypothese moeten we verwerpen.

Geslacht blijkt daarenboven ook een invloed te hebben op het volgen van buitenlands nieuws. Er is een regressiecoëfficiënt van 0,14 met een standaardafwijking gelijk aan 0,04. De regressieanalyse bevestigt dus onze vijfde hypothese. Mannen zijn meer geïnteresseerd in buitenlands nieuws dan vrouwen. Deze conclusie ligt dus in de lijn van onze verwachtingen. Zonder een discussie te willen aangaan over typische man-vrouw clichés, bevestigt deze hypothese wel dat mannen meer interesse hebben in buitenlands nieuws.

De grootste voorspeller voor 'interesse in buitenlands nieuws' is het al dan niet geïnteresseerd zijn in binnenlandse politiek. We zien een toename van de R^2 met 0,191. Dit maakt van deze zesde onafhankelijke variabele de beste voorspeller voor interesse in buitenlands nieuws. We zien een significant positief verband tussen de zesde onafhankelijke variabele en de te meten afhankelijke variabele. De regressiecoëfficiënt in onze steekproef is gelijk aan 0,35 met een standaardafwijking van 0,03. Onze zesde hypothese wordt door deze data bevestigd. Mensen die meer geïnteresseerd zijn in binnenlandse politiek zijn ook meer geïnteresseerd in buitenlands nieuws.

We weten nu welke variabelen bepalen of mensen al dan niet geïnteresseerd zijn in het buitenlands nieuws. In de volgende paragrafen gaan we de laatste twee hypothesen onderzoeken. Zijn mensen met meer interesse in het buitenlands nieuws minder vatbaar voor domesticatie? Hechten buitenlands nieuws geïnteresseerden meer belang aan een buitenlandse correspondent? Om een antwoord op deze vragen te formuleren hebben we telkens eerst een itemanalyse uitgevoerd. Daarna hebben we de gemiddelden voor de 4 categorieën binnen 'interesse in buitenlands nieuws' berekend. Deze gemiddelden hebben we via One-way ANOVA met elkaar vergeleken om zo tot eenduidige conclusies te komen.

Domesticatie

Onze survey telde negen stellingen waarin gepeild werd naar de vatbaarheid van de respondent voor domesticatie. Deze negen items haalden een Cronbach's Alpha van 0,841. De stellingen waren:

- (1) Een busongeval met 1 Belgische dode in het buitenland is 'interessanter' dan een terroristische aanslag met 20 doden maar geen Belg onder hen.
- (2) Internationaal nieuws wordt voor mij belangrijker wanneer er een binnenlands persoon bij betrokken is?
- (3) Internationaal nieuws waarbij België betrokken is, is boeiender dan internationaal nieuws zonder Belgische betrokkenheid.
- (4) Nieuws over landen waarmee België een goede handelsrelatie heeft, zouden moeten opgepikt worden als belangrijk internationaal nieuws.
- (5) Een politieke crisissituatie in Congo is belangrijker dan een politieke crisissituatie in Mali.
- (6) Journalisten moeten in hun verslaggeving steeds een verband leggen met België.
- (7) Moest Herman Van Rompuy geen Europees president zijn, zou Europa mij minder interesseren.
- (8) Indien er bericht wordt over de Olympische Spelen is het belangrijk dat Jacques Rogge aan het woord wordt gelaten in de verslaggeving.
- (9) Een Belgische ooggetuige maakt buitenlands nieuws voor mij interessanter.

Om de vatbaarheid voor domesticatie van een respondent te meten werd het gemiddelde op deze 9 items berekend. We hebben enkel een gemiddelde berekend op de items waarop de respondent geantwoord heeft. De respondenten hadden vijf antwoordmogelijkheden, likert-schaal, op de negen stellingen: helemaal mee oneens (1), mee oneens (2), niet mee oneens en niet mee eens (3), mee eens (4) en helemaal mee eens (5). Tussen haakjes staan de bijbehorende waarden van elke antwoordkeuze. De gemiddelden voor de vier categorieën bedragen: helemaal niet = 3,01, nauwelijks = 2,68, redelijk = 2,44 en heel erg = 2,19. Daarna hebben we voor de vier categorieën van buitenlands nieuws interesse de gemiddelden vergeleken met een Bonferroni-test, zie [Tabel 3](#).

Tabel 3: Bonferroni-test Domesticatie

ANOVA					
Domesticatie					
	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	20,768	3	6,923	16,502	,000
Within Groups	324,283	773	,420		
Total	345,051	776			

Vergelijking gemiddelden domesticatie					
(I) Hoe geïnteresseerd bent u in het buitenlands nieuws?	(J) Hoe geïnteresseerd bent u in het buitenlands nieuws?	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	
Helemaal niet	Nauwelijks	,33073	,16050	,238	
	Redelijk	,56644*	,15545	,002	
	Heel erg	,81784*	,16584	,000	
Nauwelijks	Helemaal niet	-,33073	,16050	,238	
	Redelijk	,23570*	,05756	,000	
	Heel erg	,48711*	,08154	,000	
Redelijk	Helemaal niet	-,56644*	,15545	,002	
	Nauwelijks	-,23570*	,05756	,000	
	Heel erg	,25140*	,07110	,003	
Heel erg	Helemaal niet	-,81784*	,16584	,000	
	Nauwelijks	-,48711*	,08154	,000	
	Redelijk	-,25140*	,07110	,003	

Op basis van de algemene F-waarde (16,502) en bijbehorende significantieniveau zien we dat er een significant verschil bestaat tussen de vier categorieën. Om te kijken waar de verschillen zich juist bevinden, gebruiken we de post-hoc test. Personen die heel erg geïnteresseerd zijn buitenlands nieuws verschillen significant van andere personen wat betreft hun vatbaarheid voor domesticatie. Ook personen die redelijk geïnteresseerd zijn in buitenlands nieuws verschillen significant van de drie andere categorieën. Enkel tussen het gemiddelde van helemaal niet geïnteresseerd en nauwelijks geïnteresseerd is er geen two-tailed significant verband te vinden. We zien dat naarmate een persoon meer geïnteresseerd is in buitenlands nieuws zijn gemiddelde score voor domesticatie daalt. Uit de tabel mogen we afleiden dat deze conclusie significant is. Hypothese 7 wordt door bovenstaande tabellen bevestigd. Mensen met meer belangstelling voor buitenlands nieuws zijn minder vatbaar voor domesticatie.

Tabel 4: OLS regressie van domesticatie

	Model 1
Man	-0,06 (.04)
Leeftijd	0,01*** (,00)
Hoogopgeleid	-0,05 (.05)
Binnenlandsepolitiek	0,06 (.03)
Kwaliteitskrant	-0,16*** (.04)
Linkbuitenland	-0,13*** (.04)
Constant	2,46*** (.09)
N	733
F	18,873
R ²	0,126

Dit alles zou moeten inhouden dat de voorspellers van interesse in buitenlands nieuws tegenstrijdig zijn aan de voorspellers van domesticatie. We gaan dit wederom kort na via een OLS multivariate lineaire regressie.

Uit de Tabel 4 volgt dat enkel leeftijd, lezen van kwaliteitskrant en een link met het buitenland goede voorspellers zijn van vatbaarheid voor domesticatie. Hou ouder men is, hoe vatbaarder men is voor domesticatie. De andere twee onafhankelijke variabelen zijn significant negatief gecorreleerd ten opzichte van domesticatie. Dit wil zeggen dat respondenten die een kwaliteitskrant lezen en/of een link hebben met het buitenland veel minder vatbaar zijn voor domesticatie dan andere personen. Deze laatste twee resultaten hoeven niet te verwonderen. Mensen die een kwaliteitskrant lezen en mensen met een buitenlandse link zijn echt geïnteresseerd in buitenlands nieuws. Zij hebben geen extra prikkels nodig om buitenlands nieuws te consumeren.

Buitenlands Correspondent

Om onze achtste en laatste hypothese te testen hebben we eerst een itemanalyse gedaan voor de drie items die peilden naar het belang van een buitenlands correspondent. De drie items haalden een Cronbach's Alpha van 0,613. De drie stellingen die peilden naar het belang van een buitenlands correspondent voor de respondent waren:

Tabel 5: Bonferroni-test Buitenlands Correspondent

ANOVA					
Correspondent					
	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	10,011	3	3,337	8,044	,000
Within Groups	333,502	804	,415		
Total	343,512	807			

Vergelijking gemiddelden buitenlandse correspondent					
(I) Hoe geïnteresseerd bent u in het buitenlands nieuws?	(J) Hoe geïnteresseerd bent u in het buitenlands nieuws?	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	
Helemaal niet	Nauwelijks	-,19815	,15180	1,000	
	Redelijk	-,34765	,14685	,109	
	Heel erg	-,53810*	,15713	,004	
Nauwelijks	Helemaal niet	,19815	,15180	1,000	
	Redelijk	-,14950*	,05594	,046	
	Heel erg	-,33995*	,07909	,000	
Redelijk	Helemaal niet	,34765	,14685	,109	
	Nauwelijks	,14950*	,05594	,046	
	Heel erg	-,19045*	,06910	,036	
Heel erg	Helemaal niet	,53810*	,15713	,004	
	Nauwelijks	,33995*	,07909	,000	
	Redelijk	,19045*	,06910	,036	

- (1) *Buitenlandse correspondenten zijn een toegevoegde waarde voor een nieuwsuitzending.*
- (2) *Een buitenlandse correspondent maakt het gebrachte nieuws voor mij tastbaarder waardoor ik het gebrachte nieuws ook als waar aanneem.*
- (3) *Een buitenlandreporter in de grootmachten (VS, China en Rusland) is noodzakelijk voor betrouwbaar buitenlands nieuws.*

Om het belang van een buitenlandse correspondent voor iemand te meten, berekenen we voor iedere respondent zijn gemiddelde score op deze drie items. Dit is net op dezelfde manier gebeurt als in het deel over domesticatie. De gemiddelden voor de vier categorieën bedragen: helemaal niet = 3,27, nauwelijks = 3,46, redelijk = 3,61 en heel erg = 3,80. Ook hierop hebben we een Bonferroni-test toegepast om de gemiddelden met elkaar te vergelijken, zie [Tabel 5](#).

De ANOVA test geeft aan dat er een significant verschil is in de gemiddelden tussen de categorieën van buitenlands nieuws interesse. Ook hier zien we dat personen met erg veel interesse in buitenlands nieuws significant verschillen van de drie andere categorieën. Er is geen significant verschil in de gemiddelden tussen helemaal niet geïnteresseerden en nauwelijks geïnteresseerden en tussen helemaal niet geïnteresseerden en redelijk geïnteresseerden. Dit kan grotendeels te wijten zijn aan het beperkt aantal respondenten dat zich bevindt in de eerste categorie. Toch mogen we op basis van deze tabellen stellen dat mensen die meer geïnteresseerd zijn in buitenlands nieuws meer belang hechten aan een correspondent in buitenland. Hypothese 8 wordt hierdoor bijgevolg bevestigd.

Tenslotte zullen we ook nagaan via een multivariate regressie of de onafhankelijke variabelen uit de vorige paragrafen goede voorspellers zijn voor het belang dat ze hechten aan een buitenlandse correspondent. Uit de Tabel 6 volgt dat enkel mensen die geïnteresseerd zijn in binnenlandse politiek als goede voorspeller kunnen dienen om te zeggen of mensen veel belang hechten aan een buitenlands correspondent.

Tabel 6: OLS regressie Buitenlands Correspondent

	Model 1
Man	-0,04 (.05)
Leeftijd	0,00 (.00)
Hoogopgeleid	0,03 (.04)
Binnenlandsepolitiek	0,09*** (.04)
Kwaliteitskrant	0,07 (.05)
Linkbuitenland	0,04 (.05)
Constant	3,16*** (.11)
N	761
F	3,598
R ²	0,028

5. Het besluit

In ons onderzoek was er sprake van zes onafhankelijke variabelen. Geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, al dan niet gelinkt met het buitenland, het lezen van een kwaliteitskrant en de interesse in binnenlandse politiek waren de variabelen waar we inspiratie voor onze hypothesen uit hebben gehaald. Onze respondenten waren zeker geen representatieve weergave van de bevolking, maar het was toch mogelijk om bepaalde conclusies te trekken over onze hypothesen.

Zo hebben we de hypothese dat mensen die een buitenlandse link hebben over het algemeen ook meer geïnteresseerd zijn in buitenlands nieuws dan mensen die geen link hebben met het buitenland, kunnen bevestigen. Personen die een kwaliteitskrant lezen zijn ook meer geïnteresseerd in buitenlands nieuws dan lezers van een sensatiekrant. Deze hypothesen houden bijgevolg stand. Lezers van een kwaliteitskrant zijn gemiddeld veel meer geïnteresseerd in buitenlands nieuws dan lezers van sensatiekranten. Het opleidingsniveau, waar onze derde hypothese om draait, is eveneens een goede voorspeller. Zo concluderen we dat mensen met een hoog opleidingsniveau significant meer geïnteresseerd zijn in buitenlands nieuws dan mensen met een lager opleidingsniveau. Enkel de hypothese over leeftijd blijkt foutief. Ouderen zijn in onze steekproef over het algemeen minder geïnteresseerd in buitenlands nieuws, maar we kunnen deze resultaten niet veralgemenen aangezien het verband niet significant is. Geslacht blijkt dan weer wel een significant verband te hebben, zo zijn mannen over het algemeen duidelijk meer geïnteresseerd in het buitenlands nieuws dan vrouwen. De beste voorspeller is echter, niet onverwacht, het al dan niet geïnteresseerd zijn in binnenlandse politiek. De geïnteresseerden zijn maar liefst 19,1% meer geïnteresseerd in buitenlands nieuws dan de niet-geïnteresseerden.

Om de vatbaarheid voor domesticatie van een respondent te meten werd het gemiddelde op 9 items berekend die allen polsten naar een soort van domesticatie. We zien dat naarmate een persoon meer geïnteresseerd is in buitenlands nieuws zijn gemiddelde score voor domesticatie daalt, deze conclusie blijkt significant. Mensen met een grotere belangstelling voor buitenlands nieuws zijn dus ook minder vatbaar voor domesticatie.

Om het belang van een buitenlandse correspondent voor iemand te meten, berekenden we voor iedere respondent zijn gemiddelde score op drie items. De ANOVA test gaf aan dat er een significant verband bestaat tussen het geïnteresseerd zijn in buitenlands nieuws en het belang hechten aan een correspondent in het buitenland.

6. Discussie

Een buitenlandse link blijkt geen invloed te hebben op het niveau van interesse aangaande buitenlands nieuws. De hypothese die we hieromtrent hadden opgesteld werd dus verworpen. Dit is een interessante bevinding die zeker nog in verder onderzoek kan worden uitgewerkt, aangezien de uitkomst toch niet geheel ligt in de verwachte lijn.

Lezers van kwaliteitskranten blijken meer geïnteresseerd in buitenlandse politiek, dit is geen verrassing aangezien er in deze kwaliteitskranten minder sprake is van tabloidization. Dus is het ook geen verrassing, volgens de uses and gratifications theorie, dat lezers van deze kranten zich hier ook meer voor interesseren. Dit kan interessant zijn voor de uitgevers van deze kwaliteitskranten en hen aanzetten om zeker geen afbraak te doen aan het huidige aanbod van buitenlands nieuws in deze kranten.

In tegenstelling tot wat we verwacht hadden blijkt onderwijsniveau geen goede indicator te zijn voor het interesseniveau. De resultaten van deze bevinding moeten we echter met een korrel zout nemen. Zo behoorde slechts een kwart van de respondenten tot de categorie laagopgeleiden. Maar ook belangrijk, de mogelijkheid bestaat dat laagopgeleiden die deelnamen aan het onderzoek meer geïnteresseerd zijn in buitenlandse politiek dan de gemiddelde laagopgeleide. Deze bemerking kunnen we echter ook maken voor de hoogopgeleiden die deelnamen.

Ook leeftijd is geen goede indicator, aangezien we de resultaten niet kunnen veralgemenen. De resultaten die we hebben wijzen zelfs naar de andere richting dan onze hypothese en duiden op meer interesse bij de jeugd, maar zijn niet significant. Deze gegevens kunnen ons dus niet helpen. Verder onderzoek hierover kan nuttig zijn om de markt van het buitenlands nieuws in kaart te brengen.

Het geslacht van de respondenten bleek een significante voorspeller voor de mate van interesse. Niet geheel onverwacht interesseren mannen zich mee in buitenlandse politiek dan vrouwen. Dit is echter slechts een klein verschil van 14,4%. Hierbij is het echter mogelijk dat mannen zichzelf overschatten of geïnteresseerder willen voordoen dan ze zijn. Dit omdat ze zichzelf slimmer willen voordoen dan ze zijn. Dit is echter slechts een gedachte en verdient zeker verder onderzoek.

De interesse voor binnenlands nieuws is de beste predictor gebleken voor de interesse in buitenlands nieuws. Dit is uiteraard niet onverwacht en ligt geheel in de lijn van verwachtingen, het mag geen verrassing heten dat deze twee factoren aan elkaar gelinkt zijn, het tegenovergestelde zou echter wel vreemd zijn.

Dit onderzoek kan van groot belang zijn voor nieuwsredacties. Afhankelijk van het beoogde doelpubliek kunnen andere trucs worden ingezet om deze kiezers te bereiken. Zo kunnen kranten die een hoogopgeleid doelpubliek willen bereiken meer buitenlands nieuws in hun krant vervatten. Elementen van domesticatie moeten zij niet in hun verslaggeving opnemen omdat het geen effect zal hebben op hun lezers. Een buitenlandse correspondent zou hen geen windeieren leggen. Hoogopgeleiden en mensen die een kwaliteitskrant lezen hechten meer belang aan een buitenlandreporter. Sensatiekranten zouden heel erg moeten inspelen op het gebruik van domesticatie. Hun lezers hebben extra prikkels nodig om het buitenlandse nieuws op te nemen. Door de betrokkenheid met buitenlands nieuws te verhogen zullen de lezers meer interesse tonen in het buitenlands nieuws.

7. Referenties

- 1) Bek, M. G. (2004). Research Note: Tabloidization of News Media: An Analysis of Television News in Turkey. *European Journal of Communication*, 19(3), 371-386.
- 2) Galtung, J., & Ruge, M. H. (1965). The Structure of Foreign News. *Journal of Peace Research*, 2(1).
- 3) Genova, B. K. L., & Greenberg, B. S. (1979). Interests in News and the Knowledge gap. *Public Opinion Quarterly*.
- 4) Hanitzsch, T., Goodrum, A., Quandt, T., & Pape, T. V. (2013). Interest in Foreign News. In L. W. Willnat, D.; Choi, J. (Ed.), *The Global Journalist in the 21st Century: A Cross-national Study of Journalistic Competencies: Journalism Practice*.
- 5) Hendriks, V., Nuijten, P., Peeters, K., & Peeters, A. (2006). Sensationalism in Television News: Toward Optimal Arousel - and Beyond. Paper presented at the International Communication Association, Dresden, Germany.
- 6) Kwak, N. (1999). Revisiting the Knowledge Gap Hypothesis: Education, Motivation, and Media Use. *Communication Research*, 26(4), 385-413.
- 7) Lee, F. L. F., Chan, J. M., & Zhou, B. (2011). National lenses on a global news event: determinants of the politicization and domestication of the prelude to the Beijing Olympics. *Chinese Journal of Communication*, 4(3), 274-292.
- 8) Norval, D. G., & Grimes, M. (1968). Aging, Voting, and Political Interest. *American Sociological Review*, 33(4).
- 9) Shoemaker, P.J., & Reese, S.D. (1996), *Mediating the message, Theories of influences on Mass Media Content*. New York: Longman.
- 10) Verba, S., Burns, N., & Schlozman, K. L. (1997). Knowing and Caring about Politics, Gender and Political Engagement. *The Journal of Politics*, 59(4).
- 11) Willnat, L., Weaver, D., Stepinska, A., & Lo, V. (2013). Who Uses News, How Much, and Why? In L. W. Willnat, D.; Choi, J. (Ed.), *The Global Journalist in the 21st Century: A Cross-national Study of Journalistic Competencies: Journalism Practice*.

Buitenlandverslaggeving en embedded journalism: de visie van Belgische en Nederlandse journalisten over (on)afhankelijke verslaggeving

Foubert, C.

ABSTRACT In dit onderzoek wordt bekeken wat de plaats is van embedded journalism in de hedendaagse buitenlandjournalistiek. Dit zal gebeuren aan de hand van interviews met drie Belgische en één Nederlandse journalist en door literatuuronderzoek. Het onderzoek zal duidelijkheid proberen te scheppen over de discussie embedded of nonembedded in buitenlandverslaggeving. Het zal de mening betrekken van enkele ervaren buitenlandreporters betreffende de mogelijke toekomst van onafhankelijke journalistiek in conflictgebieden.

1. Inleiding

1.1 Probleemstelling

In een interview met de onafhankelijke cameraman Daniel Demoustier, stonden er aangrijpende woorden: “De collega's die ik heb verloren, kan ik al lang niet meer op twee handen tellen. ... Ik heb zo een jonge Franse blogger in het ziekenhuis van Misurata aangetroffen: verlamd tot aan zijn kin. Kan alleen nog met zijn ogen knippen” (Claeys, 2011).

Zijn die beelden die Demoustier maakt belangrijker dan zijn mensenleven en zijn familieleven dat thuis op hem wacht? Oorlogsjournalistiek is een gevaarlijk beroep, maar is het dan niet beter om een vorm van ‘embedded journalism’ toe te passen waarbij de aanwezigheid van een militair zijn veiligheid meer kan verzekeren?

Het ontbreken van duidelijke frontlijnen of veilige gebieden en het gebrek aan respect voor mensenrechten en internationale conventies maken het voor journalisten moeilijk om onafhankelijk te opereren. Dit bleek bijvoorbeeld tijdens de verschillende conflicten van de Arabische Lente, waar embedded meegaan met de rebellen vaak de enige mogelijkheid was voor journalisten om aan eerstehands -maar daarom niet volledige- berichtgeving te geraken, maar ook in minder spectaculaire omstandigheden moeten journalisten wel eens embedded gaan om aan de noodzakelijke beelden te komen.

In de literatuur zijn verschillende resultaten en conclusies te vinden betreffende de gevolgen van embedded journalistiek.

Payne (2005) zegt dat de aanwezigheid van militairen een enorme invloed uitoefent op de manier van verslaggeven. Hij zegt dat dit komt doordat moderne oorlogen media oorlogen zijn. Het gaat meer om het winnen van de nationale en internationale publieke opinie dan om het overwinnen van de vijand op het slagveld.

In het onderzoek van Aday, Livingston en Hebert (2005) wordt het verschil tussen embedded en nonembedded verslaggeving genuanceerd. Hun resultaten tonen aan dat er in de verslaggeving van Amerikaanse embedded journalisten over Irak geen overheersing van patriottisme werd gevonden en ze over het algemeen even neutraal waren als hun onafhankelijke collega's. De verslagen van onafhankelijke journalisten waren wel meer gevarieerd en betroffen ook verhalen over de Iraakse soldaten en burgers terwijl de embedded journalisten meer verhalen gaven over de soldaten van de coalitie.

Verschillende auteurs hebben onderzoek gedaan naar het verschil in berichtgeving bij embedded en nonembedded journalisten tijdens de invasie en bezetting van Irak. Embedded journalism is een proces waarbij de journalist eet, slaapt en zich verplaatst met het leger waaraan hij gebonden is. Dit is in tegenstelling tot de nonembedded journalist die dit op eigen houtje doet. Embedded journalisten zijn dus afhankelijk van troepen voor voedsel, fysieke bescherming en transport, wat hen ook toegang verleent tot moeilijk bereikbare gebieden (Pfau et al., 2005). Door de afwezigheid van militaire bescherming in een oorlogsgebied worden nonembedded journalisten immers vaker vermoord, verwond of ontvoerd (Kim, 2012). Aangezien een embedded journalist meereist met een bepaald leger, kan hij of zij niet zomaar alles berichten. Ze dienen zich te houden aan de regels van dat leger. Vaak dienen zij de legerverantwoordelijke inzage te verlenen in hun verslagen voor publicatie, wat de journalist in zijn expressievrijheid hindert en een eenzijdigere visie over het gebeuren kan veroorzaken (Haigh et al., 2006; Pfau, et al., 2005; Ziede, 2005).

De resultaten van de studies lieten zien dat de nieuwsverslagen van embedded journalisten over het algemeen het leger in een gunstiger daglicht plaatsten dan de verslagen van nonembedded journalisten. Verder werden militairen gunstiger afgebeeld, werd er meer gebruik gemaakt van episodische kadrering (groter gebruik van specifieke voorbeelden dan van algemene of abstracte inhoud) en bevatte nieuws over de invasie een positievere toon dan bij de nonembedded verslaggeving. Deze resultaten zijn niet onverwacht aangezien de reporter persoonlijke relaties ontwikkelt met de legertroepen die hem bescherming bieden. Dit leidt tot vertrouwen, wat nadien zijn verslaggeving zal kleuren. Dit proces wordt nog versneld wanneer er een hoge mate van onzekerheid en gevaar is (Pfau, et al., 2005).

Pfau et al. (2005) vermelden wel dat er grenzen zijn aan hun onderzoek. Er zijn inderdaad grote verschillen in verslaggeving tussen embedded en nonembedded journalisten maar ook vooraf bestaande verschillen kunnen hierbij een rol spelen. Bijvoorbeeld de motivatie van een reporter om te kiezen voor een embedded status of de wijze waarop een editor embedded en nonembedded journalisten gebruikt voor nieuwsverhalen kunnen gebaseerd zijn op een ingesteldheid die de aanwezigheid van militairen reeds op een gunstige manier bekijkt.

Embedded meereizen betekent dus dat het leger bepaalt waar en wanneer de journalisten mogen rondkijken. Verder kan het leger in bepaalde gevallen een verbod opleggen voor gevoelige informatie, indien de operationele veiligheid dat vereist (Belga, 2012).

Doordat de embedded journalisten voortdurend in gezelschap zijn van soldaten, beschikken zij over meer bescherming dan hun onafhankelijke collega's. Een nonembedded oorlogscorrespondent kan eventueel wel vergezeld worden door een niet-militair iemand die mee alles in de gaten houdt en/of een tolk.

Ervaren correspondenten zoals Rudi Vranckx hebben vaak een trainingskamp gevolgd, waar ze eerste hulp leren en bijvoorbeeld op gehoor verschillende soorten ontploffingen leren onderscheiden, maar deze opleiding is erg duur (De Foer, 2010).

Het centrale idee in dit onderzoek is dat embedded journalism enerzijds meer fysieke veiligheid zou verzekeren aan de oorlogscorrespondent, maar dat het anderzijds zorgt voor een eenzijdigere blik qua verslaggeving. Het lijkt of de embedded vorm meer zal voorkomen in de toekomst doordat de voordelen schijnen door te wegen op de nadelen. Ten eerste zorgt de embedded vorm voor minder risico's wat betreft de fysieke veiligheid van de journalist. Vervolgens lijkt het goedkoper door het kleinere risico waardoor er minder hoge verzekeringspremies kunnen worden gesloten en er geen nood is aan dure trainingskampen voor de journalist. Ten slotte verleent embedded journalistiek toegang tot moeilijk bereikbare gebieden waar men onafhankelijk niet heen kan. Echter kan het de journalist hinderen in zijn expressie- en bewegingsvrijheid waardoor het moeilijk wordt de lokale bevolking aan te spreken en alles te berichten.

De vraag die in dit onderzoek centraal staat is of buitenlandverslaggeving vandaag de dag nog zonder embedded journalism kan. Dit betreft de vraag of embedded journalism nog te vermijden is in hedendaagse conflictgebieden en wat de toekomst zou kunnen zijn van buitenlandverslaggeving in oorlogsgebieden. Hierbij zijn de voor- en nadelen van beide vormen van groot belang.

1.2. Relevantie

Na de hoge frequentie van buitenlandcorrespondenten in het nieuws tijdens de Arabische Lente zal dit onderzoek meer duidelijkheid pogen te scheppen over de discussie embedded of nonembedded verslaggeving. Ook zal er getracht worden de Europese buitenlandverslaggeving te verduidelijken aan de hand van Belgische en Nederlandse journalisten.

Dit is relevant aangezien er de laatste tijd veel aandacht gaat naar het doen en laten van buitenlandcorrespondenten. Rudi Vranckx bijvoorbeeld is intussen een zeer bekende Vlaming geworden en ook ging er veel media-aandacht naar de verhuizing van Tom Van de Weghe naar de Verenigde Staten.

1.3. Voor of tegen?

De meningen over welke vorm het best kan worden toegepast zijn verspreid. De onafhankelijke oorlogsjournalist Arnold Karskens bijvoorbeeld is een sterke tegenstander van embedded journalism. Volgens hem verliest een embedded journalist zijn geloofwaardigheid. Zijn afkeer ontstond na het lezen van de opinie van een embedded verslaggeefster.

Naar mijn mening voldoen slechts twee goede redenen om 'embedded' een oorlog te verslaan: Je bent lui en je vindt het lekker makkelijk óf je hebt geen geld en je vindt het lekker goedkoop. Met journalistiek bedrijven heeft het niets te maken. Want een 'embedded-journalist' bestaat niet. Je bent 'embedded' of je bent 'journalist' ... Ik ben tegen 'embedded' vanwege de censuur en de eenzijdige blik op het conflict, namelijk door de ogen van militairen. (Karskens, 2008)

De overleden Nederlandse journalist Conny Mus staat positiever tegenover de embedded vorm en ziet een voordeel in de mogelijkheid om de reacties van de militairen te observeren. Hij zei in een interview op de RTL website het volgende:

Het was te gevaarlijk geworden in Irak. En dus waren onze laatste bezoeken aan het land 'embedded' ... Je bent te gast en je dient je dienovereenkomstig te gedragen ... tegelijkertijd konden we zien, voelen en horen hoe onze militairen reageren op een dergelijke aanval. Dit was voor mij het moment dat ik, ondanks de beperkingen, het nut van 'embedded journalistiek' in zag. (Mus, 2010)

Columnist en editor David Ignatius van The Washington Post vreest dat embedded journalistiek de huidige norm is met het gevolg dat de onpartijdigheid van de journalist verloren gaat.

I fear that an embedded media is becoming the norm, and not just when it comes to war ... I covered the war as an unembedded or "unilateral" reporter, entering Iraq two days after the invasion with colleagues in rented SUVs. That experience taught me two things: First, it is too dangerous, in most cases, to cover modern warfare without protection from an army. Second, although my visits were brief, I was able to see things that the embedded journalists could not. I remember visiting villages in southern Iraq after the U.S. Army rolled through and finding local people who were intimidated by the beginnings of the insurgency ... We live in an embedded world, in which journalists are often required to take sides, or to see things from only one side, as a condition of doing their job. (Ignatius, 2010)

2. Methode

Het is een kwalitatief onderzoek. Er werd gekozen voor het open interview aangezien dit persoonlijk is en er geen vooraf bepaalde antwoordmogelijkheden worden vastgelegd. De geïnterviewde kan vrij en gedetailleerd zijn antwoorden formuleren. Dit wordt gecombineerd met literatuuronderzoek⁵.

Het interview werd beperkt tot oorlogsjournalisten die werken bij de Belgische en Nederlandse televisie. Ik heb een e-mail gestuurd naar de klantendienst van VRT met de vraag om Rudi Vranckx en Tom Van de Weghe te interviewen. Verder heb ik op dezelfde wijze Patrick Van Gompel van VTM gecontacteerd en Roel Geeraedts van RTL in Nederland.

Om me goed te informeren bekeek ik hun blogs, facebookpagina's, boeken, artikels en interviews (in kranten, tijdschriften, online en in de bibliotheek van de universiteit) alvorens het interview af te nemen. Het interview kon best face-to-face gebeuren. Aangezien dit niet paste met de agenda's van Roel Geeraedts en Patrick Van Gompel, is het via Skype en e-mail afgenomen. In dit onderzoek zullen korte stukken uit hun antwoorden worden verwerkt.

Relevant voor dit onderzoek zijn studies betreffende het verschil tussen embedded en nonembedded verslaggeving en bronnen inzake oorlogsjournalistiek in het algemeen. Van belang zijn ervaringen en meningen van buitenlandcorrespondenten, hun boeken, interviews, artikels en dergelijke. Het dagelijkse nieuws en de daarbij horende websites zijn een bron van informatie: www.nieuws.vtm.be, www.deredactie.be/cm/vrtnieuws, www.standaard.be, enzovoort.

Betreffende Rudi Vranckx en Tom Van de Weghe heb ik veel gebruik gemaakt van de website Mediargus. De blog van Van de Weghe; 'Ondertussen in China' (www.ondertusseninchina.be) was eveneens erg nuttig. Ook Roel Geeraedts heeft een blog op de RTL Nieuws pagina (<http://blogs.rtlnieuws.nl/roel-geeraedts>). Patrick Van Gompel maakt ijverig gebruik van Twitter. Wat Vranckx betreft bestaan er enorm veel bronnen en interviews. Hij heeft ook een interessante facebookpagina 'In het spoor van Rudi Vranckx' en het programma 'De Revolutieroute'.

⁵ Toen duidelijk werd dat Rudi Vranckx en Tom Van de Weghe niet beschikbaar waren voor een interview, heb ik ook verder literatuuronderzoek gedaan betreffende hun ervaringen.

3. Resultaten

Inzake de vraag of men al eens embedded is geweest, ontstond er bij Roel Geeraedts twijfel over wat nu juist embedded journalism is. Zoals reeds in het begin van dit artikel aangegeven, is een embedded journalist iemand die meereist met een leger of een militair iemand. Maar beschouwt men meegaan met rebellen ook als een vorm van embedded? Geeraedts antwoordde dat hij nog nooit embedded is geweest -toch niet in de klassieke zin van het woord- nog nooit met het Nederlandse of Amerikaanse leger mee. Maar bijvoorbeeld in Libië of Syrië kreeg hij wel altijd begeleiding van strijdkrachten. Hij had wel een eigen ‘fixer’ of vertaler, maar door die strijdkrachten was hij niet 100 procent vrij. Dit kan men ook beschouwen als een vorm van embedded, maar dan in de meer moderne en ruime zin van het woord. “Het gaat om de mate van embedded” (P. Van Gompel, persoonlijke communicatie, 10 maart 2013).

Men gaat niet mee met het officiële Nederlandse, Belgische of Amerikaanse leger -de klassieke en enge zin van het woord- maar toch wordt men begeleid door mannen met wapens, wat ook een vorm van embedded is. We kunnen dus embedded journalism in een ruime en in een enge zin interpreteren. In dit onderzoek wordt de ruime zin van het woord betrokken: meegaan met rebellen is een vorm van embedded zijn want ook hier wordt men begeleid door één of meerdere gewapende personen.

Arnold Karskens sliep in het gastenverblijf van de Afghaanse gouverneur Munib toen hij in Uruzgan was en stelde een privé-leger op van zo’n 200 man Afghanen omdat het alleen te gevaarlijk was. Hij beweert dat hij hierdoor niet als een embedded journalist kan worden bestempeld, ondanks dat veel journalisten vinden van wel (Karskens, 2007). Geeraedts en Van Gompel waren beiden akkoord dat het privéleger van Karskens wel een vorm van embedded was, een lichtere vorm, dus de term in de ruime zin van het woord genomen. “Je bent dan wel vrijer dan dat je met het Nederlandse of Belgische leger meegaat maar je bent niet puur journalist. Je maakt deel uit van een groter geheel. In mijn ogen is dat ook embedded journalistiek, een lichtere vorm maar het blijft wel embedded” (R. Geeraedts, persoonlijke communicatie, 8 maart 2013).

Allen zijn al embedded geweest. In het geval van Van de Weghe, was dit in Tibet afhankelijk van de Chinese overheid in de plaats van een leger. Het lijkt alsof ook buiten een oorlogsgebied afhankelijk rapporteren de enige mogelijkheid is tot eerstehands informatie.

Tibet is een van de meest ontoegankelijke gebieden ter wereld. Buitenlandse journalisten worden door de Chinese overheid niet vrij toegelaten. Toch slaagde Tom erin om een week lang Tibet te bezoeken. Het kostte hem wel drie jaar aandringen bij de Chinese overheid. Hij mocht echter amper zelf bepalen wat er gefilmd werd. Overheidsmensen keken altijd nauw toe. (Roelands, 2010, p. 73)

Van Gompel zegt hierover: ‘Er zijn honderden voorbeelden te vinden van waar vrij berichten wél mogelijk is. Tibet is een speciaal geval. Van de Weghe kennende zal hij zich niet zomaar hebben laten beïnvloeden’ (P. Van Gompel, persoonlijke communicatie, 10 maart 2013). Tijdens een interview in Het Nieuwsblad zegt Van de Weghe dat hij het toch erg moeilijk had om iets gedaan te krijgen in China.

Je wordt vaak aan het lijntje gehouden. Met een camera op straat word je sowieso gecontroleerd. Soms heb ik het gevoel dat ik midden in een surrealistische film zit. Het gebeurt dat ik om twee uur 's nachts een telefoontje krijg met de melding dat een accreditatie in orde is. Of dat er om middernacht politie aan de deur staat voor een routinepaspoortcontrole. Ze doen van alles om het je moeilijk te maken. (Arg, 2009, p. 84)

Ook voelde hij in Noord-Korea een enorme beperking in zijn handelen. Hij kreeg het echte leven amper te zien en zelfs een bezoek aan een supermarkt werd hem verboden. Hij was even gewent, omdat Noord-Korea een boodschap wou verspreiden, maar nadien was hij weer een lastige pottenkijker die zo snel mogelijk het land uit moest (Rommers, 2012, p. 6).

Onze officiële begeleiders, die ons vertellen wat we wel en niet mogen doen, worden elke minuut zenuwachtiger. Ze zouden het liefst hebben dat ik gewoon op mijn hotelkamer blijf. Het is duidelijk dat we het land binnen mochten om de bizarre militaire parade van zondag te verslaan -naar aanleiding van de 65ste verjaardag van het communistische regime- maar nu zijn de machthebbers ons liever vandaag dan morgen weer kwijt.” (Rommers, 2012, p. 6)

Van de Weghe werd ook zwaar aangepakt in Henan toen hij een reportage over aidspatiënten wou maken tegen de wil van de Chinese overheid. Hij werd achtervolgd en ineengeslagen door een knokploeg in opdracht van de lokale overheid en moest al zijn materiaal afgeven (CJT, z.j.).

Zo'n geweld als in Henan wil ik niet meer meemaken. De toenmalige minister van Buitenlandse Zaken, Karel De Gucht, heeft toen de Chinese ambassadeur op het matje geroepen. Ik heb mijn filmmateriaal teruggekregen en de lokale overheden hebben hun verontschuldiging aangeboden. Dat was serieus gezichtsverlies voor hen, en sindsdien heb ik geen last meer. De overheid volgt wel zeer goed mijn berichtgeving, onder meer via de ambassade in Brussel. Eén keer kreeg ik telefoon omdat ik op de website van deredactie.be een artikel had geplaatst over repressie in Tibet. Men wilde dat ik dat weg haalde, wat de VRT heeft geweigerd. Ik weet ook dat sommige mensen die ik in reportages opvoerde, achteraf telefoon kregen van de Chinese overheid. Maar zelf word ik er hoogstens beleefd op gewezen dat mijn accreditatie elk jaar moet worden vernieuwd. Ik ken echter collega's die wel het werken onmogelijk wordt gemaakt. ... De kunst bestaat er in China in om onder de radar te

blijven. Probleem is dat je nooit weet wanneer je precies een grens overschrijdt. (Sioen, 2011, p. 41)

Van Gompel zegt dat hij al diverse burgeroorlogen heeft meegemaakt onder de vleugels van het Belgische leger, onder meer in Somalië, 20 jaar geleden. Dit omwille van de verwachte reden: “Het was zo goed als onmogelijk en zelfs uitermate gevaarlijk om zonder gewapende bescherming buiten te komen. Je bewegingsvrijheid is dus beperkt maar ik heb nooit last gehad van censuur” (P. Van Gompel, persoonlijke communicatie, 10 maart 2013). Hij denkt wel dat de invloed van de beschermheer doorsijpelt, maar dat het de keuze is “ergens zijn of kunnen geraken en wél verslag uitgeven of ergens niet ter plaatste geraken en dus geen verslag uitbrengen” (P. Van Gompel, persoonlijke communicatie, 10 maart 2013).

Geeraedts’ antwoord op de vraag of hij in Syrië of Lybië dan wel een invloed voelde op zijn manier van rapporteren was negatief. Hij zegt dat hij niet van tevoren afspraken moest maken over wat hij wel of niet mocht doen.

In een interview met Rudi Vranckx in Knack las ik dat hij tijdens de laatste oorlog in Irak het boegbeeld van de onafhankelijke journalisten was tegen embedded journalism. Hij vindt dat je als onafhankelijke journalist de luis in de pels moet blijven. Verder zegt hij dat hij drie jaar geleden wel embedded was bij Amerikaanse gevechtstroepen in Irak, maar hij voelde zich toen niet minder onafhankelijk. Dit was voor een boek, niet op het moment van de oorlog. Anders zie je de oorlog door hun bril (De Stoop, 2012). Op de website Veto (www.veto.be) zegt Vranckx dat objectiviteit inderdaad een moeilijk begrip is, zeker als embedded journalist.

Embedded journalisten horen alles van de officieren ter plekke en wij luisteren ook naar de lokale bevolking. Wij proberen objectief te zijn, maar we zijn natuurlijk ook mensen met onze eigen achtergronden. Objectiviteit is een moeilijk begrip, maar het punt is dat je zoveel mogelijk stukken van de puzzel zelf moet samenstellen. Je moet altijd in het achterhoofd houden dat wie iets zegt, dat zegt om een bepaalde reden, op een bepaald moment in de tijd. (Broos & Euben, z.j.)

Eerder vermeldde Van Gompel al dat het in Somalië te gevaarlijk was om niet embedded te handelen. Hij bevestigt dat meegaan met militairen vaak de enige mogelijkheid is om aan eerstehands berichtgeving te geraken en geeft als voorbeeld de afhankelijkheid van Israëliische militairen in Gaza.

Ik kon enkel Gaza binnen geraken na de zegen -perspas ophalen in Jeruzalem en dus geregistreerd- van het Israëliisch leger die ons hebben begeleid tot aan de grens met de Gazastrook. In de Gazastrook is er natuurlijk geen Israëliisch leger en daar konden we dan

weer vrij bewegen. Tenminste, wij beseften wel dat Hamas ons doen en laten in de gaten hield en we wisten ook dat het Israëliisch leger, al was het maar via onze iPhone, precies wist waar we op welk moment zaten. (P. Van Gompel, persoonlijke communicatie, 10 maart 2013)

Ook Vranckx bevestigt de controle in Gaza:

Als ik hier naartoe kom, moet ik door een soort tunnel, een sluis tussen Israëliisch grondgebied en Gaza. Gemaakt van hoge ijzeren tralies, honderden meters lang, die je door loopt, waarna je in weer een volgende sluis komt met betonnen muren en een grote stalen deur. Overal zijn er camera's die je volgen. Een metalen stem geeft je instructies. 'Loop door de deur recht voor u verder.' Als je alle nodige doorgangsbewijzen hebt tenminste. (De Wit, 2012, p. 17)

In een interview in Knack zegt Rudi Vranckx dat hij eens is meegegaan met een beruchte Brusselse jihadist, die meermaals veroordeeld is, onder meer omdat hij een walgelijke en haat predikende website beheerde. “Meegaan met zo’n man die bloed aan z’n handen heeft is ook een vorm van ‘embedded’ zijn, maar goed wetend waar ik aan toe was. Je gaat nu eenmaal niet met een plechtige communicant naar het verzet in Syrië” (De Stoop, 2012, p. 14).

In het FotoMuseum in Antwerpen stelt men op het ogenblik de collectie ‘Power! Photos Freedom!’ tentoon. Deze collectie beschrijft de kracht van fotografie tijdens de gebeurtenissen van de Arabische lente, wat deels aansluit bij Luyendijk die zegt dat hij verschillende verhalen kan vertellen over één gebeurtenis. Luyendijk schrijft dat het geloof in de mogelijkheid van onpartijdig nieuws bij hem wegebde tijdens zijn functie van berichtgever bij het Palestijns-Israëliische conflict. Ook zegt hij dat televisiebeelden gevaarlijk zijn omdat de kijker nooit weet wat hij niet te zien krijgt (Luyendijk, 2006). De fotocollectie bestaat uit beelden van Kadhafi en van de gebeurtenissen in Syrië, Egypte en Tunesië. “Fotografie blijkt het ultieme propagandamiddel voor leiders in autoritaire regimes, maar kan ook een belangrijk wapen zijn voor het volk bij revoluties” (FotoMuseum, 2013). Verder in het museum geeft men informatie over ‘de fotografische blik’. “Foto’s beïnvloeden de manier waarop we de werkelijkheid zien. ... Een foto valt nooit helemaal samen met de realiteit. Het is slechts een interpretatie, gekleurd door de opvattingen en intenties van de fotograaf” (FotoMuseum, 2013).

Zowel Van Gompel als Geeraedts zijn het niet akkoord met Luyendijk. Van Gompel beaamt dat verslaggeving inderdaad een weergave is van een selectie. Maar hij zegt dat dit niet altijd een partijdige berichtgeving hoeft te zijn. “Wanneer een journalist in eer en geweten een zo objectief mogelijk verslag brengt, zijn uiterste best doet om alle beschikbare bronnen te raadplegen en weer te geven, is daar helemaal niets mis mee” (P. Van Gompel, persoonlijke communicatie, 10 maart 2013). Hij denkt dat Luyendijk te lang in het Midden-Oosten en Israël heeft gezeten. “Want dat is nu net de plek waar verslaggevers snel verzeilen in het hokje voor of tegen de Palestijnen. Ik zeg altijd: probeer

mij te pakken op vooringenomenheid” (P. Van Gompel, persoonlijke communicatie, 10 maart 2013). Hij haalt het volgende voorbeeld aan om aan te tonen dat hij steeds alle partijen betreft: “In november hebben we het streven naar een zo groot mogelijke objectiviteit opgelost door een aantal dagen door te brengen bij de Palestijnen in de Gaza en Joden op Israëliisch grondgebied” (P. Van Gompel, persoonlijke communicatie, 10 maart 2013). Inzake Luyendijks standpunt dat televisie gevaarlijk is doordat de kijker nooit weet wat hij niet te zien krijgt zegt Van Gompel dat het soort medium niets te maken heeft met objectiviteit en subjectiviteit (P. Van Gompel, persoonlijke communicatie, 10 maart 2013). Geeraedts sluit zich aan bij de mening van Van Gompel en verklaart het standpunt van Luyendijk als volgt:

Hij heeft in een iets andere tijd in het Midden-Oosten gezeten dan ik, er zijn hier onder meer revoluties aan de gang en achter de rug, wat automatisch maakt dat ik meer vrijer werk heb kunnen doen dan hij. Tijdens de revoluties was het zo'n chaos dat je letterlijk kon doen en laten wat je wil. Luyendijk heeft een hele poos in Egypte gezeten maar een heleboel verhalen kon hij helemaal niet maken omdat hij dat niet mocht van de toenmalige overheid. (R. Geeraedts, persoonlijke communicatie, 8 maart 2013)

Een antwoord van Rudi Vranckx op Luyendijks twijfel over de mogelijkheid van onpartijdig nieuws stond er in een interview in het Nieuwsblad. Er werd aangehaald hoe de redactie in Brussel zijn facebookpagina moest opkuisen omdat er hevige scheldpartijen onstonden. "Die betweterigen! Het is onthutsend. En dan het gezeur dat we in onze verslaggeving partijdig zouden zijn. Ik probeer de gevolgen te tonen. Punt" (De Wit, 2012). Verder werd er gesuggereerd dat sommige reporters pro-Palestijns zijn. Vranckx zegt hierop dat hij zich niet als één van die partijdige reporters beschouwd.

Ik voel me niet aangesproken. Maar ik denk dat journalisten per definitie eerder het verhaal vertellen van wat neigt naar de underdog. Als je ergens zit en je brengt je tijd daar door in bange omstandigheden, ook jouw leven wordt bedreigd, dan vertel je dát verhaal al makkelijker dan dat van de andere kant. Daarom ga ik regelmatig die andere kant opzoeken. (De Wit, 2012, p. 17)

Met de mening van Conny Mus zijn Geeraedts en Van Gompel wel akkoord. Ze beamen dat het vaak te gevaarlijk is om nonembedded te handelen en dat het ook interessant kan zijn om de handelingen van de militairen in de gaten te houden.

Het is simpel, als je embedded gaat, kom je op plaatsen waar je anders niet zou komen. Als de Nederlandse Defensie een belangrijke missie uitvoert, dan vind ik dat je ook moet laten zien wat de Nederlandse militairen doen. Je moet ook de andere kant van het verhaal laten zien ... dus als je een goed verhaal wil maken is het goed om embedded te gaan om het verhaal van de

militairen te vertellen. Het zal ernaast helemaal ideaal zijn als je daarnaast ook nog nonembedded de poort uitbreidt, zonder het Nederlandse leger in je nek. (R. Geeraedts, persoonlijke communicatie, 8 maart 2013)

Allen zijn verzekerd. Van Gompel bevestigt dat buitenlandcorrespondenten erg veel kosten.

Ik ben natuurlijk verzekerd maar ik weet niet uit het hoofd wat ik dood waard ben, levend ook niet overigens. Maar ik weet in elk geval dat we tijdens de tweede Golfoorlog in Irak hebben rondgelopen en de verzekeringspremie was destijds omgerekend €12.500 per dag per kop ... en dan komen daar ook nog eens vlieg- en hotelkosten bij plus geld om gidsen, vertalers en bewakers te betalen. Buitenlandse reportages in oorlogsgebied kosten héél veel. Rudi Vranckx heeft me ooit verteld dat de verzekeringen bij de VRT goedkoper zijn (openbaar bedrijf, veel aangesloten verzekerden, etc...). (P. Van Gompel, persoonlijke communicatie, 10 maart 2013)

Ook Geeraedts bevestigt dat deze premies inderdaad hoog kunnen oplopen en zegt dat RTL-nieuws dit regelt. Ze hebben bepaalde verzekeringsmaatschappijen met wie ze werken en aan wie ze doorgeven waar ze naartoe gaan. Daarop zeggen die verzekeringsmaatschappijen hoeveel ze daarvoor moeten betalen. Maar hij denkt dat dit bij embedded journalisten ook hoog kan oplopen en dat mensen niet om financiële redenen al dan niet embedded gaan.

Ik weet het niet of je minder gevaar loopt [als embedded journalist] (C.F.). Je hebt natuurlijk wel Nederlandse of Belgische soldaten om je heen die je beschermen maar je bent dan misschien wel veel meer een doelwit dan dat je in je eentje gaat. Als Nederlandse of Belgische militairen op een missie gaan waar ze niet echt welkom zijn en jij wordt onderdeel van die missie, dan ben je ook wel een doelwit voor de Taliban of voor plekken waar ze naartoe gaan. Dus als je in je eentje bent, kan dat dus ook veel minder gevaarlijk zijn. Het is wel leuk hoor mensen om je heen met wapens, maar het trekt ook kogels aan. Dat is een beetje het dilemma altijd. Ik weet niet of het 100% veiliger is. Het is beter geregeld, dat is waar. (R. Geeraedts, persoonlijke communicatie, 8 maart 2013)

In het Belang van Limburg stond een artikel over Van de Weghe in Thailand waarin staat dat ook hij uiteraard verzekerd is.

Natuurlijk is alles verzekerd en Tom stond er niet voor niks met een kogelvrij vest en met een helm op. En de opdracht was nooit: ga aan die barricade staan. We hielden heel veel contact en hebben honderd keer gezegd: Tom, wees voorzichtig, ken uw grenzen, neem geen risico's. Uiteraard. Er is ook beslist om die ochtend niet naar de live positie te gaan, omdat het te

gevaarlijk was. Maar het is wel belangrijk dat we zelf van daar kunnen berichten. En onze mensen krijgen daar ook regelmatig opleiding voor. (Van Puymbroeck, 2010, p. 19)

De werkwijze tijdens een buitenlandse missie is bij allen gelijkend. De juiste werkwijze kan verschillen per regio maar centraal staat het zoeken naar een veilige route (R. Geeraedts, persoonlijke communicatie, 8 maart 2013). Van Gompel legt uit dat het belangrijk is om goed voorbereid te vertrekken.

Ik bereid me inhoudelijk zo goed mogelijk voor. Ik kies zelf een cameraman die ik 100 procent vertrouw in alle omstandigheden. We beperken het aantal kilo mee te sleuren materiaal omdat we ons zelfstandig moeten kunnen verplaatsen. Voor de rest gebruik ik al mijn zintuigen.

Ik heb respect voor iedereen die ik interview en de onderwerpen boeien me écht. Ik informeer de redactie zoveel als ik kan over mijn doen en laten in gevaarlijk gebied en ik zorg er ook voor dat de Belgische ambassade, indien aanwezig, weet waar ik zit. (P. Van Gompel, persoonlijke communicatie, 10 maart 2013)

Vranckx luistert naar zijn buikgevoel. “Ik leg mijn leven in handen van tolken en verkenners, ik moet hen wel vertrouwen” (Joniaux, 2012, p. 47). Over het algemeen heeft hij een mix van wantrouwen en vertrouwen. In een interview in Het Nieuwsblad zegt hij: “Als ik op missie ben, focus ik me zozeer op mijn werk, op het vinden van het verhaal, dat er geen plaats is voor angst” (Jdr, 2012, p. 35). In een ander interview bevestigt hij het voordeel van nonembedded zijn: “Ik begeef me altijd tussen de gewone man op straat. Daarom staan hun verhalen centraal” (Vets, 2012, p. 56). In het Humo-archief ‘Oorlogsdagboek uit Syrië’ las ik dat Vranckx enkel een naam en telefoonnummer krijgt van een contactpersoon. “Wat magertjes om je leven aan toe te vertrouwen, maar ik heb geen andere keuze” (Vranckx, 2012).

Van Gompel zegt dat hij erg veel gebruik maakt van sociale media. Voornamelijk Twitter verspreidt snelle, actuele informatie en daarop leert hij al snel betrouwbare en onbetrouwbare bronnen uit elkaar houden. Verder blijft ook een belangrijke bron de redactie in het thuisland (P. Van Gompel, persoonlijke communicatie, 10 maart 2013). Goede contactpersonen zijn van groot belang.

Ik werk hier nu een jaar of twee. Conny Mus zat hier ervoor al een hele poos. Hij had contacten en ik heb ondertussen al een heleboel nieuwe contacten opgedaan ... ondertussen hebben we wel in ieder land iemand zitten waarmee we één of meerdere keren hebben gewerkt. Maar soms is dat bijzonder ingewikkeld. ... In Tripoli -toen was die stad nog maar net bevrijdt en we waren daar nog nooit geweest- hadden we geen contacten. Maar dan wijst

het zichzelf wel een beetje uit, er ontstaat al snel een circuitje van mensen die mensen kennen. Die Libiërs daar wouden een heleboel dingen gratis doen, voor ons gratis werken. Maar normaal gesproken ontstaat er ook wel een soort circuitje van vertalers. Als een journalist een bepaalde vertaler heeft gebruikt en hij was tevreden, maar gaat toevallig weg, dan neem je die over. Dat wijst zichzelf wel uit. Tripoli was het aller moeilijkste toen die stad dus net in de handen van de opstandelingen was gevallen omdat er toen helemaal niks was. Mensen waren toen zo met hun eigen ding bezig. Maar over het algemeen kom je altijd wel iemand tegen die je helpt. Je laat je doorverwijzen. (R. Geeraedts, persoonlijke communicatie, 8 maart 2013)

Ook Vranckx bevestigt dit: "Het is een klein wereldje. Je komt mekaar tegen" (De Wit, 2012, p. 17).

Uit de interviews blijkt dat men voortdurend in contact staat met de redactie in het thuisland, in de mate van het mogelijke. En deze heeft ook een bijdrage in de richting van het verhaal. Van Gompel benadrukt de noodzaak van permanent contact met de redactie thuis en zegt dat gezond overleg de boodschap is (P. Van Gompel, persoonlijke communicatie, 10 maart 2013). Dit wordt ook bevestigd door Geeraedts.

Dat gaat in overleg. ... Soms is het zo'n brekend nieuws -ik ben ook wel eens 's avonds iets anders aan het doen- dan bellen ze mij, ik heb niet continu de computer of iets dergelijks aanstaan. Maar heel vaak proberen wij toch verhalen aan te dragen, omdat ik samen met mijn cameraman en mijn redacteur het gebied in de gaten proberen te houden. ... Ik denk wel dat wij meer verhalen aandragen. Vooral als we in gebieden zijn waar het moeilijk is om te werken, dan is wat wij zien het verhaal. Dan is de invloed van Nederland veel minder. Maar als het een politiek verhaal wordt, heb je veel meer overleg. Dan is de invloed vanuit Nederland ook meer gewenst. Ik denk dat het fifty-fifty is. Ik denk dat ieder zo z'n bijdrage heeft. (R. Geeraedts, persoonlijke communicatie, 8 maart 2013)

In een artikel uit De Standaard wordt het belang onderstreept van het sturen van eigen correspondenten naar het buitenland, ondanks dat de prijs hiervoor hoog kan oplopen. "Buitenlands nieuws is makkelijk, als je gebruik maakt van wat de agentschappen leveren. Maar je maakt alleen het verschil door eigen mensen naar het buitenland te sturen" (De Foer & Bonte, 2009, p. 4). Of embedded journalism de toekomst is betwijfelen de Belgische en Nederlandse journalisten. Geeraedts haalt aan dat Europese journalistiek niet te vergelijken is met de Amerikaanse journalistiek. Hij zegt dat bij de Amerikaanse verslaggeving de kijkcijfers belangrijker zijn en men daarom zoekt naar 'het spannendste beeld'. Als een Amerikaans leger een bepaald land binnentrekt is dit inderdaad spannend voor de kijkers. Geeraedts zegt dat embedded journalism niet de toekomst kan zijn doordat bijvoorbeeld de

internationale gemeenschap steeds minder bereid is om in bepaalde conflicten in te grijpen (R. Geeraedts, persoonlijke communicatie, 8 maart 2013). Van Gompel is meer sceptisch over de toekomst van buitenlandjournalistiek in het algemeen.

Om te beginnen zie ik de belangstelling voor buitenlandse berichtgeving opnieuw groeien. ... Het is natuurlijk ook dat dat er in het buitenland de voorbije jaren waanzinnig veel is gebeurd, de Arabische Lente is het beste voorbeeld. Er is dus al meer buitenlandse berichtgeving. Of die nu embedded zal zijn of niet is eigenlijk van weinig belang. Het is veel belangrijker dat media geld hebben én willen uitgeven aan buitenlandse berichtgeving. (P. Van Gompel, persoonlijke communicatie, 10 maart 2013)

4. Besluit

De centrale vraag in dit onderzoek was of buitenlandverslaggeving vandaag de dag nog zonder embedded journalism kan. Hierbij werd gevraagd of embedded journalism nog te vermijden is in hedendaagse conflictgebieden en wat de toekomst zou kunnen zijn van buitenlandverslaggeving in oorlogsgebieden.

Dit onderzoek betreft de ruime definitie van de term embedded: de aanwezigheid van enkele opstandelingen kan men beschouwen als een lichtere vorm en beschouwt men ook als een vorm van embedded zijn. Alle vier de geïnterviewden hebben reeds een embedded ervaring gehad en hun handelwijze is over het algemeen gelijkend.

De journalisten voelden bij hun embedded situatie geen controle over hun verslaggeving met uitzondering van Van de Weghe. Embedded journalism is niet noodzakelijk in hedendaagse conflictgebieden. Het hangt af van situatie tot situatie en bij Tom Van de Weghe betrof het een speciale situatie.

Allen bevestigen dat de eenzijdige blik bij embedded journalism sterk mogelijk is. Het is steeds de taak van de journalist om zo objectief mogelijk te blijven en alle partijen te betrekken.

De in de inleiding aangehaalde voordelen van de embedded vorm, zoals de fysieke veiligheid en de lagere kostprijs van verzekeringspremies, worden betwijfeld door Geeraedts. Kiezen om embedded te gaan, doet men ook meestal met de bedoeling een ander soort verhaal te schrijven dan een onafhankelijke journalist waardoor het ene het andere kan aanvullen.

Van Gompel bevestigt daarentegen de hogere kans op fysieke veiligheid bij de embedded vorm en beaamt de beperking van de bewegingsvrijheid, wat ook Vranckx en Van de Weghe bevestigen. Maar Van Gompel ziet geen hinder in de expressievrijheid.

Volgens de mening van de geïnterviewde journalisten blijkt embedded journalism zeker niet de enige mogelijkheid tot toekomstige buitenlandverslaggeving te zijn, wat mijn veronderstelling verwerpt. Geeraedts haalde aan dat de Europese journalistiek niet te vergelijken valt met de Amerikaanse. Als ik mijn eerder geraadpleegde bronnen er terug bijneem, zijn de vermelde studies bij het puntje ‘probleemstelling’ inderdaad voornamelijk gebaseerd op Amerikaans onderzoek inzake Irak. Een embedded journalist -voornamelijk in de klassieke en enge zin van het woord- zal men eerder aantreffen bij Amerikaanse gevechtstroepen dan hier bij het Belgische of Nederlandse leger waarbij men dan de aangehaalde voor- en nadelen drastischer zou kunnen aantreffen.

Embedded journalism in de ruime zin van het woord, met als voorbeeld meegaan met opstandelingen, komt wel vaker voor bij de Europese journalisten. Dit is meestal slechts tijdelijk: bij het binnenkomen van het land bijvoorbeeld waarna men wel weer als onafhankelijke journalist vrij verslag kan uitbrengen.

5. Discussie

Door de groeiende belangstelling voor buitenlandverslaggeving is onderzoek hierover belangrijk. De mening van slechts vier journalisten is te weinig om een definitieve conclusie op te baseren. Ook het aantal geraadpleegde wetenschappelijke studies is beperkt.

Meer interviews zouden kunnen worden afgenomen met andere buitenlandjournalisten in de toekomst. Ook zullen de resultaten uit meer gevarieerde studies moeten worden betrokken uit verschillende landen om tendensen te zoeken en te vergelijken. Duidelijk is dat men de Belgische en Nederlandse buitenlandverslaggeving niet kan gelijkstellen aan de Amerikaanse en dat embedded journalism niet de enige mogelijkheid is tot toekomstige verslaggeving in (oorlogs)gebied.

Het is verder belangrijk op te merken dat er discussie bestaat over het behoud van buitenlandcorrespondenten in het algemeen, embedded of niet. Persoonlijk vind ik dat eigen buitenlandcorrespondenten van groot belang blijven en men niet zomaar alles klakkeloos mag gaan overnemen van de grote -vaak Amerikaanse- nieuwsagentschappen.

Embedded journalistiek hoeft hierbij niet de toekomst te zijn, op voorwaarde dat journalisten goed voorbereid op buitenlandse missie blijven gaan. Ook hangt de keuze of verplichting om embedded te gaan uiteraard af van de desbetreffende situatie. Daarenboven hoeft embedded journalistiek niet meteen als negatief te worden bestempeld aangezien uit de interviews bleek dat zij -met uitzondering van Van de Wehge- geen opmerkelijke hinder in hun expressievrijheid ondervonden.

Er zouden meer restricties kunnen komen om bijvoorbeeld onervaren bloggers tegen te houden aangezien verslaggeven in oorlogsgebied nu eenmaal een levensgevaarlijke taak blijft. Ook is het sturen van goedkope, jonge (onervaren) freelancers vaak een nieuwe trend door het grote probleem van de kostprijs van een ervaren buitenlandcorrespondent. Om het aantal dure correspondenten te beperken kan men meer gebruik maken van nieuwe technologieën en communicatiemiddelen –denk aan netwerken als Facebook en Twitter- om daar informatie uit te halen als aanvulling op de bronnen uit de commerciële zender.

Men kan ook meer budget halen uit andere inkomstbronnen zoals door fondsen te contacteren of op te richten. Het behoud van buitenlandcorrespondenten blijft in ieder geval belangrijk. Of dit embedded gebeurt, is geen noodzaak maar hangt af van de situatie. Mensen willen geïnformeerd worden over gebeurtenissen die zich afspelen in het buitenland en ze willen deze informatie zo juist mogelijk.

6. Referenties

- 1) Aday, S., Livingston, S., & Hebert, M. (2005). Embedding the truth a cross-cultural analysis of objectivity and television coverage of the Iraq War. *The Harvard International Journal of Press/Politics*, 10(1), 3-21.
- 2) Arg. (2009). Tom Van de Weghe even terug uit China. *Het Nieuwsblad*, p.84. Retrieved from Mediargus website:
http://academic.mediargus.be/pg/remote_article/23734431?criteria_key=9BD21A299654F7D468008660D26BA54B&navigation_key=9BD21A299654F7D468008660D26BA54B&popup=yes
- 3) Belga. (2012). Belgisch leger laat ook dit jaar 'embedded journalisten' toe. Retrieved from *Het Nieuwsblad* website: http://www.nieuwsblad.be/article/detail.aspx?articleid=DMF20120217_211
- 4) Broos, R., & Euben, T. (z.j.). Conflictjournalist Rudi Vranckx, altijd op stap. "Een mens moet iets doen om in Zen te geraken". Retrieved from *Veto* website: <http://www.veto.be/jg31/veto3110/intvranckx.html>
- 5) CJT. (z.j.). VRT cameraploeg gemolesteerd in China, from <http://www.journalistenentrauma.be/tomslaag.htm>
- 6) Claeys, G. (2011). Ik heb geen schrik meer, helaas. Retrieved from *De Standaard* website: <http://www.standaard.be/artikel/detail.aspx?artikelid=MI39RN80>
- 7) De Foer, S. (2010). Doodjammer dat ik Bangkok gemist heb. *Oorlogsverslaggevers: de kick, de zoektocht naar het verhaal, de angst, het idealisme*. Retrieved from *De Standaard* website: <http://www.standaard.be/artikel/detail.aspx?artikelid=E72QIH35>

- 8) De Foer, S., & Bonte, L. (2009). We zijn het slachtoffer van de perceptie. De Standaard, p.4. Retrieved from Mediargus website: http://academic.mediargus.be/pg/remote_article/23908370?criteria_key=36A4276F93AFB030F1D9BC6FA32760EF&navigation_key=36A4276F93AFB030F1D9BC6FA32760EF&popup=yes
- 9) De Neuter, W. (2007). Het Midden-Oosten en de media: de 'vierde macht' bij nader inzien. Retrieved from <http://www.indymedia.be/index.html%3Fq=node%252F8366.html>
- 10) De Stoop, C. (2012). Rudi Vranckx. 'Moslims zijn de favoriere zondebokken van deze tijd'. Knack, 42(49), 8-14.
- 11) De Wit, A. (2012). Oorlog gaat voor. Altijd. Het Laatste Nieuws, 17. Retrieved from Mediargus website: http://academic.mediargus.be/pg/remote_article/51739636?criteria_key=E4ACD9A2BBB6EA1E8CD00365C36A5618&navigation_key=E4ACD9A2BBB6EA1E8CD00365C36A5618&popup=yes
- 12) FotoMuseum. (2013). Power! Photos! Freedom!
- 13) Haigh, M. M., Pfau, M., Danesi, J., Tallmon, R., Bunko, T., Nyberg, S., . . . Mink, M. (2006). A comparison of embedded and nonembedded print coverage of the US invasion and occupation of Iraq. The Harvard International Journal of Press/Politics, 11(2), 139-153.
- 14) Ignatius, D. (2010). The dangers of embedded journalism, in war and politics. Retrieved from The Washington Post website: http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2010/04/30/AR2010043001100_2.html?sid=ST2010043001134
- 15) Jdr. (2012). In oorlogsgebied slaap ik bijzonder goed. Het Nieuwsblad, 35. Retrieved from Mediargus website: http://academic.mediargus.be/pg/remote_article/51938070?criteria_key=E4ACD9A2BBB6EA1E8CD00365C36A5618&navigation_key=E4ACD9A2BBB6EA1E8CD00365C36A5618&popup=yes
- 16) Joniaux, K. (2012). Een klein beetje oorlog met Rudi Vranckx. Libelle, 3492(48), 46-49.
- 17) Karskens, A. (2007). Over Jeroen en Conny. Retrieved from http://www.arnoldkarskens.com/index.php?option=com_content&view=article&id=341:over-jeroen-en-conny&catid=89:weblog&Itemid=50#comments
- 18) Karskens, A. (2008). 'Embedded' of 'journalist'. Retrieved from De Standaard website: <http://www.standaard.be/artikel/detail.aspx?artikelid=FL1TKFD4>
- 19) Kim, H. S. (2012). War journalists and forces of gatekeeping during the escalation and the de-escalation periods of the Iraq War. International Communication Gazette, 74(4), 323-341.

- 20) Luyendijk, J. (2006). Het zijn net mensen. Beelden uit het Midden-Oosten. Amsterdam: Podium.
- 21) Mus, C. (2010). Conny Mus over zijn bijzondere vak. Retrieved from RTL website: http://www.rtl.nl/components/actueel/rtlnieuws/2010/08_augustus/26/verrijkingsonderdelen/conny_mus_verhaal_voor_boek.xml
- 22) Payne, K. (2005). The media as an instrument of war. Parameters, 35(1), 81-93.
- 23) Pfau, M., Haigh, M. M., Logsdon, L., Perrine, C., Baldwin, J. P., Breitenfeldt, R. E., . . . Montalvo, E. (2005). Embedded reporting during the invasion and occupation of Iraq: How the embedding of journalists affects television news reports. Journal of Broadcasting & Electronic Media, 49(4), 468-487.
- 24) Roelands, J. (2010). Tibet-reportages in de kijker. Gazet van Antwerpen, p.73. Retrieved from Mediargus website: http://academic.mediargus.be/pg/remote_article/29377215?criteria_key=B0C6E83D9CFE08507B537B7F2BD08923&navigation_key=B0C6E83D9CFE08507B537B7F2BD08923&popup=yes
- 25) Rommers, W. (2012). VRT-reporter moet snel weg uit Noord-Korea. Het Nieuwsblad, p.6. Retrieved from Mediargus website: http://academic.mediargus.be/pg/remote_article/30287400?criteria_key=56BB6758AEED514EF8D0926A5E2804E6&navigation_key=56BB6758AEED514EF8D0926A5E2804E6&popup=yes
- 26) Sioen, L. (2011). In China blijf je een buitenstaander. De Standaard, pp.40-41. Retrieved from Mediargus website: http://academic.mediargus.be/pg/remote_article/43992094?criteria_key=04B61CBC89F454502B78FC2518F3DE0D&navigation_key=04B61CBC89F454502B78FC2518F3DE0D&popup=yes
- 27) Van Puymbroeck, R. (2010). Ik zou liever nú applaus krijgen. Het Belang van Limburg, pp.18-19. Retrieved from Mediargus website: http://academic.mediargus.be/pg/remote_article/27366364?criteria_key=2E0556E0BEA4858512105486ED5721C5&navigation_key=2E0556E0BEA4858512105486ED5721C5&popup=yes
- 28) Vets, T. (2012). Ik heb een goede engelbewaarder. Het Belang van Limburg, 56. Retrieved from Mediargus website: http://academic.mediargus.be/pg/remote_article/51944196?criteria_key=E4ACD9A2BBB6EA1E8CD00365C36A5618&navigation_key=E4ACD9A2BBB6EA1E8CD00365C36A5618&popup=yes
- 29) Vranckx, R. (2012). Rudi Vranckx: Oorlogsdagboek uit Syrië. Retrieved from Humo website: <http://www.humo.be/humo-archief/152062/rudi-vranckx-oorlogsdagboek-uit-syrie>

Attitudes ten aanzien van natuurrampen: hoe journalisten het verschil kunnen maken.

Frank M., Verbiest L., Willems E.

ABSTRACT In deze paper werd onderzocht of de publicatie van opvolgartikels omtrent natuurrampen, alsook de wijze waarop ze gepresenteerd worden (bv. gedomesticeerd vs. niet-gedomesticeerd), op korte termijn een attitude- en/of gedragsverandering kan veroorzaken bij Vlaamse jongeren. Startpunt van dit onderzoek is de vaststelling dat nieuws omtrent natuurrampen zelden wordt opgevolgd. In het kader van de reeds onderzochte media-effecten, kan gesteld worden dat het rapporteren van opvolgartikels toch mogelijk van belang is om de publieke opinie te beïnvloeden. Om deze causale relatie te onderzoeken, werd gebruik gemaakt van een veldexperiment. Hierbij werd de experimentele groep onderverdeeld in vier condities, waarbij elke conditie inhoudelijk gelijkaardige, echter op basis van verschillende nieuwsformats te onderscheiden, opvolgartikels voorgelegd kreeg. In totaal namen 281 respondenten tussen de 14 en 19 jaar deel aan het experiment. Ondanks dat onze verwachtingen niet bevestigd werden, kan dit onderzoek alsnog gebruikt worden om toekomstig onderzoek inzake rampenberichtgeving te stimuleren.⁶

⁶ Acknowledgments: Mevrouw Joossens (Moretus, Ekeren), Mevrouw Hermans (Sint-Gabriël, Boechout), Ann Smet (Joma, Merksem), Knut De Swert, Ruud Wouters en alle proefpersonen

1. Inleiding

1.1 Probleemstelling

Het concept “buitenlands nieuws” heeft de voorbije jaren voor veel opschudding gezorgd. Reden hiervoor is de stelling dat buitenlands nieuws zowel op kwantitatief als op kwalitatief vlak niet meer sterk staat (Wouters, 2009). Deze stelling leek paradoxaal tegenover het globalisatiefenomeen te staan en vormde dan ook meteen de basis voor meerdere onderzoeken. Opvallend is dat deze studies zich voornamelijk focusten op de dalende kwantiteit van buitenlands nieuws. Dit betekent echter niet dat wetenschappers het kwaliteitsprobleem minder belangrijk achtten. Integendeel, het kwaliteitsaspect van buitenlands nieuws werd de voorbije jaren reeds meermaals beklaagd.

Een voorbeeld hiervan vinden we terug bij Wouters (2009). Buitenlands nieuws wordt er van beschuldigd eentonig te zijn. Slechts een klein aantal onderwerpen wordt onder de aandacht gebracht. Nieuws over ontwikkelingslanden wordt steeds achteruit geschoven ten voordele van nieuws in verband met de Westerse wereld (Poleyn, 2011). De weinige keren dat er wel aandacht besteed wordt aan dergelijke landen, gaat het haast uitsluitend om negatief nieuws. McNelly en Izcaray haalden deze problematiek reeds in 1986 aan (McNelly & Izcaray, 1986). Reden hiervoor is het feit dat goed nieuws vaak als minder interessant bestempeld wordt dan slecht nieuws (Aday, 2010). Of om het iets duidelijker te verwoorden: “Good news is no news!” (Wolfsfeld, Khouri, & Peri, 2002).

Oorlogen, armoede, hongersnood en (natuur)rampen zijn bijgevolg frequent gerapporteerde onderwerpen, wanneer het over ontwikkelingslanden gaat (Joye, 2010). In het komende onderzoek focussen we op de berichtgeving omtrent het laatst genoemde onderwerp, namelijk natuurrampen. Deze deden zich de voorbije jaren steeds meer voor ten gevolge van klimaatveranderingen (van den Berg, 2009). Ook in het buitenlands nieuws ging deze stijging in het aantal natuurrampen niet onopgemerkt voorbij (Strömberg, 2007).

1.2 Literatuurstudie

1.2.1 Berichtgeving omtrent natuurrampen: de schaarsheid van opvolgartikels

Onderzoek heeft reeds aangetoond dat berichtgeving omtrent natuurrampen van groot belang is. Zo werd bevonden dat individuen en regeringen op deze wijze tot hulp kunnen worden aangezet (Strömberg, 2007; Van Belle, 2000). Berichtgeving met betrekking tot natuurrampen kan bijvoorbeeld een invloed hebben op de vorming van een rampenbeleid. Ook werd reeds vastgesteld dat indien zich een ramp voordoet in het buitenland, de media een van de belangrijkste bronnen van informatie zijn voor het publiek (Joye, 2009). De verkregen informatie wordt vervolgens door het publiek gebruikt om een opinie te vormen ten aanzien van deze rampen. Volgens Van Belle (2000) bestaat er in de VS zelfs een duidelijke correlatie tussen de mate waarin media rapporteren over natuurrampen en het verstrekken van rampenhulp.

We kunnen ons echter de vraag stellen of het louter rapporteren over dergelijke rampen voldoende is. We merken namelijk op dat nieuws over natuurrampen zelden wordt opgevolgd. Wat zich afspeelt in de nasleep van de rampen is aldus niet vaak gekend en vragen zoals “Wat gebeurt er met het geld van hulporganisaties?” of “Hoe overleeft het door een natuurramp getroffen land één jaar later?” blijven nagenoeg onbeantwoord. Toch kan het publiceren van opvolgartikels mogelijk van belang zijn. Hierbij gaan we uit van de hypothese dat journalisten via opvolgartikels beter inspelen op het solidariteitsgevoel van het publiek. Wanneer we spreken over ‘het solidariteitsgevoel van het publiek’, wijzen we voornamelijk op een verandering in attitudes ten aanzien van natuurrampen en de hulp die in de nasleep van deze rampen wordt georganiseerd. Volgens onze hypothese zou de publicatie van opvolgartikels aldus het vertrouwen in hulporganisaties doen stijgen (men komt te weten wat met het ingezamelde geld gebeurd is) en een zekere mate van empathie ten aanzien van de slachtoffers van natuurrampen versterken. Zodoende kunnen journalisten er misschien eveneens voor zorgen dat in de toekomst meer geld wordt ingezameld voor andere hulpacties. Wie er een positieve attitude op nahoudt, zal sneller geneigd zijn tot donatie.

Naast de hierboven opgestelde veronderstelling, gaan we ook nog uit van de aanname dat het nieuwsformat een belangrijke rol speelt in het beïnvloedingsproces van de journalist. Onze focus gaat voornamelijk uit naar het onderscheid tussen gedomesticeerde en niet-gedomesticeerde nieuwsformats. Het begrip “domesticatie” wint namelijk de laatste jaren steeds meer aan belang (zie: Uce, Schueremans, & De Swert, 2006). Met deze term wordt verwezen naar een techniek waarbij nieuwsmedia buitenlands nieuws publieksrelevant proberen te maken. Dit wordt gedaan door de gerapporteerde informatie in te passen in de cultuur en de dominerende ideologie van het publiek.

Voor elk nieuwsformat (gedomesticeerd vs. niet-gedomesticeerd) maken we daarnaast ook een onderscheid tussen artikels die puur feitenmateriaal presenteren en artikels waaraan een persoonlijke getuigenis is toegevoegd. We verwachten dat toevoeging van een persoonlijke getuigenis het effect van het opvolgartikel op de attitude zal versterken. Op deze wijze wordt namelijk identificatie met de slachtoffers mogelijk.

De belangrijkste onderzoeksvraag in dit onderzoek, die bijgevolg ook als leidraad gebruikt zal worden, is de volgende:

“Is de attitude en het donatiegedrag van Vlaamse jongeren bij natuurrampen op korte termijn beïnvloedbaar door de wijze waarop een opvolgartikel gepresenteerd wordt?”

Indien uit ons onderzoek blijkt dat de wijze waarop een opvolgartikel gebracht wordt (bv. toevoeging van quotes) wel degelijk een effect heeft op de attitude en het donatiegedrag van jongeren, zouden de resultaten mogelijk inzicht kunnen bieden aan journalisten. Zo zouden journalisten meer mensen kunnen mobiliseren om geld te doneren aan hulporganisaties door hun berichtgeving op een bepaalde wijze te brengen. Hoe meer geld er ingezameld wordt in de nasleep van natuurrampen, hoe sneller de heropbouw kan plaatsvinden en hoe minder extreem de gevolgen zullen zijn. De resultaten van dit onderzoek zijn overigens niet enkel van belang in journalistieke context. Zelfs wanneer journalisten al dan niet met bepaalde doeleinden hun berichtgeving brengen, is het maatschappelijk relevant om te weten wat dit soort mediaberichtgeving doet met de Vlaamse bevolking. Uit bestaande literatuur kunnen we namelijk opmerken dat de massamedia steeds een aanzienlijke invloed gehad hebben op het publiek en de vorming van de publieke opinie (zie: Bader, 2012; Entman, 1989, voor een voorbeeld). Een positieve opinie omtrent ontwikkelingslanden zou overigens bevorderlijk kunnen zijn voor de economische, politieke of culturele relaties met deze landen. Wat dit laatste betreft, kunnen we als voorbeeld toerisme aanhalen.

1.2.2 Bereidheid tot doneren

Zoals hierboven gesteld, heeft onderzoek al meermaals uitgewezen dat de media een voorname rol spelen bij de inzameling van geld ten voordele van door natuurrampen getroffen gebieden. Zo is gebleken dat als de media meer aandacht schenken aan een bepaalde natuurramp, mensen geneigd zijn om sneller en meer geld te doneren (Asgary & Penfold, 2011). Vanzelfsprekend spelen, naast de mate waarin gerapporteerd wordt over natuurrampen, ook andere factoren zoals de ernst van de ramp een rol in het donatieproces.

Ook de oorzaak van de ramp blijkt van belang te zijn (Zagefka, Noor, Brown, de Moura, & Hopthrow, 2011). Zagefka et al. (2011) merkten op dat mensen sneller bereid zijn om geld te doneren als een ramp veroorzaakt is door toedoen van de natuur. Wanneer zich een ramp voordoet, zullen mensen steeds kijken naar datgene wat de ramp veroorzaakte. Indien het gaat om een ramp zoals de ontploffing in de kunstmestfabriek in Texas, wiens eigenaar 30 jaar lang aan veiligheidscontroles ontsnapte, zullen mensen minder snel geneigd zijn om te doneren omdat ze er van zullen uitgaan dat de slachtoffers zelf verantwoordelijk zijn voor deze crisis (Brants, 2013). Indien de ramp echter veroorzaakt is door een natuurlijke kracht, zullen de slachtoffers gepercipieerd worden als onschuldige individuen die niets met de oorzaak van de ramp te maken hebben.

Tevens speelt volgens Joye (2010) het opwekken van ‘compassion’ ook een belangrijke rol in het doneren van geld. Ook hierin wordt aan de media weer een belangrijke rol toegeschreven. Door het menselijke lijden in beeld te brengen en rampen zo voor te stellen dat ze relevant zijn en onze aandacht nodig hebben, kunnen media gevoelens van medelijden en identificatie opwekken. Die gevoelens en identificatie kunnen op hun beurt aanleiding geven tot het doneren van geld of andere vormen van hulpverlening. In dit verband stelden Domènech Baldó, Joye & Maesele (2012) dat er ook verschillen zijn in het donatiegedrag naargelang gender. Vrouwen zouden namelijk eerder geneigd zijn om te doneren op basis van emotionele gronden terwijl mannen eerder geneigd zullen zijn om te doneren op basis van rationele gronden.

Ook Oosterhof, Heuvelman en Peters (2009) voerden onderzoek naar de onderliggende redenen van gelddonaties. Zij opperden dat factoren zoals morele plicht en vertrouwen in de hulporganisaties bepalend zijn voor iemands donatiegedrag. Verder suggereerden ze nog dat een individu sneller bereid zal zijn tot donatie, indien hij of zij de idee heeft dat de slachtoffers van de natuurramp effectief door die donatie geholpen kunnen worden. Toch werd enkel de significantie van ‘morele plicht’ via hun onderzoek aangetoond. Wel werd vastgesteld dat de attitude die mensen hebben ten aanzien van gelddonaties, hun gedrag bepaalt. Indien iemand bijvoorbeeld aangeeft fier te zijn op zichzelf bij het doneren van geld, zal de kans groot zijn dat een dergelijke actie ook in de toekomst herhaald zal worden. We kunnen, met andere woorden, stellen dat attitude een indicator is voor de intentie, bereidheid tot doneren. Hoe iemand staat tegenover een donatie wordt niet enkel bepaald door persoonlijke factoren. Attitude is namelijk geen vaststaand gegeven. In dit onderzoek wordt voornamelijk toegespitst op de wijze waarop de media attitude kunnen beïnvloeden. Zoals hierboven werd vermeld, is beïnvloeding door de media onder meer afhankelijk van de mate waarin over een ramp bericht wordt of de mate waarin gefocust wordt op menselijk leed.

We kunnen bijgevolg concluderen dat er verschillende onderliggende factoren zijn die een bepalende invloed uitoefenen op de bereidheid om te doneren aan een hulporganisatie. Aangezien de attitude van een persoon ten aanzien van natuurrampen, doneren en hulporganisatie een belangrijke invloed uitoefent op het effectieve donatiegedrag, hebben we ervoor gekozen om ons onderzoek voornamelijk op de onderliggende factor attitude toe te spitsen.

1.2.3 Invloed van het nieuwsformat

In wat volgt, zullen we dieper ingaan op concepten zoals domesticatie, exemplification en base-rate informatie. Zoals reeds aangegeven werd bij de onderzoeksvraag hierboven, vormen deze begrippen een belangrijk onderdeel van het onderzoek. Zo zouden ze een beduidende invloed kunnen uitoefenen op de eindresultaten.

1.2.3.1 Gedomesticeerd vs. niet-gedomesticeerd

Hierboven werd reeds gesteld dat buitenlandberichterijving het eveneens op kwantitatief vlak laat afweten. Hamilton en Jenner (2004) geven een mooi overzicht van enkele factoren die bij deze kwantiteitsdaling een rol spelen. Zo stellen ze dat de kosten van zelf geproduceerde buitenlandberichterijving over de jaren heen hoog zijn opgelopen. Daar komt nog eens bij dat buitenlands nieuws, meestal ervaren als een ver-van-mijn-bed-show, niet tot het interessegebied van het publiek behoort. De pogingen van nieuwsmedia om aan deze problemen tegemoet te komen, hebben geleid tot enkele nieuwe trends binnen de journalistiek. Het geven van een lokale invalshoek aan buitenlands nieuws, ook wel bekend onder de term “domesticatie”, is hier een voorbeeld van. Via domesticatie wordt de gerapporteerde informatie ingepast in de cultuur en de dominerende ideologie van het publiek. Zo probeert men de informatie publieksrelevant te maken (Uce, Schueremans, & De Swert, 2006). Telkens wanneer iets gebeurd is in het buitenland, zal de journalist bijgevolg proberen om een link met het eigen land te zoeken. Indien hij dit niet doet, is de kans namelijk groot dat het nieuwsfeit niet aan bod komt. Verscheidene onderzoeken bevestigen de domesticatietrend. Zo werd bevonden dat de helft van de buitenlandse berichterijving in Amerika betrekking heeft op het eigen land (Uce, Schueremans, & De Swert, 2006). Ook Kim (2002) stelt dat de directe betrekking van Amerikaanse belangen een belangrijk sleutelement vormt in het proces van gatekeeping betreffende internationaal nieuws.

Dat het voor persagentschappen belangrijk is om linken met het eigen land te vinden, blijkt ook wanneer gekeken wordt naar de Vlaamse media. Uit onderzoek is gebleken dat 15 procent van het buitenlands nieuws op de Vlaamse tv-zenders Eén en VTM gedomesticeerd werd (Uce, Schueremans, & De Swert, 2006). Persagentschappen kiezen er aldus steeds vaker voor om buitenlands nieuws in een gedomesticeerd jasje naar voren te brengen.

Op deze wijze maken ze de buitenlandse berichtgeving aantrekkelijker en relevanter voor het in eerste instantie niet geïnteresseerde publiek (Clausen, 2004). De berichtgeving die belangrijk geacht wordt door journalisten (“What people need to know”), maar niet overeenstemt met de publieke interesse (“What people want to know”), kan bijgevolg alsnog gerapporteerd worden (Wouters, 2009).

Met dit in het achterhoofd kunnen we er van uitgaan dat het effect van opvolgartikels zal verschillen naargelang de wijze waarop deze artikels gepresenteerd worden. Door een onderscheid te maken tussen gedomesticeerde opvolgartikels en niet-gedomesticeerde opvolgartikels wordt nagegaan of er een verschil is in verandering in attitude ten aanzien van natuurrampen naargelang de betrokkenheid van het eigen land.

1.2.3.2 Base-rate informatie vs. exemplification

De toevoeging van een persoonlijke getuigenis, meestal in de vorm van quotes, aan een nieuwsartikel is eveneens een manier om de aandacht van het publiek te trekken (cfr. domesticatie). In vele studies wordt naar deze werkwijze verwezen met de term “exemplification”. Hiermee wijst men meer bepaald op het gebruik van voorbeelden (exemplars) zoals foto’s, anekdotes en quotes om een nieuwsfeit te illustreren (Arpan, 2009).

Het louter presenteren van feitenmateriaal zoals statistieken en andere gegevens van numerieke of feitelijke aard ook wel base-rate informatie genoemd, is reeds meermaals ineffectief gebleken om de aandacht van het publiek vast te houden. Journalisten zijn zich er aldus van bewust dat exemplification haast een noodzaak is geworden. De toevoeging van quotes aan nieuwsfeiten is bijgevolg een poging om de artikels een persoonlijke, levendige en interessante touch te geven (Gibson & Zillmann, 1998). Daarenboven zou het gebruik van persoonlijke getuigenissen niet enkel de aandacht van het publiek trekken en/of vasthouden maar er ook voor zorgen dat zij het gelezen artikel langer onthouden (zie: Arpan, 2009; Westerman, Spence, & Lachlan, 2012).

Er moet echter opgemerkt worden dat voorzichtig moet worden omgegaan met de zogenaamde exemplars. Deze zijn namelijk meestal atypisch en extreem en leiden zo vaak tot verkeerde opvattingen (Gibson & Zillmann, 1998). Zo kan het bijvoorbeeld zijn dat mensen de impact van een bepaalde gebeurtenis zullen overschatten.

Op basis van wat hierboven gezegd is, kan gesteld worden dat er een grote kans bestaat dat de toevoeging van persoonlijke getuigenissen aan een opvolgartikel, het effect op de attitudes van het publiek zal versterken. Verder verwachten we dat dit versterkt effect zowel bij gedomesticeerde artikels als bij niet-gedomesticeerde artikels zichtbaar zal zijn.

2. Onderzoeksvraag

“Is de attitude en het donatiegedrag van Vlaamse jongeren bij natuurrampen op korte termijn beïnvloedbaar door de wijze waarop een opvolgartikel gepresenteerd wordt?”

***H1:** Journalisten kunnen de attitudes van het publiek ten aanzien van natuurrampen en de hulp georganiseerd in de nasleep in positieve zin veranderen aan de hand van opvolgartikels.*

***H2:** Een positieve attitude bij het publiek zal leiden tot het feit dat meer mensen bereid zullen zijn om geld te doneren.*

***H3:** Het nieuwsformat van de opvolgartikels zal een invloed hebben op het onderzochte effect. Hierbij zullen gedomesticeerde opvolgartikels een groter effect hebben op het publiek dan niet-gedomesticeerde artikels en zal de toevoeging van een persoonlijke getuigenis aan een opvolgartikel het effect in beide gevallen versterken.*

De meeste wetenschappers, die reeds onderzoek deden naar de effecten van verschillende nieuwsformats, focusten voornamelijk op het visuele aspect. Een voorbeeld hiervan is de studie van Brosius (1991). Hij stelde vast dat het gebruik van beelden het leervermogen van het publiek omtrent nieuwsberichten bevordert. Toch kozen wij er in dit onderzoek om praktische redenen voor om te werken met krantenartikels.

De krantenartikels, die aan de proefpersonen werden voorgelegd, zijn opvolgartikels over een fictieve natuurramp in het ontwikkelingsland Nicaragua. Natuurlijk komen natuurrampen eveneens voor in Westerse landen zoals Amerika. Onderzoek van Strömberg (2007) toont zelfs aan dat hoge inkomenslanden evenzeer blootgesteld zijn aan natuurrampen dan lage inkomenslanden. Het verschil tussen beide ligt echter in de gevolgen van de rampen. Ontwikkelingslanden zijn namelijk veel minder opgewassen tegen de effecten van desastreuze natuurfenomenen. Wanneer zich een ramp voordoet, loopt het dodental in lage inkomenslanden veel hoger op dan in hoge inkomenslanden. Ook de wederopbouw verloopt moeizamer (van den Berg, 2009).

3. Onderzoeksmethode

Dit onderzoek maakt gebruik van een experimenteel onderzoeksontwerp. Hierbij kozen we er meer bepaald voor om een veldexperiment uit te voeren. De experimentele methode is de beste methode om een causale relatie na te gaan. Aangezien wij geïnteresseerd zijn in het effect van een nieuwsformat (onafhankelijke variabele) op de attitude en het donatiegedrag van jongeren (afhankelijke variabele), is dit het beste onderzoeksontwerp voor ons onderzoek.

We zijn er ons van bewust dat deze keuze zowel zijn voor- en nadelen heeft. Eén van de voordelen, verbonden aan het uitvoeren van een veldexperiment, is dat de mensen zich in hun vertrouwde omgeving bevinden. Op deze manier voelen ze zich meer comfortabel. Een tweede voordeel van het veldexperiment is dat men een groep kan opdelen in een experimentele- en controlegroep. Zo kunnen we de causale relatie tussen de getoonde formats en het donatiegedrag van Vlaamse jongeren beter nagaan. Het uitvoeren van een veldexperiment heeft echter ook zijn nadelen. Zo kunnen de proefpersonen elkaar bijvoorbeeld beïnvloeden; wat een vertekening teweeg kan brengen in de eindresultaten. Om deze reden is het van uiterst belang dat de proefpersonen tijdens het experiment niet met elkaar communiceren.

Ten slotte dient opgemerkt te worden dat het veldexperiment werd uitgevoerd in schoollokalen (bij aanvang van de lessen, werd aan de leerkracht gevraagd om even tijd vrij te maken). Een vertrouwde omgeving staat echter niet meteen gelijk aan een normale testomgeving. De proefpersonen konden zich misschien wel meer ontspannen dan het geval was geweest in een laboratorium, toch vindt een bepaalde vorm van druk plaats. De leerlingen stonden bijvoorbeeld onder het toezicht van drie onderzoekers en een leerkracht, druk van medeleerlingen kon ervaren worden, ...

3.1 Samenstelling steekproef

Wegens tijdsgebrek en een zeer klein budget wordt in dit onderzoek hoofdzakelijk gefocust op Vlaamse jongeren uit het vijfde- en zesde middelbaar. Deze keuze brengt enkele voordelen met zich mee. Niet enkel zijn leerlingen snel en kosteloos te mobiliseren, ook verwachten we een gemotiveerde medewerking. Voornamelijk om deze laatste reden, werd deze leeftijdsgroep verkozen boven die van universiteitsstudenten. We veronderstellen namelijk dat middelbare school studenten plezier halen uit het invullen van enquêtes (een onderdeel van het experiment, zie infra) omdat op deze wijze een deel van hun geroutineerd lessenpatroon doorbroken wordt. Bij universiteitsstudenten is dit minder het geval. Deze komen voornamelijk naar de les uit interesse en hebben aldus minder baat bij het invullen van enquêtes (neemt kostbare tijd in beslag). Daarnaast worden deze studenten ook meermaals op een schooljaar bevraagd en zou het invullen van enquêtes bijgevolg oppervlakkig kunnen gebeuren.

Het experiment vond plaats in drie middelbare scholen, namelijk Joma te Merksem, Moretus te Ekeren en Sint-Gabriël te Boechout. Een belangrijke voorwaarde die we hierbij stelden, is dat het ging om scholen met een bij benadering gelijke verdeling van jongens en meisjes. Op deze wijze kunnen we bij de analyse mogelijk het verschil in resultaten aantonen tussen beiden. De klassen werden op willekeurige wijze geselecteerd. Ook de verdeling van de experimentele groep (bestaande uit vier condities) en de controlegroep gebeurde op deze manier.

In totaal werden 281 enquêtes afgenomen. In de analyse, hieronder besproken, werd dit aantal herleid naar 267 om vertekening te vermijden. Respondenten die meer dan zestien maal een stelling niet invulden, werden om deze reden verwijderd (tien respondenten). Alsook diegenen die uitzonderlijk veel de antwoordcategorie “neutraal” aanvinkten (vier respondenten).

Ondanks het feit dat we enkel in het vijfde en zesde middelbaar langsgingen, bevinden de respondenten zich in de leeftijdscategorie 14 – 19 jaar (40,8 procent van de ondervraagden is 17 jaar). Van de 267 respondenten zijn er 121 mannen en 146 vrouwen. Enquêtes werden zowel in ASO (50,6 procent), TSO (40,4 procent) en BSO (9 procent) afgenomen.

3.2 Operationalisering van het onderzoek

Alvorens het experiment in zijn werk kon gaan, dienden de proefpersonen, zoals reeds vermeld, in vijf groepen ingedeeld te worden. Een eerste groep komt overeen met de controlegroep. De overige vier groepen maken deel uit van de experimentele groep en worden hieronder vermeld in de vorm van condities. De indeling gebeurde op een volkomen aselechte wijze. Om na te gaan of de verschillen in deze condities duidelijk waren, voerden we overigens nog een pre-test uit (zie 3.3).

3.2.1 De controlegroep

Het experiment bestond uit het voorleggen van verschillende krantenartikels omtrent een natuurramp aan een experimentele groep (zie bijlage). In de controlegroep, werd echter geen opvolgartikel getoond. Deze groep zullen we in de analyse namelijk gebruiken als referentiepunt en diende bijgevolg enkel een drieledige vragenlijst in te vullen. Deze is eveneens te vinden in de bijlage.

In het eerste deel van de enquête dienden de respondenten vragen te beantwoorden i.v.m. hun socio-demografisch profiel. Hierin werd onder andere gevraagd naar de studierichting, de leeftijd en het geslacht van de proefpersoon. Verder werd gepeild naar de opleiding van de ouders en het mediagebruik van de student. Ten slotte kwamen in dit eerste deel ook vragen zoals “Ben je al eens in Nicaragua geweest?” en “Heb je familie of vrienden wonen in een risicogebied (met betrekking tot natuurrampen)?” aan bod. Door toevoeging van een socio-demografisch profiel aan de vragenlijsten

kunnen we vertekening van de eindresultaten vermijden. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk dat de proefpersonen die Nicaragua reeds bezochten, positieve attitudes ontwikkelden ten aanzien van Nicaragua (of misschien net helemaal niet).

Het tweede deel van de lijst bevatte vragen die peilden naar het donatiegedrag van de leerlingen. “Stel: je krijgt 100 euro. Je mag hiermee doen wat je wil. Hoeveel zou je hiervan schenken aan een hulporganisatie die zich inzet voor door natuurrampen getroffen gebieden?”, is hier een voorbeeld van.

In het derde deel werd ten slotte gepeild naar de attitudes van de jongeren betreffende natuurrampen en donatie. Dit gebeurde aan de hand van tweeëndertig stellingen. Bij elke stelling dienden de proefpersonen aan te duiden in hoeverre ze met de stelling akkoord gingen. Dit laatste deel werkte bijgevolg met een 5-punts Likert schaal (1 = Helemaal niet akkoord; 2 = Niet akkoord; 3 = Geen mening/neutral, 4 = Akkoord, 5 = Helemaal akkoord). Voorbeelden van stellingen zijn:

- Hulporganisaties hebben al vaak hun nut bewezen in tijden van crisis.
- Het is niet de taak van andere landen om de door natuurrampen getroffen gebieden te helpen.
- Ik zal sneller bereid zijn te doneren, indien er Belgen betrokken zijn bij de natuurramp.
- Wanneer een artikel een persoonlijke getuigenis bevat, voel ik me meer aangesproken.

Het voordeel van het gebruik van stellingen is dat een grote hoeveelheid proefpersonen bevroegd kan worden op een korte tijd (i.t.t. interviews) en dat deze makkelijk te verwerken zijn. Deze werkwijze heeft echter ook nadelen. Zo kunnen zich vertekeningen voordoen in de eindresultaten. Om een dergelijke complicatie zo goed mogelijk te vermijden, werd aandacht besteed aan de formulering van de stellingen. Deze laatste moeten namelijk duidelijk zijn opdat ze niet dubbelzinnig worden opgevat. Verder kan er eveneens een probleem van antwoordmoeheid optreden. Om dit te vermijden werden slechts een beperkt aantal stellingen gegeven (Bryman, 2008).

3.2.2 De experimentele groep

De proefpersonen in deze groep werden verdeeld over vier condities. Deze zullen we om reden van overzichtelijkheid kort opsommen. Meer uitleg over deze condities volgt hieronder.

- C1: niet-gedomesticeerd/base-rate informatie
- C2: niet-gedomesticeerd/exemplification informatie
- C3: gedomesticeerd/base-rate informatie
- C4: gedomesticeerd/ exemplification informatie

Alle proefpersonen in de experimentele groep kregen, zoals vermeld, een opvolgartikel te lezen. In dit krantenartikel werd gerapporteerd over een natuurramp, meer bepaald een aardbeving, die één jaar geleden in Nicaragua plaatsvond. Inhoudelijk zijn de voorgeschotelde artikels voor elke conditie gelijkaardig. Zo krijgt elke conditie dezelfde feiten aangereikt betreffende de kracht van de aardbeving, het aantal slachtoffers en de schade die werd aangericht. Verder sluit elk artikel af met de positieve boodschap dat het door hulporganisaties ingezamelde geld reeds goed besteed werd.

Natuurlijk zou er geen experiment zijn, indien er geen enkele nuance te bespeuren was tussen de vier artikels. In elke conditie wordt het opvolgartikel gepresenteerd volgens een ander nieuwsformat. Deze vier verschillende formats worden hieronder besproken.

Het opvolgartikel werd aangereikt in het gezelschap van een afleidartikel, zijnde een artikel over de zanger Chris Brown. Op deze wijze probeerden we de opzet van het experiment onduidelijk te maken. Bovendien verschijnen nieuwsartikels in werkelijkheid nooit alleen. Na het lezen van de artikels dienden de proefpersonen, net zoals de leerlingen in de controlegroep, een vragenlijst in te vullen. Deze lijst was overigens identiek aan diegene van de controlegroep. In de vragenlijst werden ook vragen opgenomen over het entertainmentartikel over Chris Brown. Aangezien deze vragen enkel ter afleiding bedoeld werden, zullen de antwoorden hierop niet in de analyse worden opgenomen.

In de eerste conditie kregen de proefpersonen een fictief, niet-gedomesticeerd opvolgartikel voorgeschoteld. De inhoud van dit artikel werd beperkt tot base-rate informatie. Via het oprichten van deze conditie willen we nagaan of berichtgeving omtrent de nasleep van natuurrampen een invloed kan hebben op het solidariteitsgevoel van de lezers. We willen aldus het effect testen van het presenteren van opvolgartikels, onafhankelijk van journalistieke toepassingen zoals domesticatie en exemplification.

De leerlingen in de tweede conditie (C2) kregen hetzelfde opvolgartikel voorgelegd. Ditmaal echter met toevoeging van een persoonlijke getuigenis (exemplification), komende van een Nicaraguaanse vrouw ter plaatse.

In de derde conditie (C3) werd er een gedomesticeerd opvolgartikel met base-rate informatie getoond. In de vierde conditie (C4) werd hetzelfde opvolgartikel getoond dan in conditie vier maar met toevoeging van een persoonlijke getuigenis, komende van een Vlaamse inwonster van Nicaragua. Door deze Vlaamse vrouw aan bod te laten, hopen we dat de jongeren zich sneller betrokken zullen voelen bij deze natuurramp. Zo verwachten we dat er een sterke verandering zal optreden in de attitudes van de jongeren.

3.3 Pre-test

Alvorens we aan het geplande experiment begonnen, voerden we een pre-test uit. Dit om na te gaan of verschillen werden opgemerkt wat betreft de vier krantenartikels in de experimentele groep (d.i. C1, C2, C3, C4). Indien bijvoorbeeld het onderscheid tussen een gedomesticeerd opvolgartikel en een niet-gedomesticeerd opvolgartikel niet herkend zou worden, dienden de condities aangepast te worden.

Volgende onderzoeksvragen vormden de basis voor het opstellen van de test:

1) Is het voor de respondenten duidelijk dat het om een opvolgartikel gaat?

2) Verschillen de vier opvolgartikels (zijnde de vier condities) op voldoende wijze van elkaar? Wordt dit onderscheid opgemerkt?

In een eerste fase werden opvolgartikels uitgedeeld aan 34 proefpersonen (tussen de 16 en 24 jaar). Hierbij kreeg elke proefpersoon eveneens het afleidartikel met betrekking tot Chris Brown. Wanneer deze fase voltooid was, werd een tweeledige vragenlijst uitgedeeld (zie bijlage).

Met oog op de eerste opgestelde hypothese in dit onderzoek (H1: Journalisten kunnen de attitudes van Vlaamse jongeren ten aanzien van natuurrampen en de hulp georganiseerd in de nasleep in positieve zin veranderen aan de hand van opvolgartikels.), was het van uiterst belang dat de proefpersonen bij het lezen van hun artikel merkten dat het om een opvolgartikel ging. Indien dit niet het geval zou zijn geweest en de proefpersonen bijvoorbeeld dachten dat het artikel kort na de gebeurtenissen werd uitgezonden, zouden de resultaten van het experiment niet geschikt zijn voor analyse. De eerste onderzoeksvraag in de pre-test werd beantwoord aan de hand van een kennisvraag. Hierbij werd gevraagd of de natuurramp waarover bericht werd, recent plaatsvond. 91,2 procent van de ondervraagden antwoordden met “nee”. Er kan bijgevolg gesteld worden dat het duidelijk om opvolgartikels ging.

Aan de hand van tien stellingen, probeerden we ten slotte een antwoord te vinden op de tweede onderzoeksvraag van de pre-test. De analyse hieromtrent was positief. Bijgevolg werden bij aanvang van het eigenlijke experiment geen wijzigingen meer doorgevoerd wat betreft de artikels.

4. Resultaten

De onderstaande resultaten werden bekomen aan de hand van het statistisch computerprogramma SPSS. Zoals eerder vermeld, stelden we drie kennisvragen op om te testen of de respondenten het artikel wel degelijk goed hadden gelezen. Aan de hand van een t-test, uitgevoerd voor de eerste kennisvraag, stelden we vast dat de gemiddelde score zowel voor de controlegroep als voor diegenen die het opvolgartikel lazen, vrij hoog is (0,73 op 1 voor de controlegroep en 0,92 op 1 voor de

experimentele). De t-test werd niet uitgevoerd voor de twee andere kennisvragen. De tweede kennisvraag heeft namelijk betrekking op het afleidartikel en de derde kennisvraag werd enkel aan de experimentele groep gesteld. Interessant om op te merken, is dat de kennis door blootstelling aan de stimulusartikels wel degelijk omhoog gaat (het vastgestelde verband heeft een significantieniveau van $p < 0,01$).

In de komende analyse worden slechts vier van de tweeëndertig stellingen weergegeven wegens gebrek aan ruimte. Om een antwoord te vinden op de drie gestelde hypothesen, werkten we in SPSS met een compare means en een t-test. Aangezien eveneens gebruik gemaakt werd van somschalen, hanteerden we een Cronbach's alpha. De gebruikelijke ondergrens bij Cronbach's alpha is 0,8. In dit onderzoek wordt echter gewerkt met een grens van 0,5. Reden hiervoor is dat het onmogelijk was om een somschaal te vinden die deze ondergrens behaalde. Bovendien dient ook nog vermeld te worden dat slechts één somschaal een significant resultaat opleverde. Het is aldus zeer belangrijk om op te merken voor toekomstig onderzoek dat de hierboven vermelde schalen niet overgenomen mogen worden.

In [Tabel 3.1](#) voerden we een compare means uit voor vier van de tweeëndertig stellingen. Hiermee werd de gemiddelde score per stelling en dit voor de vijf groepen berekend. Het gemiddelde van de antwoorden (1 = Helemaal niet akkoord; 2 = Niet akkoord; 3 = Neutraal; 4 = Akkoord; 5 = Helemaal akkoord) voor de eerste stelling (peilt naar attitude ten aanzien van berichtgeving omtrent natuurrampen), gegeven door de proefpersonen die tot de controlegroep behoorden (aldus geen opvolgartikel lezen), bedraagt 3,7 op 5. Onze verwachtingen waren dat het voorleggen van een opvolgartikel deze attitude op positieve wijze zou beïnvloeden. Aangezien de gemiddelde scores voor de condities in de experimentele groep lager liggen dan 3,7, lijkt het verwachte effect niet te hebben plaatsgevonden. Ook voor de overige stellingen is het verschil tussen de scores bij de controlegroep en de scores bij de condities in de experimentele groep zeer klein. Wat aldus opvalt, is dat de eerste hypothese op het eerste zicht niet meteen bevestigd kan worden.

Om de stellingen op externe validiteit te testen, voerden we een t-test uit die de gemiddelde score per stelling, behaald door de controlegroep, vergeleek met de gemiddelde score per stelling, behaald door de experimentele groep. Op enkele stellingen na (bijvoorbeeld eerste stelling in de tabel) zijn de resultaten niet significant. We kunnen aldus besluiten dat de eerste hypothese verworpen kan worden. Wel dient vermeld te worden dat hier een omgekeerd effect plaats vindt. In eerste instantie lijkt het vreemd dat de score van de controlegroep hoger ligt. We veronderstellen dat dit te maken heeft met het feit dat de experimentele groep net een opvolgartikel te lezen kreeg en daarom denkt dat deze vorm van berichtgeving wel degelijk regelmatig voorkomt. Aangezien de tweede hypothese in dit onderzoek verband houdt met de hierboven verworpen hypothese, heeft het zoeken naar een antwoord hierop geen relevantie meer.

Tabel 3.1

Conditie⁷	Ik vind het belangrijk om te weten hoe het gesteld is met de wederopbouw van een land, één jaar na de ramp.	Het is niet de taak van andere landen om de door natuurrampen getroffen gebieden te helpen.	Het heeft geen zin om geld te steken in iets dat weer verwoest zal worden. Gebieden die vandaag door natuurrampen getroffen worden, zullen dit in de toekomst toch opnieuw meemaken.	Nicaragua ligt te ver van België verwijderd om mij zorgen te maken over de rampen die zich daar afspelen.
Controlegroep	3,7*	1,7	1,8	2,1
Niet-gedomesticeerd/ Base-rate informatie	3,3*	1,7	1,8	1,9
Niet-gedomesticeerd/ Exemplification	3,3*	1,7	1,6	2,0
Gedomesticeerd/ Base-rate informatie	3,4*	1,7	1,8	2,3
Gedomesticeerd/Exemplification	3,6*	1,9	1,9	2,1
Totaal	3,4	1,7	1,8	2,1

Wat de derde hypothese betreft (het nieuwsformat van de opvolgartikels zal een invloed hebben op het onderzochte effect), trachtten we eerst na te gaan of gedomesticeerde opvolgartikels een groter effect zouden hebben op Vlaamse jongeren dan niet-gedomesticeerde opvolgartikels. In [Tabel 3.2](#) lijkt dit op het eerste zicht het geval. Wanneer echter naar alle stellingen gekeken wordt, kan deze lijn niet worden doorgetrokken. Bovendien wijst de t-test op niet significante resultaten. Voorts wilden we onderzoeken of toevoeging van een persoonlijke getuigenis aan een base-rate opvolgartikel het effect zou versterken. Ook hier waren geen duidelijke, significante verschillen in gemiddelde scores vast te stellen.

⁷ “*” verwijst naar de significantie van het verschil tussen de gemiddelde score van de controlegroep en de gemiddelde score van de experimentele groep (waarbij $p < 0.05$). Voorts dient vermeld te worden dat de minimaal te behalen score hier 1 bedraagt en overeenstemt met de antwoordcategorie “Helemaal niet akkoord”. De maximale score is 5 en verwijst naar de categorie “Helemaal akkoord”.

Tabel 3.2

Conditie 3 + 4	Ik vind het belangrijk om te weten hoe het gesteld is met de wederopbouw van een land, één jaar na de ramp.	Het is niet de taak van andere landen om de door natuurrampen getroffen gebieden te helpen.	Het heeft geen zin om geld te steken in iets dat weer verwoest zal worden. Gebieden die vandaag door natuurrampen getroffen worden, zullen dit in de toekomst toch opnieuw meemaken.	Nicaragua ligt te ver van België verwijderd om mij zorgen te maken over de rampen die zich daar afspeelen.
Niet-gedomesticeerd	3,4	1,7	1,7	2,0
Gedomesticeerd	3,5	1,8	1,9	2,2
Totaal	3,4	1,7	1,8	2,1

Zoals vermeld maakte we ook vier somschalen aan (Attitude_Opvolgartikel; Attitude_Domesticatie; Attitude_Donatie; Attitude_Exemplification). De eerste somschaal “Attitude_Opvolgartikel”, meteen ook de enige significante somschaal, peilt naar het concept “attitude ten aanzien van opvolgartikels”. De somschaal werd samengesteld uit stelling 3, 20 en 21 (zie Bijlage).

Met deze vier somschalen hebben we wederom onze hypothesen onderzocht. In [Tabel 3.3](#) wordt de t-test met betrekking tot de eerste somschaal getoond. Vanzelfsprekend werden ook t-testen uitgevoerd voor de drie overige somschalen, maar deze worden niet getoond wegens gebrek aan significantie. Aan de hand van de resultaten in [Tabel 3.3](#) kunnen we opnieuw een antwoord zoeken op de eerste hypothese. De gemiddelde score voor de controlegroep (12,1 op 15) ligt, zoals verwacht op basis van de hierboven verkregen resultaten, hoger dan de gemiddelde scores voor de experimentele groep (11,4). De attitudes van Vlaamse jongeren ten aanzien van natuurrampen en de hulp georganiseerd in de nasleep, kan niet in positieve zin veranderd worden door het lezen van opvolgartikels. Bijgevolg wordt de eerste hypothese volledig ontkracht. Ook gingen we nogmaals na of het nieuwsformat een invloed heeft op het onderzochte effect. De t-test (deze wordt niet getoond) gaf aan dat de eerdere verwerping van hypothese drie blijkt te kloppen.

Tabel 3.3

Conditie2+3+4+5		N	Gemiddelde score			
Attitude_Opvolgartikel	Controlegroep	51	12,1			
	Opvolgartikel	215	11,4			
		T	df	Sig.	Verschil in gemiddelde score	
Attitude_Opvolgartikel		2,923	95,234	0,004	0,7	

Ten slotte zijn we op zoek gegaan naar significante intermediaire variabelen. In de vragenlijst moesten de respondenten hiervoor een socio-demografisch profiel invullen. Bij de samenstelling van de steekproef werd tevens vermeld dat gemengde scholen werden uitgekozen opdat de resultaten van het experiment getest konden worden op de onderliggende variabele ‘geslacht’. Uit de uitgevoerde t-testen en ANOVA’s blijkt echter dat deze variabele geen significant effect heeft op de attitudes van de respondenten. Met oog op de bevindingen van Domènech Baldó, Joye & Maesele (2012), die stelden dat vrouwen sneller doneren op basis van emotionele gronden en mannen op basis van rationale gronden, is het toch belangrijk te stellen dat deze variabele bij toekomstig onderzoek niet verwaarloosd mag worden.

De analyse van de overige potentieel intermediaire variabelen (jeugdbeweging, opleiding ouders, leesgedrag, ...), was opnieuw negatief. Resultaten hieromtrent worden aldus niet getoond.

4. Besluit

Uit de bovenstaande analyse kunnen we concluderen dat er geen enkele resultaten significant waren. Zodoende moesten de drie opgestelde hypothesen verworpen worden. Rekening houdend met deze resultaten, kunnen we besluiten dat het antwoord op de onderzoeksvraag “Is de attitude en het donatiegedrag van Vlaamse jongeren bij natuurrampen op korte termijn beïnvloedbaar door de wijze waarop een krantenartikel gepresenteerd wordt?” negatief is. Het format van een opvolgartikel omtrent natuurrampen heeft bovendien geen significante invloed op de attitude en het donatiegedrag van Vlaamse jongeren.

Nochtans, werd voor aanvang van het experiment een succesvolle manipulation check uitgevoerd. De pre-test toonde namelijk aan dat de stimuli, aanwezig in de opvolgartikels, wel degelijk herkenbaar waren. Het uitgevoerde experiment was bijgevolg van goede kwaliteit. We kunnen hierdoor aannemen dat het opgestelde experiment wel deugde, maar dat het verwachte effect gewoonweg niet gevonden kon worden; wat op zich vanzelfsprekend eveneens een goede bevinding is. Kort gesteld: Geen resultaat, is ook een resultaat.

5. Discussie

Er rest ons nog enkele beperkingen en toekomstige voorstellen voor verder onderzoek te bespreken. Een eerste beperking van dit onderzoek betreft de verzameling van de steekproef. Aanvankelijk hadden we onze hoop gezet op ongeveer zes verschillende scholen; wat ons een grotere steekproef had opgeleverd en misschien voor betere resultaten gezorgd had. Onze zoektocht naar deze zes verschillende scholen verliep echter moeilijker dan verwacht. Van de vijftiental gecontacteerde scholen, stemden slechts vier toe. Uiteindelijk annuleerde één van deze vier scholen alsnog op het laatste moment. Bovendien was het zeer moeilijk om scholen te vinden waarbij de drie studierichtingen (ASO, TSO, BSO) aanwezig waren. Ook was het niet mogelijk ons te richten naar gespecialiseerde scholen zoals een vrij technisch instituut (VTI) omdat deze vaak een oververtegenwoordiging van jongens hebben.

Een tweede beperking koppelt terug naar de keuze van het onderzoeksontwerp. Zo bestaat de mogelijkheid dat de leerlingen, tijdens het invullen van de enquêtes, elkaar hebben beïnvloed. Dit bijvoorbeeld door gedachten uit te wisselen, te praten of bij elkaar af te kijken. Het is bijgevolg niet helemaal zeker of de enquêtes wel op serieuze wijze werden ingevuld. Dit kan vertekeningen opleveren in de resultaten. Dit struikelblok had misschien voorkomen kunnen worden door de leerlingen in kleinere groepjes in te delen. Supervisie zou op deze wijze eenvoudiger zijn geweest; wat natuurlijk op zijn beurt de druk eveneens had doen stijgen. Hoe meer de proefpersonen het gevoel hebben dat ze bekeken worden, hoe minder spontaan de enquêtes worden ingevuld.

Verder zouden de resultaten van dit onderzoek mogelijk wel significant zijn geweest, indien de steekproef uit een andere leeftijdsgroep had bestaan. Het is dan ook zeer aangeraden voor toekomstig onderzoek om een gelijkaardig experiment uit te voeren bij volwassenen (18-plus); meer bepaald bij tewerkgestelden. Deze categorie beschikt namelijk over een inkomen en zal misschien eerder geneigd zijn om geld te doneren aan hulporganisaties; alsook een grotere interesse tonen in buitenlands nieuws. Vanzelfsprekend is het niet eenvoudig om deze mensen te onderwerpen aan een experiment en zal men waarschijnlijk in wervingsadvertenties en beloningen moeten voorzien. Onderzoek bij universiteitsstudenten vormt misschien een goedkoper alternatief. Het merendeel van deze studenten beschikt weliswaar niet over veel geld, maar de kans dat de interesse in buitenlands nieuws bij deze groep hoger ligt, is groot. Bovendien beschikken universiteitsstudenten meestal over een hogere zelfstandigheid (minder afhankelijk van beslissingen ouders).

Ten slotte dienen nog twee werkwijzen binnen het experiment bekritiseerd te worden. Een eerste betreft de keuze van de antwoordmogelijkheden; een keuze binnen onze controlesfeer die bij nader inzien beter had gemoeten. De categorie “neutraal” had, achteraf beschouwd, niet toegevoegd mogen worden. Het weglaten van deze antwoordmogelijkheid, dwingt de respondenten namelijk om een

bepaald standpunt in te nemen. Indien we deze optie niet hadden toegevoegd, waren de resultaten wellicht duidelijker geweest en dienden er minder mensen uit de analyse verwijderd te worden. Achteraf stelden we eveneens vast dat onze kennisvragen (voornamelijk kennisvraag één en twee) te eenvoudig waren. De controlegroep heeft deze vragen namelijk vaak goed beantwoord. Mogelijk komt dit doordat ze te makkelijk konden gokken (multiple choice) en alsnog het juiste antwoord konden aanduiden.

De tweede werkwijze daarentegen, bevindt zich minder binnen ons controlegebied. Om reden van tijdsgebrek werd gekozen om de media-effecten op korte termijn na te gaan. De proefpersonen werden aldus eenmalig blootgesteld aan de stimulusartikels. Mogelijk vindt wel een effect plaats bij langdurige blootstelling. Indien men aldus toekomstig onderzoek wil uitvoeren betreffende dit onderwerp, kan best rekening gehouden worden met bovenvermelde zaken.

6. Referenties

- 1) Aday, S. (2010). Chasing the bad news: An analysis of 2005 Iraq and Afghanistan war coverage on NBC and fox news channel. *Journal of Communication*, 60(1), 144-164.
- 2) Arpan, L. M. (2009). The Effects of Exemplification on Perceptions of News Credibility. *Mass Communication and Society*, 12(3), 249 - 270.
- 3) Asgary, A., & Penfold, G. (2011). Willingness to Donate to Victims of a Hypothetical Future Earthquake Disaster in Vancouver. *International Journal of Business and Social Science*, 2(16), 64-71.
- 4) Bader, S. (2012). The impact of new media on the public. The Protests in Romania, January 2012. *Romanian Journal of Journalism & Communication / Revista Romana de Jurnalism si Comunicare- RRJC*, 7(3/4), 35-44.
- 5) van den Berg, M. (2009). Natural hazards, poverty traps, and adaptive livelihoods in Nicaragua. Leven in risicogebieden in Nicaragua, from http://www.nwo.nl/nwohome.nsf/pages/NWOA_7TCF4Q
- 6) Brants, G. (2013). Ontplofte kunstmestfabriek Texas ontsnapte 30 jaar lang aan controleurs. *De Morgen*. Bezocht op 1 mei 2013 op: <http://www.demorgen.be/dm/nl/990/Buitenland/article/detail/1620452/2013/04/23/Ontplofte-kunstmestfabriek-Texas-ontsnapte-30-jaar-lang-aan-controleurs.dhtml>
- 7) Brosius, H. B. (1991). Format effects on comprehension of television. *Journalism Quarterly*, 68(3), 396-401.
- 8) Bryman, A. (2008). *Social Research Methods*. United States: Oxford university press.
- 9) Clausen, L. (2004). Localizing the global: 'domestication' processes in international news production. *Media, culture & society*, 26(1), 25+.
- 10) Domènech Baldó, M., Joye, S., & Maesele, P. (2012). Audience motivations to donate: the case of the Catalan telethon 'La Marató de TV3'. *Catalan Journal of Communication & Cultural Studies*, 4(1), 57-71.
- 11) Entman, R. M. (1989). How the Media Affect What People Think: An Information Processing Approach. *Journal of Politics*, 51(2), 347.
- 12) Gibson, R., & Zillmann, D. (1998). Effects of citation in exemplifying testimony on issue perception. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 75(1), 167-176.
- 13) Hamilton, M. H., & Jenner, E. (2004). Redefining foreign correspondence. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 5(301-321).
- 14) Joye, S. (2010). De media(de)constructie van rampen.
- 15) Kim, H. S. (2002). Gatekeeping International News: An Attitudinal Profile of U.S. Television journalists. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 46(3), 431-452.
- 16) McNelly, J. T., & Izcaray, F. (1986). International news exposure and images of nations. *Journalism Quarterly*, 63(3), 546-553.

- 17) Oosterhof, L., Heuvelman, A., & Peters, O. (2009). Donation to disaster relief campaigns: Underlying social cognitive factors exposed. *Evaluation & Program Planning*, 32(2), 148-157. doi: 10.1016/j.evalprogplan.2008.10.006
- 18) Poleyn, S. (2011). Voorstel van resolutie betreffende de heropwaardering in de Vlaamse media.
- 19) Strömberg, D. (2007). Natural disasters, economic development, and humanitarian aid. *Journal of Economic Perspectives*, 21(3), 199-222.
- 20) Uce, V., Schueremans, S. & De Swert, K. (2006). Dat was Het Nieuws: Een onderzoek naar de invloed van de vernieuwingsoperatie van 2004 op de nieuwsinhoud. Bezocht op 7 december 2012 op: webhost.ua.ac.be/psw/pswpapers/PSWpaper%202006-05%20volkan%20uce.pdf
- 21) Van Belle, D. A. (2000). New York Times and Network TV news coverage of foreign disasters: The significance of the insignificant variables. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 77(1), 50-70.
- 22) Westerman, D., Spence, P. R., & Lachlan, K. A. (2009). Telepresence and the Exemplification Effects of Disaster News. *Communication Studies*, 60(5), 542-557. doi: 10.1080/10510970903260376
- 23) Wolfsfeld, G., Khouri, R., & Peri, Y. (2002). News about the other in Jordan and Israel: Does peace make a difference? *Political Communication*, 19(2), 189-210. doi: 10.1080/01957470290055448
- 24) Wouters, R. (2009). The Nature of Foreign News. Conceptual Considerations about Analyzing Foreign News over Time. In A. Stepinska (Ed.), *News in Europe, Europe on News* (pp. 43-62). Berlin: Logos Verlag.
- 25) Zagefka, H., Noor, M., Brown, R., de Moura, G. R., & Hopthrow, T. (2011). Donating to disaster victims: Responses to natural and humanly caused events. *European Journal of Social Psychology*, 44(3), 353-363.

BESLUIT

Snyders J. , Verbist J.

Dit special issue heeft als doel om de discussie omtrent buitenlandjournalistiek open te trekken en er een extra dimensie aan toe te voegen door de nieuwe onderzoeken die hier gepresenteerd werden. In dit laatste segment zullen deze besluiten hier samengebracht worden en zullen deze worden aangevuld met enkele wetenschappelijke aanbevelingen.

Uit de onderzoeken die hebben plaatsgevonden voor dit Journal zijn een paar interessante bevindingen naar boven gekomen. Eén van die dingen komt naar boven in het onderzoek “*De Crem, Parlement en Media: een unieke ménage à trois*”. De laatste decennia werd de focus binnen Defensie sterk verlegd van binnenlandse veiligheid naar buitenlandse veiligheid en deze verandering in strategie komt zowel in de media als in de commissie meer en meer naar voren. Dit is zeer logisch gezien de Belgische Defensie momenteel actief is in vredesmissies op drie verschillende continenten. Toch blijft de berichtgeving over binnenlandse Defensie aangelegenheden prominenter aanwezig. Een belangrijk argument voor deze mediastrategie is dat mensen minder geïnteresseerd zijn in buitenlands nieuws aangezien het een “ver van hun bed show is”. Het onderzoek “*Kenniskloof binnenlands nieuws - buitenlands nieuws? Wat verwachten lezers/ kijkers van buitenlands nieuws?*” nuanceert deze uitspraak echter. Deze studie toont aan dat mensen wel geïnteresseerd zijn in buitenlands nieuws en dat deze mate van interesse zelfs voorspeld kan worden. De onderzoekers kwamen tot de conclusie dat mannen meer interesse hadden in buitenlands nieuws dan vrouwen. Ook vonden ze dat mensen die een kwaliteitskrant (De Standaard of De Morgen) lezen zijn, meer geïnteresseerd in buitenlands nieuws. En minstens even belangrijk is het feit dat interesse in buitenlands nieuws een positief verband houdt met het opleidingsniveau. Hoogopgeleiden tonen significant meer interesse in buitenlands nieuws dan laagopgeleiden. Als laatste werd duidelijk dat interesse in binnenlandse politiek een goede voorspeller voor hoge interesse in buitenlands nieuws is.

In de tweede fase van het onderzoek “*Kenniskloof binnenlands nieuws - buitenlands nieuws? Wat verwachten lezers/ kijkers van buitenlands nieuws?*” werd onderzocht of de heel geïnteresseerden significant verschilden van de niet of minder geïnteresseerden in de vatbaarheid voor domesticatie. Bij domesticatie worden er binnenlandse elementen aan een buitenlands verhaal toegevoegd. Dit heeft als doel om het (soms droge) buitenlandse nieuws aantrekkelijker te maken.

Uit de resultaten kan men afleiden dat mensen met meer interesse in buitenlands nieuws minder vatbaar zijn voor deze truc van de nieuwsredacties. Mensen met minder nieuwsinteresse blijken gevoeliger te zijn voor buitenlandse onderwerpen met binnenlandse betrokkenheid.

Als dit teruggekoppeld wordt naar het onderzoek omtrent Defensie in de media, kan men een tegenstrijdigheid vaststellen. Buitenlands nieuws over Defensie bezit een hoge graad van domesticatie aangezien er steeds Belgische militairen of voertuigen bij betrokken zijn.

Als men deze redenering volgt kan men zich afvragen waarom er dan niet meer berichtgeving is over de buitenlandse aangelegenheden van Defensie. Meer berichtgeving over buitenlandse Defensie onderwerpen zou nochtans verantwoord kunnen worden binnen nieuwsredacties aangezien lezers zich wel interesseren in buitenlands nieuws. lezers kunnen geïnteresseerd worden door de hoge mate van domesticatie en aangezien de overheid Defensie als cruciaal inschat voor het buitenlandsbeleid. Anderzijds kan het ook zijn dat nieuwsredacties de truc van domesticatie bewust gebruiken met betrekking tot Defensie. Zo kunnen ook minder geïnteresseerden, vaak laagopgeleiden, geïnformeerd worden. De vraag is of nieuwsredacties het doel moeten hebben om de gehele bevolking te informeren? Op basis van de onderzoeken lijkt het beter dat nieuwsredacties vooraf hun doelpubliek bepalen en in functie daarvan (buitenlands) nieuws brengen.

Het onderzoek "*Attitudes ten aanzien van natuurrampen: hoe journalisten het verschil kunnen maken.*" trachtte in dit special issue aan te tonen dat journalisten effectief de publieke opinie kunnen beïnvloeden en dit publiek ook kan motiveren om bepaalde acties te ondernemen. De onderzoekers probeerden dit aan te tonen aan de hand van een experiment. In dit experiment werd onderzocht of: de attitude en het donatiegedrag van Vlaamse jongeren bij natuurrampen op korte termijn beïnvloedbaar is door de wijze waarop een krantenartikel gepresenteerd wordt. Na het experiment moesten de onderzoekers concluderen dat de resultaten niet significant waren. Zodoende kunnen ze besluiten dat het antwoord op de onderzoeksvraag "Is de attitude en het donatiegedrag van Vlaamse jongeren bij natuurrampen op korte termijn beïnvloedbaar door de wijze waarop een krantenartikel gepresenteerd wordt?" negatief is. Nochtans, werd voor aanvang van het experiment een succesvolle manipulation check uitgevoerd. De pre-test toonde namelijk aan dat de stimuli, aanwezig in de opvolgartikels, wel degelijk herkenbaar waren. Het uitgevoerde experiment was bijgevolg van goede kwaliteit. hierdoor kan aangenomen worden dat het opgestelde experiment wel deugde, maar dat het verwachte effect niet aanwezig was. Dit onderzoek toont aan dat journalisten en in ruimere zin nieuwsredacties opinies en gedrag niet direct kunnen beïnvloeden. Het is echter zeer de vraag of dit ook de functie van journalisten is. Is het niet enkel hun taak om de burgers te informeren? Dienen zij niet kennis over te dragen in plaats van attitudes en gedragingen?

Desalniettemin is dit een interessante denkpiste om op verder te gaan. Toekomstig onderzoek kan zich focussen op de invloed van buitenlands nieuws op publieke opinies en de motivering van het publiek. Ook kunnen de opinies van de journalisten zelf onderzocht worden omtrent de berichtgeving. Wat vinden ze zelf van de manier waarop buitenlands nieuws wordt weergegeven?

Worden er bepaalde doelen gesteld (zoals mensen motiveren) en halen ze deze dan ook? Zou de berichtgeving er anders uit zien als er meer buitenlandcorrespondenten zouden zijn?

Deze laatste vraag brengt ons bij een volgende reeks bevindingen. Een volgende bevinding in het onderzoek “*De Crem, parlement en Media: een unieke ménage à trois*” is dat de dominante actoren van Defensie binnen de Defensienieuwsberichtgeving zeer vaak worden geciteerd. Media volgen nieuwsroutines en hierdoor komt het institutionele niveau, in de vorm van minister De Crem en zijn woordvoerder, vaker aan bod dan oppositie. Dit maakt het mogelijk voor het institutionele niveau om zonder veel tegenspraak zijn visie te verkondigen aan de bevolking.

Het gegeven dat het institutionele niveau vaak aan het woord wordt gelaten wordt ook bevestigd in het onderzoek : “*Objectiviteit: een must? Casestudy naar het verschil in buitenlandse verslaggeving tussen mainstream en alternatieve media*”.

In deze studie werd gevonden dat het aantal officiële actoren het hoogst is bij de klassieke media. Zowel bij de actieve als passieve actoren is er een significant verband tussen het medium en het aantal keer dat een bepaalde actor vermeld wordt. Wat specifiek de burgers betreft, scoort de alternatieve media het hoogst. Klassieke media gebruiken burgers minder vaak als bron. We kunnen dus besluiten dat in dit onderzoek in het totaal meer officiële actoren aan bod komen in de klassieke media dan in de alternatieve media. De klassieke media laten meer officiële actoren aan het woord komen en gebruiken minder connotatie in hun artikels om de objectiviteit van de berichtgeving hoog te houden. Toch kan dit steven naar objectiviteit het beeld dat de bevolking van de realiteit heeft aanzienlijk beïnvloeden aangezien het verhaal op deze manier vaak vanuit één standpunt verteld wordt. Buitenlandcorrespondenten zouden hier iets aan kunnen doen aangezien zij echt ter plekke zijn en dan waarschijnlijk ook met meer verschillende bronnen in contact kunnen komen.

Het onderzoek “*Kenniskloof binnenlands nieuws - buitenlands nieuws? Wat verwachten lezers/ kijkers van buitenlands nieuws?*” toont aan dat het publiek ook belang hecht aan het al dan niet aanwezig zijn van een buitenlandcorrespondent. De onderzoekers vonden hier dat mensen die meer geïnteresseerd zijn in buitenlands nieuws, significant meer belang hechten aan de aanwezigheid van een buitenlandreporter dan andere personen. Redacties moeten er zich van bewust zijn dat correspondenten een toegevoegde waarde zijn voor hun verslaggeving.

In het onderzoek “*Buitenlandverslaggeving en embedded journalism*” werd gekeken naar een specifieke vorm van buitenlandjournalistiek namelijk embedded journalism. Met embedded journalism bedoelt men het proces waarbij de journalist eet, slaapt en zich verplaatst met het leger waaraan hij gebonden is tijdens de verslaggeving in conflictgebieden. Dit zorgt dat de veiligheid van de journalist meer verzekerd is daar hij onder surveillance van het leger staat. Daar tegenover staat het feit dat ook de journalist en zijn werk onder toezicht staan van het leger. Dit maakt het quasi onmogelijk om aan objectieve journalistiek te doen. Journalisten belichten op deze manier slechts één kant van het verhaal, de kant van het leger waarmee ze optrekken. In het onderzoek werden interviews afgenomen bij vier (3 Vlamingen en 1 Nederlander) gerespecteerde journalisten over hun mening ten opzichte van embedded- en nonembedded journalism. De vier journalisten waren het eens dat embedded journalism niet noodzakelijk is in hedendaagse conflictgebieden. Volgens hen zal embedded journalism in de toekomst zeker niet de enige vorm van oorlogsjournalistiek zijn.

Dit geeft aan dat journalisten zich al wat afzetten tegen de dominantie van het institutionele niveau in de berichtgeving over bepaalde onderwerpen.

Verder onderzoek zou kunnen aantonen op welke vlakken deze dominantie van het institutionele niveau vooral aanwezig is en wat journalisten daar over vinden. Dit zou gecombineerd kunnen worden met een onderzoek naar de visie van nieuwsredacties (zowel televisie als kranten) over buitenlandcorrespondenten.

De toekomst?

Hoe ziet de toekomst van buitenlandjournalistiek er uit? Nieuwe technologieën en sociale media zorgen ervoor dat het nieuwslandschap gedwongen wordt om te veranderen (King, 2012) Bijna iedereen die tegenwoordig een gsm op zak heeft kan voor cameraman, journalist en redacteur spelen. Het begint stilaan een culturele gewoonte te worden om bij het minste fenomeen je gsm boven te halen en de gebeurtenis te filmen. Dit filmpje kan van commentaar voorzien worden en een paar clicks later is het te zien op youtube, facebook of twitter. Dit fenomeen heeft er voor gezorgd dat nieuwsredacties en journalisten zich hebben moeten aanpassen (King, 2012). Het publiek verwacht nu dat ze meteen toegang hebben tot de laatste updates op bijvoorbeeld de site van een krant of er via een twitterbericht. De verspreiding van het nieuw is sneller geworden . Als iets in een Amerikaanse krant staat, wist je dat 30 jaar geleden pas de volgende dag. Nu kom je het meteen te weten, zelfs als je er niet met opzet naar aan het zoeken bent (Wijnberg, 2013). Nieuws gaat dus sneller de wereld rond, maar betekent dit ook dat nieuws sneller moet zijn? Niet als dit ten koste gaat van de kwaliteit van de berichtgeving.

Het is begrijpelijk dat nieuwsredacties meer belang gaan hechten aan informatie afkomstig van burgerjournalisten, en vooral voor buitenlandse gebeurtenissen. Dit bespaart hen de kost van vele vaste buitenlandcorrespondenten die toch nooit overal tegelijk kunnen zijn. Het probleem hier is echter dat er geen controle bestaat op de kwaliteit van deze burgerjournalisten.

Zoals Wouters (2009) aanhaalt is het niet enkel van belang dat onderzoekers aandacht besteden aan het kwantiteitsprobleem van het buitenlands nieuws, maar dient er tevens gefocust te worden op de kwalitatieve aard van de gepresenteerde informatie. Indien de redacties informatie krijgen van burgers die ze als “nieuwswaardig” achtten kunnen ze nog steeds een correspondent sturen.

Dit fenomeen om pas een buitenlandcorrespondent te sturen als er echt nieuws is zal alleen nog maar toenemen in de toekomst, en dit vooral bij de geschreven pers. Dit is te verklaren doordat vooral deze geschreven pers zich in een financieel moeilijke situatie bevindt. Het is immers duur om een buitenlandcorrespondent in een bepaald land te vestigen en je bent nooit volledige zeker dat deze heel interessante verslagen gaat kunnen brengen. Het is veel eenvoudiger en goedkoper om een journalist op een vliegtuig te zetten van zodra de redactie zeker is dat er een goed verhaal te vinden is in een bepaald land of regio. Dit financiële argument is echter niet de enige reden waarom er een soort limiet staat op het gebruiken van buitenlandcorrespondenten. Het idee dat vroeger overheerste en nu nog steeds bestaat is dat deze buitenlandcorrespondenten geen deel mogen uitmaken van de samenleving waar ze gestationeerd zijn (Wu & Hamilton, 2004). Volgens Wu en Halilton (2004) gingen redacties dit tegen door de correspondenten om de zoveel tijd te roteren naar een ander land of door ze voor een bepaalde periode terug naar hun thuisland te brengen.

Het idee dat de buitenlandjournalist geen deel mag uitmaken van de samenleving is gewoonweg niet haalbaar. Deze journalisten moeten ook naar de winkel gaan, moeten ook huur betalen en gaan zonder twijfel contacten leggen. Ze staan net midden in de “vreemde” samenleving en dit is allesbehalve slecht. Op deze manier zijn ze in staat om hun persoonlijke observaties te gebruiken om een extra dimensie te creëren voor de berichtgeving. Men zou dit “het verhaal achter het verhaal” kunnen noemen.

Concreet zijn er een paar opties om buitenlandjournalisme om te vormen zodat er toch relevante informatie ter beschikking van de bevolking wordt gesteld en die toch geen grote hap nemen uit het budget van de redacties. Een eerste optie is om als redactie geen eigen correspondent te sturen maar om een “native” te rekruteren die dan verslagen en items maakt over gebeurtenissen in zijn eigen land.

Op deze manier wordt er nieuws geproduceerd door iemand die volledig in de samenleving staat en dus een accuraat beeld kan schetsen van wat er is gebeurd en wat voor invloed het heeft op de bevolking. Deze methode wordt volgens Wu en Halilton (2004) al vaak toegepast door redacties in de Verenigde Staten. Zij gaan zelfs zo ver als dit ‘the era of the foreign foreign correspondent’ te noemen

Een tweede optie is dat er een nieuwe generatie van (jonge) gedreven freelance journalisten gaat opstaan die zichzelf gaan engageren om naar een ander land te trekken en daar aan journalistiek gaan doen. Deze freelancejournalisten zullen uitermate gedreven zijn om interessante items te brengen, wat in het voordeel van de redacties is want ze moeten zelf niet op zoek naar buitenlands nieuws. Het wordt hen kant en klaar aangereikt.

Uit deze twee opties kan men afleiden dat technologie niet per se een bedreiging is voor het voortbestaan van buitenlandcorrespondenten. Er mag alleen niet lijdzaam toegekeken worden terwijl de sociale media-platformen de markt inpalmen. Eigenlijk zouden deze technologische vooruitgang buitenlandjournalistiek net vooruit moeten helpen aangezien mensen en informatie eenvoudig van de ene naar de andere kant van de wereld kunnen worden gestuurd.

Hopelijk heeft dit Special Issue van het Journal of Practising Journalism Research u, als lezer en onderzoeker, kunnen inspireren voor toekomstig onderzoek.

Editors,

Knut De Swert, Ruud Wouters

Guest Editors,

Cox Wouter, Degheldere Evi, Engels Katrien, Foubert Charlotte, Frank Magalie, Krasnitskaja Ksenia, Noppen Jolien, Piessen Julie, Proost Marjolijn, Snyders Jef, Verbiest Louise, Verbist Jeroen, Vermeiren Jens, Vermeulen Felix, Willems Eveline

REFERENTIES inleiding en besluit

- 1) Joye, S. (2009). The hierarchy of global suffering: A critical discourse analysis of television news reporting on foreign natural disasters. *The Journal of International Communication*, 15(2), 45-61.
- 2) Poleyn, S., Vandaele, W., Mahassine, C., Decaluwe, C., Hendrickx, M., Delva, P., & Coene, P. D. (2011). Voorstel van resolutie betreffende de opwaardering van de buitenlandberichtgeving in de Vlaamse media. (877 (2010-2011) - Nr.1). Vlaams Parlement.
- 3) Wijnberg, R. (2013). Nieuws, de grootste onopgemerkte verslaving van onze tijd. *De Morgen*. Retrieved from DMorgen website: www.demorgen.be
- 4) Wouters, R. (2009). The Nature of Foreign News. Conceptual Considerations about Analyzing Foreign News over Time. In A. Stepinska (Ed.), *News in Europe, Europe on News* (pp. 43-62). Berlin: Logos Verlag.
- 5) King, E. (2012). Free For All: the Internet's Transformation of Journalism. In E. King. & J. L. Chapman. (Eds.). *key Readings in Journalism (77-87)*. New York: Routledge.
- 6) Wouters, R. (2009). The Nature of Foreign News. Conceptual Considerations about Analyzing Foreign News over Time. In A. Stepinska (Ed.), *News in Europe, Europe on News* (pp. 43-62). Berlin: Logos Verlag.
- 7) Wu, D., & Hamilton, J. M. (2004). US Foreign Correspondents : Changes and Continuity at the Turn of the Century. *Gazette: the international journal for communication studies*, 66, 517–532. doi: 10.1177/0016549204047574

BIJLAGEN

Bijlage 1 - Objectiviteit een must? Casestudy naar het vechil in buitenlandse verslaggeving tussen mainstream en alternatieve media

1.1 Overzicht artikels

Onderwerp	Aantal artikels	Zoekwijze	Opmerkingen
Presidentsverkiezingen	De Wereldmorgen: 3, waarvan 3 relevant	Op alle 3 sites is er een dossier over de Amerikaanse presidentsverkiezingen beschikbaar. Hieruit hebben we de artikels geselecteerd.	De selectie van de artikels is gemaakt op basis van de datum 7 november 2012. Alle artikels die verschenen zijn op 7/11/2012 die geen opinies of reacties zijn, en die voldoen aan de notie buitenlands nieuws, zullen onderzocht worden.
	De Morgen: 12, waarvan 12 relevant		
	De Standaard: 24, waarvan 23 relevant		
Occupy Nigeria	“Occupy Nigeria”:	Voor de selectie van artikels in verband met Occupy Nigeria is er gebruik gemaakt van de zoekfuncties op de verschillende sites.	bij De Standaard en De Morgen kwamen er amper of geen artikels naar boven bij de zoekterm ‘Occupy Nigeria’. Hierdoor zijn we op de drie verschillende sites gaan zoeken op de term ‘Nigeria’, hierbij rekening houdend dat we rond dezelfde periode bleven. We selecteerden de artikels die verslag gaven over dezelfde gebeurtenis die in DeWerldMorgen.be onder de noemer Occupy Nigeria viel.
	De Wereldmorgen: 13, waarvan 6 relevant		
	De Morgen: 0		
	De Standaard: 1, waarvan 1 relevant		
	“Nigeria”:		
	De Wereldmorgen: 1		
De Morgen: 2			
De Standaard: 7			
Rio+20	De Wereldmorgen: 9, waarvan 8 relevant	De artikels werden telkens opgezocht via de zoekfunctie op de site met behulp van data-	Zowel op De Morgen als DeWerldMorgen.be was er een dossier beschikbaar over Rio+20 maar hiervan is er geen gebruik gemaakt omdat wij dezelfde
	De Morgen: 17, waarvan 6 relevant		

	De Standaard: 10, waarvan 6 relevant	instellingen.	zoekmethode voor de drie online kranten wilden gebruiken.
			Het betreft artikels verschenen in de periode 18/06/2012 tot en met 24/06/2012
Myanmar	De Wereldmorgen: 8, waarvan 1 relevant	Voor de selectie van de artikels werd er gebruik gemaakt van de zoekfunctie op alle 3 de sites.	Zowel het woord "Myanmar" als "Obama" werden ingevoerd bij het zoeken. Zo luidde de zoekterm "Myanmar Obama".
	De Morgen: 7, waarvan 3 relevant		
	De Standaard: 25, waarvan 3 relevant		

1.2 Codeboek

Case

In ons onderzoek beperken we ons bij het coderen van artikels tot 4 onderwerpen. We kennen een uniek cijfer toe aan elk onderwerp.

Variabele *case*

- = 1: Amerikaanse presidentsverkiezing (7/11/2012)
- = 2: Occupy Nigeria
- = 3: Rio+20 (18/06/2012 – 24/06/2012)
- = 4: Het bezoek van Obama aan Myanmar

Soort media

Vermits het hoofdthema van ons onderzoek de verschillen in objectiviteit tussen klassieke en alternatieve media betreft, delen we de gevonden artikels op in twee groepen:

Variabele *media*

- = 1: DeWereldMorgen.be
- = 2: De Morgen
- = 3: De Standaard

Artikel

Om verwarring bij het coderen te vermijden, kennen we ook aan elk artikel een unieke code toe. Deze code bestaat uit drie cijfers; het eerste cijfer verwijst naar de case waar het artikel bij hoort, het tweede cijfer verwijst naar het soort media waarin het artikel verschenen is en het laatste cijfer is verschillend voor elk artikel.

Variabele *artikel*

- = 1101: Obama blijft, ondertussen gaat de strijd gewoon door
- = 1102: Presidentverkiezingen 2012: wat werd nog beslist?
- = 1103: Obama's tweede mandaat meer van hetzelfde
- = 1204: Uitslag verkiezingen op Empire State Building
- = 1205: Obama en Romney complimenteren elkaar
- = 1206: Huis van Afgevaardigden blijft Republikeins, Senaat blijft Democratisch
- = 1207: Yes he can! (bis)
- = 1208: Laatste woorden terdoodveroordeelde gaan over verkiezingen VS
- = 1209: Wereldleiders feliciteren Obama, maar di Rupo was de eerste
- = 1210: Winst Obama heeft weinig impact op Aziatische beurzen
- = 1211: Ruim een miljoen Amerikanen kozen Gary Johnson
- = 1212: Obama heeft amper de tijd om van zege te genieten
- = 1213: Waarnemers niet overal welkom op stemlocaties
- = 1314: Romney heeft overwinningsspeech al klaar
- = 1315: Bang wachten op de uitslagen
- = 1316: Democraten behouden meerderheid in de Senaat
- = 1317: Terdoodveroordeelde net voor de executie: 'Presidentverkiezingen wordt spannende strijd'
- = 1318: Maryland en Maine keuren homohuwelijk goed
- = 1319: Donald Trump uit zijn frustratie op Twitter
- = 1320: Romney: 'ik heb Obama gefeliciteerd'
- = 1321: Eerste analyse: een verscheurd land
- = 1322: De verschillen tussen de speeches van Obama en Romney
- = 1323: De vijf lessen van deze presidentscampagne
- = 1324: "Moeilijk te geloven", bericht Fox News
- = 1325: Lesbische Tammy Baldwin is eerste openlijke homoseksuele senator
- = 1326: Californië wil doodstraf niet afschaffen
- = 1327: Falende stemcomputers: Obama wordt Romney, en omgekeerd
- = 1328: "Dit is wat er gebeurt als je Sesamstraat probeert te naaien"
- = 1329: 'Flaghead girl' kleurt achtergrond tijdens speech Obama
- = 1330: Ook Obama heeft last van idioot die plaat niet wil afzetten
- = 1331: Obama: 'Het beste moet nog komen'

- = 1332: Obama pakt curicale 'swing states'
- = 1333: Amerikaanse presentatrice dronken bij voorlezen verkiezingsuitslagen?
- = 1334: Obama haalt ruim twee miljoen stemmen meer dan Romney
- = 1335: Recordaantal vrouwen in Amerikaanse Senaat
- = 1340: Republikeinen willen samenwerken met Obama
- = 2101: Occupy Nigeria: een blik op de protesten
- = 2102: Nigeria: Vastlopende onderhandelingen en harde propaganda
- = 2103: Aduke en het protestlied van 'Occupy Nigeria'
- = 2104: Westerse internetters bloed aan handen? Hoe we (ongewild) de Occupy Nigeria verzustering saboteren
- = 2105: Geweldloos Nigeria: de oorsprong en groei van verzet
- = 2106: Oorverdovende stilte in het Westen voor Nigeriaanse protesten
- = 2107: Afschaffing brandstofsubsidie leidt tot zware protesten in Nigeria
- = 2308: Nationale staking legt Nigeria plat
- = 2309: Staking om verdubbeling olieprijzen opgeschort
- = 2310: Nigeria stopt de staking
- = 2311: Geen akkoord tussen regering en vakbonden in Nigeria
- = 2312: Staking legt openbaar leven Nigeria plat
- = 2313: Drie doden bij de manifestaties Nigeria
- = 2314: Nigerianen woest om verdubbeling olieprijs
- = 2315: Nationale staking legt Nigeria plat
- = 2216: Geen akkoord tussen regering en vakbonden in Nigeria
- = 2217: Betoger tegen hoge brandstofprijzen doodgeschoten in Nigeria
- = 3101: Protestacties en peoples summit in de marge van Rio+20
- = 3102: Concrete doelen enige recept voor succes van Rio+20
- = 3103: Povere ontwerp tekst voor duurzaamheidstop Rio+20
- = 3104: Brazilië's co2 aan de vooravond van Rio+20
- = 3105: Slotdocument op top van de volkeren in Rio De Janeiro
- = 3106: Project voor een universele verklaring van het algemeen belang van de mensheid
- = 3107: Vrouwenrechten geen item meer op duurzaamheidstop
- = 3108: We kunnen deze top beter Rio min 20 noemen
- = 3309: Was het de moeite waard?
- = 3310: Rio+20 heeft (dan toch) slotverklaring
- = 3311: 'Akkoord bereikt' op milieutop in Rio
- = 3212: Concrete doelen en deadline nodig voor succesvol Rio+20
- = 3213: Braziliaanse stam ziet voor het eerst de ocean
- = 3214: België voldoet aan helft indicatoren klimaatop Rio+20
- = 3215: Belgische delegatie ziet te weinig ambitie in tekst Rio+20 terug
- = 3216: Rio+20 onvoldoende
- = 3217: Klimaatop mislukt totaal
- = 4101: Amerikaanse president bezoekt voor het eerst Birma

- = 4302: Obama brengt historisch bezoek aan Myanmar (1)
- = 4303: Obama brengt historisch bezoek aan Myanmar
- = 4304: Obama start in Thailand eerste buitenlandse reis sinds herverkiezing
- = 4205: Obama brengt historisch bezoek aan Myanmar
- = 4206: Obama start in Thailand eerste buitenlandse reis sinds herverkiezing
- = 4207: Obama ontmoet president Thein Sein in Myanmar

Actoren

Journalisten van mainstream media doen vaak beroep op officiële actoren, daarom hebben de politieke en sociale machthebbers een zekere invloed op wat wel als nieuws verslagen wordt en wat niet. De alternatieve media anderzijds stelt hier net een “counterproject” voor, zij laten de sociale groepen – die net niet aan bod komen in de mainstream media – aan het woord (Harcup, 2003; McChesney, 1999). Om deze redenen is het belangrijk de actoren die in de verschillende artikels naar voor komen te benoemen en onder te delen in zes categorieën. Daarnaast gaan we ook na op welke manier deze actoren naar voren worden gebracht, worden ze direct gequoteerd of wordt hun mening op een indirecte manier weergegeven door middel van de journalist zijn eigen woorden.

Onder actor verstaan we elke persoon, groepering of organisatie die in het artikel wordt vermeld. Het artikel loopt van de eerste letter van de titel tot het punt van de laatste zin, dus actoren die vermeld worden in de titel worden ook meegeteld.

Om een onderscheid te maken tussen relevante en minder relevante maken we een onderverdeling tussen passieve en actieve actoren. Passieve actoren zijn dan actoren die enkel vernoemd worden maar waarvan geen specifieke mening of houding naar voor komt. Actieve actoren zijn actoren waarvan duidelijk wordt gesteld wat ze van een bepaalde gebeurtenis, uitspraak of persoon denken, voelen, zeggen,... Met andere woorden, passieve actoren zijn actoren die geciteerd worden in de tekst, al dan niet direct of indirect.

Variabele *actor*

= naam_actor - functie_actor - type_actor- passief_actief - speech_actor - aantal

Naam_actor

We noteren de naam van elke actor.

Functie_actor

We noteren de functie (het beroep/ de belangengroep/ ...) van elke actor

Type_actor

= 1: officiële actoren: Deze categorie bestaat uit allerlei officiële instanties zoals staatkundige organisaties (politieke leiders, regeringsleden en andere politici) maar ook overheidsdiensten (hulpverleners en ordediensten zoals de politie, de brandweer en het leger) en internationale organisaties (VN)

= 2: commerciële actoren: In deze categorie worden actoren opgenomen met een winstgevend oogmerk (winkels, bepaalde sportverenigingen die niet ondergeschikt zijn aan het overheidsbeleid)

=3: maatschappelijk middenveld: Deze categorie omvat allerlei filantropische organisaties die de belangen van zwakkeren verdedigen, eventueel met steun van de overheid (WWF, Greenpeace, vakbonden, werkgeversverenigingen)

= 4: getuigenissen van burgers: verklaringen van personen die niet beïnvloed worden door een hoger gezag, maar louter toeschouwers zijn van een bepaalde gebeurtenis

= 5: burgergroepen: groepen van burgers die de belangen van hun mede lotgenoten willen verdedigen, zij hebben geen banden met een overkoepelende organisatie zoals bv. de overheid (occupy betogers, rebellen)

= 6: media: deze groep bevat alle actoren die rechtstreeks te maken hebben met de media (journalisten, nieuwszenders, andere mediabronnen,...)

=7: rest

Actor_actief

We kijken of de actor enkel vermeld wordt of dat hij ook expliciet geciteerd wordt.

= 0: passief

= 1: actief

opmerking: bij passieve actoren is het volgende puntje (speech_actor) niet van toepassing.

Speech_actor

Bij *direct speech* worden uitspraken gerapporteerd alsof ze door de originele spreker zo uitgesproken zijn. Het geciteerde deel wordt dan aangegeven door aanhalingstekens.

Bij *indirect speech* wordt er weergegeven wat iemand zegt, maar niet woordelijk. De journalist geeft dan de bron weer in eigen woorden. De aanhalingstekens vallen weg en er wordt gebruik gemaakt van het voegwoord 'dat'. Bij het gebruik van *indirect speech* neemt de mate van subjectiviteit toe aangezien de journalist zijn eigen woorden gebruikt en de bron niet woordelijk citeert.

= 0: indirect geciteerd

= 1: direct geciteerd

Aantal

We noteren het aantal keren dat deze bron werd aangehaald op dezelfde exacte manier.

Direct vs indirect speech

Direct speech

Aantal

Variabele aantal_direct = Totaal aantal woorden gebruikt in direct speech. Hierbij worden de woorden geteld die binnen de “...” vallen.

Indirect speech

Aantal

Variabele aantal_indirect = Totaal aantal woorden gebruikt in indirect speech. Hierbij worden de woorden geteld van de zinnen waarin een actor geciteerd wordt in de woorden van de journalist. We tellen van het begin van de zin tot het einde.

Persoonlijke voornaamwoorden

In de selectie van artikels gaan we ook nagaan of de journalist zichzelf centraal stelt in het artikel. Dit kan gebeuren door het gebruik van persoonlijke voornaamwoorden van 1e en 2e persoon (ik, jij, wij, jullie). Eerst kijken we na of dit voorkomt in het artikel, indien ja gaan we tellen uit hoeveel woorden de zinnen bestaan waar de persoonlijke voornaamwoorden in voorkomen. Dit geeft ons een idee van de mate waarin de journalist zich centraal stelt. Wel moet opgemerkt worden dat bij deze telling persoonlijke voornaamwoorden gebruikt in citaten buiten beschouwing gelaten zullen worden. Deze woorden zorgen er immers niet voor dat de journalist zichzelf naar voren schuift, maar zijn een uiting van de geciteerde bron.

Aanwezigheid

Variabele aanwezigheid_persvnr

= 0: afwezig, de journalist houdt zichzelf buiten het artikel

= 1: aanwezig, de journalist schuift zichzelf en zijn persoonlijke mening naar voren

Aantal woorden

Variabele *aantal_persvuw* = aantal woorden waaruit de zinnen met persoonlijke voornaamwoorden bestaan

Totaal aantal woorden

Bij het coderen van onze artikels zullen wij meermaals onze bevindingen toetsen aan de het totaal aantal woorden van het artikel. Dit om een gewicht te kunnen geven aan de factoren die de objectiviteit bedreigen in het artikel.

Het aantal woorden tellen we door de printversie van het artikel te kopiëren in Word. We selecteren alles tussen de eerste letter van de titel en het punt van de laatste zin.

Variabele *totaal_woorden* = totaal aantal woorden in artikel

Connotatie

Sommige woorden kunnen een bepaalde bijklank met zich meebrengen. Zo hebben bepaalde woorden verschillende varianten wat betreft betekenis. Deze kunnen we onderverdelen in pejoratieven, middentermen of neutrale woorden en amelioratieven. Ze kunnen gebruikt worden om de werkelijkheid te beschrijven zoals die door spreker én luisteraar wordt ervaren. De keuze van het woord kan zo dus bepaalde (bij)betekenissen oproepen en kan zo gezien worden als meer of minder objectief.

We zullen voor zowel de woorden met negatieve en positieve connotatie oplijsten.

Opmerking: woorden die in direct/ indirect speech voorkomen, worden niet meegeteld.

Pejoratieve woorden

Variabele *woorden_pejoratief* = alle woorden met negatieve connotatie

Amelioratieve woorden

Variabele *woorden_amelioratief* = alle woorden met positieve connotatie

Daarnaast lijkt het ons ook nuttig om per artikel een duidelijk beeld te krijgen van het aantal woorden die een bepaalde connotatie of bijklank bevatten. Hiervoor tellen we per artikel zowel de pejoratieven als de amelioratieven.

Variabele *totaal_connotatie* = totaal aantal woorden die een connotatie bevatten

Achtergrond

Om dit te meten zullen we in ieder artikel het aantal woorden tellen die niet rechtstreeks te maken hebben met het hoofdonderwerp. Hier draait het dan om culturele achtergrond, achtergrondinformatie over de geciteerde bronnen enzovoort. Alles wat niet echt bijdraagt tot het hoofdthema, maar de lezer wel een kader geeft waarin de gebeurtenis te kaderen valt. Om dit toch een beetje te specificeren, kijken we eerst naar de titel; wat wordt daarin gezegd? Dit geeft een algemeen beeld van het artikel. Alles in het artikel dat niet direct aan de titel gelinkt kan worden, zullen we beschouwen als achtergrondinformatie. Dit aantal zullen we dan delen door het totaal aantal woorden dat het artikel telt. Het quotiënt van beide geeft ons dan een verhouding van volledigheid.

Variabele *aantal_achtergrond*

= aantal woorden die over de achtergrond v.h. artikel

Variabele *procent_achtergrond*

= aantal woorden die achtergrond zijn gedeeld door totaal aantal woorden

1.3 Vragenlijst

Redactie

- Hoe wordt er bepaald welke artikels worden geschreven? Kan u zelf de onderwerpen kiezen of wordt dit van hoger op aanbevolen?

Journalist zelf

- Hoe lang bent u al journalist?

- Waarom heeft u gekozen om voor de mainstream media te werken?

- Wat vindt u zelf het grootste verschil tussen alternatieve media en mainstream media?

Inhoud

- Van welke bronnen wordt er gebruik gemaakt?

- Worden er (delen van) artikels overgenomen van andere websites/kranten/tijdschriften?

- Is het de bedoeling om op een neutrale manier de feiten weer te geven?

Objectiviteit

- Hanteert jullie redactie bepaalde criteria omtrent objectiviteit bij het nalezen van de artikels?
- Hoe zou u zelf objectiviteit definiëren?
- Speelt objectiviteit op de voorgrond tijdens het schrijven van de artikels?
- Vindt u het verantwoord dat er soms vrij wordt omgegaan met objectiviteit als dit het onderwerp in kwestie meer aandacht kan geven (vb. Journalism of attachment)?
- Keurt de redactie artikels af wegens te weinig objectief?
- Vindt u objectiviteit een basisvereiste om aan journalistiek te doen en denk überhaupt dat het mogelijk is een volledig objectief artikel te schrijven?
- *Te commercieel, te oppervlakkig, te sensationeel, te haastig. Nooit eerder lagen de media zo zwaar onder vuur. Die steeds luider klinkende mediakritiek komt er op een moment dat de toekomst van de commerciële media onzeker is. Mediabedrijven slanken af, bekwame journalisten belanden op straat. Een antwoord op de opkomst van het internet hebben de kranten nog niet gevonden. DeWereldMorgen.be wil op een bescheiden manier tonen dat niet alles kommer en kwel is in medialand. Bij DeWereldMorgen.be lopen we niet gebukt onder de commerciële logica. DeWereldMorgen.be behoort tot geen enkele commerciële mediagroep en geen enkele mediamagnaat kijkt ons op de vingers. De zoveelste uitweiding over De slimste mens of episode 1001 in de carrière van Britney Spears laten we graag over aan onze collega's. Zo kan DeWereldMorgen.be zich concentreren op wat echt belangrijk is, op wat je moet weten om onze complexe wereld te begrijpen.*

Deze uitspraak vinden we op de site van DeWereldMorgen.be zelf. Wat vindt u, als professionele journalist van deze uitspraak? Zijn de aanklachten die ze maken tegenover de klassieke media (deels) terecht? Denkt u dat zij een goede aanvulling zijn op de klassieke media?

Bijlage 2: De Crem, Parlement en Media: Een unieke ménage-à-trois?

Codeboek media-analyse	
<i>Met dank aan Julie Desmedt, Knut Deswert en Ruud Wouters voor hulp bij het opstellen van het codeboek</i>	
Algemene informatie:	
<ul style="list-style-type: none"> - Alle artikels die gecodeerd worden zijn teruggevonden via de database mediargus.be - Alle informatie is terug te vinden in het artikel of onder artikelinformatie 	
Algemene gegevens (kader bovenaan = hoofdkader)	
Autonummering	
Niet aanpassen. Wordt automatisch berekend door Access.	
Codeur	Keuzelijst
<ul style="list-style-type: none"> - Jeroen Verbist - Marjolijn Proost - Evi Degheldere 	
Datum	Datumwaarde
Vul de datum in aan de hand van de datumwijzer of voer het manueel in volgens: DD/MM/JJJJ	
Wordcount	Numerieke waarde
<ul style="list-style-type: none"> - Aantal woorden waaruit het artikel bestaat. - Dit vind je terug onder 'artikelinformatie', 'aantal woorden' wanneer je op de titel van het artikel klikt in het pop-up venster 	
Gegevens inhoud krantenartikel	
Soort krantenartikel	Keuzelijst
0 = nieuwsbericht (standaard krantenartikel) 1 = opiniestuk 2 = diepte-interview (vb.: in weekendbijlage DS Weekend) 99 = onbekend, onduidelijk	
Voorpaginanieuws	Keuzelijst met numerieke waarde
Voorpaginanieuws of niet? 1 = voorpaginanieuws 0 = geen voorpaginanieuws <ul style="list-style-type: none"> - Dit vind je terug onder 'artikelinformatie', 'pagina' wanneer je op de titel van het artikel klikt in het pop-up venster 	

Journalist	Tekstwaarde
Vul hier de naam in van de journalist die vermeld wordt. Indien de naam van de journalist niet vermeld wordt = onbekend	
Krant	Keuzelijst
<ul style="list-style-type: none"> - De Standaard - De Morgen - De Tijd - Gazet van Antwerpen - Belang van Limburg - Het Laatste Nieuws - Het Nieuwsblad - Het Volk - De Gentenaar - Andere 	
Titel artikel	Tekstwaarde
Titel van het krantenartikel (kop)	
Thema	Keuzelijst
<ul style="list-style-type: none"> - binnenlands nieuws - buitenlands nieuws - Binnenlands nieuws is nieuws waarbij de belangrijkste betrokken actoren en de locatie/gebouwen/materiaal zich in België bevinden. - Buitenlands nieuws is nieuws waarbij de belangrijkste betrokken actoren en de locatie/gebouwen/materiaal zich buiten België bevinden. 	
Subthema	Keuzelijst
<ul style="list-style-type: none"> - Patrimonium en herdenking - Besparingen - Kosten - Rekrutering - Pieter De Crem - Organisatie en hervormingen - Ongevallen en overlijdens - Opvang daklozen en asielzoekers - Kernwapensmissies in VN-verband - Missies - Perslekken (ook Wikileaks) - Andere 	

Aanleiding artikel	Keuzelijst met numerieke waarde
<p>Naar aanleiding waarvan verschijnt het krantenartikel en/of worden de verschillende actoren aan het woord gelaten? Keuze uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uitspraak De Crem - Uitspraak commissielid of parlementair - Beleidsbeslissing of -verandering mbt Defensie - Wets- of parlementair voorstel - Rapport mbt Defensie - Onderzoeksjournalistiek - Perslekken - Andere 	
Gegevens per actor	
<p>Vul de naam in van de actor. Wees hierbij zo volledig en specifiek mogelijk. Een actor die binnen één krantenartikel verschillende keren vermeld wordt of aan het woord komt, wordt slechts één keer gecodeerd binnen dat krantenartikel.</p> <p>In het codeformulier van Access kan tot 12 actoren opgegeven worden. Indien een nieuwsitem meer dan 12 actoren heeft, mag je in het volgende formulier de overige actoren invullen. Zorg ervoor dat je hetzelfde codenummer invult als in het voorgaande formulier, en bij Themabeschrijving 'idem' invult. De andere variabelen moeten niet nogmaals ingevuld worden.</p> <p>ACTOREN =</p> <ul style="list-style-type: none"> × <u>Organisaties – bedrijven – instellingen</u> (= officiële groep van personen) die <u>vermeld</u> worden door de nieuwslezer, journalist of een ander persoon <ul style="list-style-type: none"> - Bijvoorbeeld: ACV, Open VLD, VN, Belfius, Federale politie, Delhaize, Rode Duivels, brandweer, Amnesty International, VZW Vogelbescherming, ... × <u>Personen</u> die <u>aan het woord</u> komen of door de journalist of andere actor vermeld worden <ul style="list-style-type: none"> - Als de persoon niet bij naam genoemd wordt, vul je anoniem in × <u>Bij anonieme personen</u> (niet bij naam genoemd): enkel als zij aan het woord komen, EN/OF ze duidelijk in beeld komen en je dus de huidskleur kunt onderscheiden. Dus NIET: “Een crimineel/slachtoffer is gewond geraakt...” TENZIJ de persoon duidelijk in beeld komt (en je dus de huidskleur kunt invullen). <p>GEEN ACTOREN =</p> <ul style="list-style-type: none"> × Landen. Deze worden namelijk bij de variabele Land gecodeerd. × Interne journalisten van VRT of VTM. Deze worden namelijk bij de variabele Naam Journalist gecodeerd. × Dieren × Schepen of andere voertuigen × Artificiële, fictieve figuren (bv. tekenfilmfiguren, robots, Jennifer Aniston als Rachel in Friends,...) 	

Actor functie	Keuzelijst
<p>Vul de functie in die de actor heeft op het moment dat het krantenartikel gepubliceerd werd. Functie kiezen uit onderstaande lijst:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bedrijf - Gerecht - Woordvoerder Pieter De Crem - Woordvoerder Defensie - Internationale organisatie - Politicus (binnenland) - Politicus (buitenland) - Royal - Actievoerder - Expert - Politicus - Terrorist - Journalist - Vakbond - Militair - Politieke partij - Politieke partij - Advocaat - Internationaal organisatie 	
Actor vermeld of geciteerd	Keuzelijst met numerieke waarde
<p>0 = actor niet geciteerd 1 = actor geciteerd</p> <ul style="list-style-type: none"> - Citeren wordt gekenmerkt door "...". Indien dit niet het geval is mag je ervan uitgaan de journalist de woorden van de actor in eigen woorden vertaald heeft in plaats van letterlijk de woorden van de actor te schrijven. - Dit is belangrijk voor onze onderzoeksvraag aangezien we willen weten of de opinies van verschillende actoren correct worden weergegeven in de media of dat deze verschillen van de werkelijkheid. Wanneer een actor geciteerd wordt gaan we ervan uit dat dit zijn opinies is die in het artikel vermeld wordt. 	
Wordcount per actor geciteerd	numerieke waarde
<p>Indien men een actor citeert (" "), hoeveel woorden publiceert de krant? Indien de actor niet geciteerd wordt, 0.</p>	
Actor geslacht	Keuzelijst met numerieke waarde
<p>Vul deze variabele in indien de actor een persoon is. 0 = Man 1 = Vrouw</p>	

Actor land/regio	Keuzelijst
Kies uit de keuzelijst wat het huidige verblijfsland of -regio van de actor is.	
Toon reactie actor	Keuzelijst
<ul style="list-style-type: none"> - neutraal - kritiek - verdedigend 	

Codeboek commissie-analyse	
<i>Met dank aan Julie Desmedt, Knut Deswert en Ruud Wouters voor hulp bij het opstellen van het codeboek</i>	
Algemene informatie:	
<ul style="list-style-type: none"> - Alle commissie verslagen zijn terug te vinden op de website van de Kamer (www.lachambre.be) en zijn integrale commissieverslagen van de commissie Landsverdediging. - http://www.lachambre.be/kvvcr/showpage.cfm?section=/cricra&language=nl&cfm=dcricra.cfm?commID=0002&type=comm&cricra=cri&count=all&legislat=53 	
Algemene gegevens (kader bovenaan = hoofdkader)	
Autonummering	
Niet aanpassen. Wordt automatisch berekend door Access.	
Codeur	Keuzelijst
<ul style="list-style-type: none"> - Jeroen Verbist - Marjolijn Proost - Evi Degheldere 	
Datum	Datumwaarde
Vul de datum in aan de hand van de datumwijzer of voer het manueel in volgens: DD/MM/JJJJ	
Aantal vragen	Numerieke waarde
<ul style="list-style-type: none"> - Totaal aantal vragen voor de commissie van die dag 	
Gegevens inhoud commissieverslag	
Vraag	Tekstwaarde
Noteer hier de vraag zoals hij samengevat wordt in het commissieverslag, overzicht.	

Thema	Keuzelijst
<ul style="list-style-type: none"> - Binnenlands nieuws - Buitenlands nieuws - Binnenlands nieuws is nieuws waarbij de belangrijkste betrokken actoren en de locatie/gebouwen/materiaal zich in België bevinden. - Buitenlands nieuws is nieuws waarbij de belangrijkste betrokken actoren en de locatie/gebouwen/materiaal zich buiten België bevinden. 	
Subthema	Keuzelijst
<ul style="list-style-type: none"> - Patrimonium en herdenking - Besparingen - Kosten - Rekrutering - Pieter De Crem - Organisatie en hervormingen - Ongevallen en overlijdens - Opvang daklozen en asielzoekers - Kernwapensmissies in VN-verband - Missies - Perslekken (ook Wikileaks) - Andere 	
Conclusie	Keuzelijst
<ul style="list-style-type: none"> - Incident gesloten - Vraag samengevoegd - Incident uitgesteld - ... 	
Gegevens per actor	
Naam	Keuzelijst
- AANVULLEN LIJST	
<p>Indien men een actor citeert (“ ”), hoeveel woorden publiceert de krant? Indien de actor niet geciteerd wordt, 0.</p>	
Actor geslacht	Keuzelijst
<p>0 = Man 1 = Vrouw</p>	

Bijlage 3 – Kenniskloof binnenlands nieuws – buitenlands nieuws? De verwachtingen van lezers/kijkers van buitenlands nieuws

Socio-demografische gegevens

V1) Uw geslacht? Man, Vrouw

V2) Wat is uw geboortjaar? [][][][], vier cijfers mogelijk

V3) Wat is uw hoogste opleidingsniveau dat u voltooid hebt? Als u nog studeert, op welk niveau dan?

- 1) Geen
- 2) Lager onderwijs
- 3) Secundair technisch/beroeps
- 4) Algemeen secundair
- 5) Hoger niet-universiteit korte type
- 6) Universiteit kandidaat/bachelor
- 7) Hoger niet-universiteit lange type
- 8) Universiteit licentiaat/master

V4) In welk land bent u geboren?

V5) Is uw moeder in het buitenland geboren?

V6) Is uw vader in het buitenland geboren?

V7) Hebt u familie in het buitenland wonen?

V8) Hoeveel dagen bent u het afgelopen jaar voor uw werk naar het buitenland gegaan?

V9) Hoe geïnteresseerd bent u in binnenlandse politiek?

- 1) Helemaal niet
- 2) Nauwelijks
- 3) Redelijk
- 4) Heel erg

V10) Hoe geïnteresseerd bent u in buitenlandse politiek?

- 1) Helemaal niet
- 2) Nauwelijks
- 3) Redelijk
- 4) Heel erg

De respondent en buitenlands nieuws

Nu stellen we enkele vragen over nieuws / buitenlands nieuws. Belangrijk: er zijn geen juiste of foute antwoorden.

V11) Volgt u de actualiteit/ het nieuws?

- 1) Dagelijks
- 2) 4 tot 5 dagen per week
- 3) 2 tot 3 dagen per week
- 4) 1 dag per week
- 5) minder vaak
- 6) ik volg de actualiteit niet

V12) Volgt u het buitenlands nieuws?

- 1) Dagelijks
- 2) 4 tot 5 dagen per week
- 3) 2 tot 3 dagen per week
- 4) 1 dag per week
- 5) Minder vaak
- 6) Ik volg het buitenlands nieuws niet

V13) Via welk medium blijft u voornamelijk op de hoogte van buitenlands nieuws?

- 1) TV (nooit - zelden – soms – vaak – heel vaak)
- 2) Radio (nooit - zelden – soms – vaak – heel vaak)
- 3) Krant (ook online kranten) (nooit - zelden – soms – vaak – heel vaak)
- 4) Internet (zonder online kranten) (nooit - zelden – soms – vaak – heel vaak)

V14) Welke zender geniet uw voorkeur voor het volgen van buitenlands nieuws?

- 1) Eén
- 2) Canvas
- 3) VTM
- 4) Andere
- 5) Buitenlandse zender

V15) Kijkt u bewust naar uw favoriete zender voor het volgen van buitenlands nieuws?

- 1) Ja
- 2) Nee

V16) Wat is uw favoriete krant voor het volgen van buitenlands nieuws?

- 1) Het laatste nieuws (HLN)
- 2) Het Nieuwsblad
- 3) De Standaard
- 4) De Gazet Van Antwerpen
- 5) De morgen
- 6) De Tijd
- 7) Gratis kranten
- 8) Buitenlandse kranten

V17) Indien u online buitenlands nieuws volgt, wat is uw favoriete website voor het volgen van buitenlands nieuws?

V18) Hoe geïnteresseerd bent u in het buitenlands nieuws?

- 1) Helemaal niet
- 2) Nauwelijks
- 3) Redelijk
- 4) Heel erg

V19) Waarom blijft u op de hoogte van het buitenlands nieuws (meerdere antwoorden zijn mogelijk)?

- 1) Uit verveling
- 2) Maatschappelijke relevantie
- 3) Persoonlijke interesse

- 4) Nieuwsgierigheid
- 5) Om mee te kunnen praten
- 6) Voor mijn werk/ studies
- 7) Burgerlijke plicht
- 8) Een andere reden

V20) In een steeds meer globaliserende wereld is het belangrijk om meer buitenlands nieuws te brengen, aangezien alle landen meer van elkaar afhankelijk worden. In welke mate bent u het hier mee eens?

Helemaal mee eens –mee eens – niet mee eens en niet mee oneens – mee oneens - helemaal mee oneens.

V21) Hoeveel hebt u afgelopen week gepraat met anderen over buitenlands nieuws?

- 1) Dagelijks
- 2) 4 tot 5 dagen per week
- 3) 2 tot 3 dagen per week
- 4) 1 dag per week
- 5) Minder vaak
- 6) Nooit

V22) Wanneer het over buitenlands nieuws gaat:

- 1) Zap ik weg op tv, sla ik dit deel over in de krant
- 2) Blijft mijn focus hetzelfde als wanneer ik binnenlands nieuws kijk/ lees
- 3) Verhoogt mijn focus ten opzichte als wanneer ik binnenlands nieuws kijk/ lees

Waarom kijkt u naar buitenlands nieuws?

In deze sectie leggen we u een reeks stellingen voor. Het is de bedoeling weer te geven in welke mate u het eens bent met volgende elementen.

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens en niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
V23) Het zorgt voor gespreksvoer.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V24) Televisie nieuws mag entertainend zijn.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V25) Het is een gewoonte, ik kijk niet met een specifiek doel naar nieuws, het staat op in de achtergrond.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V26) Buitenlands nieuws is aangenamer om volgen als er ook eens een lichtere gebeurtenis aanbod komt.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V27) Een natuurramp in het buitenland is belangrijker dan een verkiezing in het buitenland?	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V28) Het volgen van sport is voor mij ook het volgen van buitenlands nieuws, aangezien het zich afspeelt in het buitenland.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V29) Gebeurtenissen in het leven van supersterren kan je ook bekijken als buitenlands nieuws.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V30) Buitenlands nieuws moet als een spannend verhaal verteld worden.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V31) Ik vind het mijn plicht als goede burger om op de hoogte te blijven van het buitenlands nieuws.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]

Welke elementen zijn volgens u van belang bij buitenlandse nieuwsverslaggeving?Buitenlands nieuws moet:

	Helemaal niet belangrijk	Niet Belangrijk	Een beetje belangrijk	Belangrijk	Heel belangrijk
V32) Snel informeren?	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V33) Kritisch observeren?	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V34) Achtergrondinformatie brengen?	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V35) Lezers/ kijkers/ luisteraars in staat te stellen om zelf een mening te vormen?	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V36) Foto- en videomateriaal aanbieden?	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V37) Mensen aanmoedigen om mee te doen aan een discussie?	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V38) Amusement en ontspanning aanbieden?	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V39) Live verslagen van grote evenementen aanbieden?	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V40) Een eigen mening bevatten?	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V41) Volledig objectief zijn?	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V42) Alle betrokken actoren aanbod laten komen?	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V43) Diversiteit aan onderwerpen aanbieden?	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V44) Vooral van Westerse landen komen?	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]

Hoe denken respondenten over buitenlands nieuws?

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens en niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
V45) Buitenlands nieuws gaat te vaak over dezelfde thema's.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V46) Er wordt voldoende aandacht besteed aan buitenlands nieuws in de media?	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V47) Buitenlandse correspondenten zijn een toegevoegde waarde voor een nieuwsuitzending.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V48) Buitenlands nieuws gaat te vaak over dezelfde thema's.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V49) Buitenlands nieuws leert mij weinig over het dagdagelijkse leven in een buitenland.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V50) Binnenlands nieuws is belangrijker dan buitenlands nieuws.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V51) Buitenlands nieuws is moeilijker om te begrijpen dan binnenlands nieuws.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V52) Buitenlands nieuws is te ver van mijn bed?	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V53) Buitenlands nieuws is minder interessant om te volgen als binnenlands nieuws omdat mijn verbondenheid hiermee minder groot is.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V54) Buitenlands nieuws gaat te vaak over dezelfde landen zoals VS, Duitsland, Griekenland.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V55) Een gebeurtenis zoals een overstroming wordt te weinig opgevolgd.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V56) Wanneer er zich een grote ramp of evenement voordoet, gaat daar teveel aandacht naar.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]

V57) In een nieuwsuitzending is er voor mij voldoende buitenlands nieuws.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V58) Een buitenlandse correspondent maakt het gebrachte nieuws voor mij tastbaarder waardoor ik het gebrachte nieuws ook als waar aanneem.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V59) Buitenlands nieuws mag overdreven sensationeel gebracht worden.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V60) Een buitenlandreporter in de grootmachten (VS, China, Rusland) is noodzakelijk voor betrouwbaar buitenlands nieuws?	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V61) Buitenlands nieuws wordt te eenzijdig gebracht.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V62) Er wordt voldoende tijd besteed aan buitenlands nieuws wanneer er zich grote rampen of evenementen voordoen.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]

Involed van domesticatie bij buitenlands nieuws?

Journalisten gebruiken soms technieken om buitenlands nieuws aantrekkelijk te maken, wat vindt u van volgende stellingen?

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens en niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
V63) Is voor u een bus ongeval met één Belgische dode in het buitenland interessanter dan een terroristische aanslag met twintig doden maar geen Belg onder hen?	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V64) Internationaal nieuws wordt voor mij belangrijker wanneer er een binnenlands persoon bij betrokken is.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V65) Internationaal nieuws waarbij België betrokken is, is boeiender dan internationaal nieuws zonder Belgische betrokkenheid.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V66) Nieuws over landen waarmee België een goede handelsrelatie heeft zouden moeten opgepikt worden als belangrijk internationaal nieuws?	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V67) Is voor u een politieke crisissituatie in Congo belangrijker dan een politieke crisissituatie in Mali?	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V68) Journalisten moeten in hun verslaggeving volgens u steeds een verband leggen met België.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V69) Journalisten moeten buitenlands nieuws volgens u met een lokale bril op beschrijven.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V70) Moest Herman Van Rompuy geen Europees president zijn, zou Europa mij minder interesseren.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V71) Indien er bericht wordt over de Olympische Spelen is het volgens u belangrijk dat Jacques Rogge aan het	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]

woord wordt gelaten in de verslaggeving.					
V72) Wanneer er bericht wordt over een niet-Europees land is het belangrijk voor u om dit land op een wereldkaart aan te duiden.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V73) Wanneer de Europese begroting is opgemaakt, is het volgens mij noodzakelijk te vermelden welke impact dit op België zal hebben.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
V74) Een Belgische ooggetuige maakt buitenlands nieuws voor mij interessanter.	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]

Einde

Wenst u op de hoogte gebracht te worden van onze resultaten (uw gegevens zullen niet voor andere doeleinden worden gebruikt)?

Ja/ Nee

Emailadres (of thuisadres):

Bijlage 4 - Buitenlandverslaggeving en embedded journalism: de visie van Belgische en Nederlandse journalisten over (on)afhankelijke verslaggeving

Vragenlijst:

1) Bent u al eens embedded geweest? Wanneer?

Heeft dit een invloed op de manier van rapporteren? Kan u hiervan concrete voorbeelden geven?

2) In een interview met Arnold Karskens (2008) las ik: “een embedded journalist bestaat niet, je bent ‘embedded’ of je bent een journalist”. Verder las ik dat Karskens toen hij in Uruzgan was, bij de Afghaanse gouverneur Munib sliep en een privé-leger meekreeg omdat het alleen te gevaarlijk was. Vele journalisten zeggen dat Karskens op deze manier evengoed ‘embedded’ is, afhankelijk van een leger. Wat denkt u hierover?

3) Is meegaan met de militairen niet vaak de enige mogelijkheid om nog aan eerstehands berichtgeving te geraken? In Syrië vertoefde Rudi Vranckx immers ook vaak samen met militaire groepen. En nu in Gaza mochten Rudi Vranckx, Patrick van Gompel en Roel Geeraerts enkel binnen samen met het Israëliisch leger.

4) Het grootste nadeel van ‘embedded’ journalism lijkt voor velen een vervormde nieuwsweergave door de eenzijdige kijk van de journalist op het gebeuren. Maar is nieuws niet altijd een vervorming van de werkelijkheid?

Een bevestiging hiervan las ik in het boek ‘Het zijn net mensen. Beelden uit het Midden-Oosten’ van Joris Luyendijk (2006). Luyendijk schrijft dat het geloof in de mogelijkheid van onpartijdig nieuws bij hem wegebde tijdens zijn functie van berichtgever bij het Palestijns-Israëliische conflict. Als correspondent kan hij verschillende verhalen vertellen over dezelfde situatie en hetgene wat de media publiceert is vaak het verhaal dat het bestaande Westerse beeld bevestigt, bijvoorbeeld ‘Arabieren zijn terroristen’. Televisie is gevaarlijk omdat de kijker nooit weet wat hij niet te zien krijgt. Bent u het hiermee eens?

Luyendijk beschrijft het verschil tussen de Amerikaanse nieuwszender CNN en de Arabische concurrent Al-Jazira bij het in beeld brengen van de gebeurtenissen op het Fardoes-plein na de val van het regime van Saddam Hoessein. De Amerikaanse beelden zijn bekend: juichende Irakezen die samen met de Amerikanen het torenhoge beeld van Hoessein omvertrekken en de vrijheid vieren. Irakezen schreeuwden in de camera “Thank you mister Bush!”

Al-Jazira geeft, door een andere montage en een andere camerapositie, een totaal ander beeld. Op deze zender zie je koortsachtig overleg tussen Amerikaanse soldaten die uiteindelijk besluiten de Amerikaanse vlag die ze over het hoofd van het standbeeld hebben gegooid weer weg te halen. Door het hele plein te filmen zien we hoe weinig mensen er eigenlijk aanwezig zijn. Vervolgens liet Al-Jazira de juichende Irakezen van CNN zien, maar alleen van veraf gefilmd zodat duidelijk werd hoe weinig mensen eigenlijk op het plein stonden, en dat de meesten van een afstandje toekeken. De beelden geven een totaal verschillende interpretatie van de werkelijkheid. Voor CNN vierden de Irakezen de bevrijding, voor Al-Jazira is het het begin van de bezetting.

5) Sommigen zeggen dat embedded journalism voordelen heeft. Conny Mus (2010) zei bijvoorbeeld dat het in Irak gewoonweg te gevaarlijk was om als onafhankelijke journalist te opereren en dat ze door embedded te gaan rechtstreeks konden zien, horen en voelen hoe de militairen reageren op een aanval. Ziet u dit ook als een voordeel?

6) De verzekeringspremies van nonembedded journalisten lopen hoog op door het grote risico. Peter Boon (personeelsmanager bij de Standaard en het Nieuwsblad) zegt dat het voor kranten op een relatief kleine markt als de Vlaamse onbetaalbaar is om een vaste levensverzekering af te sluiten voor journalisten in een oorlogsgebied. Om iemand naar een oorlogsgebied te sturen moet er een aparte polis afgesloten worden en die is peperduur. Daar komt dan ook het menselijke aspect bij dat men iemands leven op het spel zet en dat ze dus tweemaal nadenken alvorens een werknemer naar zo'n gebied te sturen (De Foer, 2010). Hoe zit dat bij u, bent u wel verzekerd?

7) Hoe gaat u over het algemeen tewerk wanneer u op buitenlandse missie wordt gezonden? Heeft u een bepaalde gewoonte of routines?

8) Hoe geraakt u aan uw bronnen? Hoe weet u wie er te vertrouwen is als contactpersoon, als 'fixer' ?

9) Staat u voortdurend in contact met de redactie in België/Nederland? Bepalen zij welke richting je op moet met het verhaal?

10) Het lijkt alsof ook buiten een oorlogsgebied afhankelijk rapporteren de enige mogelijkheid is tot eerstehands informatie. Tom Van de Weghe kon immers enkel binnen geraken in Tibet op uitnodiging van de Chinese overheid. Hier is geen sprake van een oorlog maar van onderdrukking. In dit geval was hij niet afhankelijk van het leger, maar van de overheid. Wat is uw mening hierover?

11) Denkt u dat in de toekomst embedded buitenlandsverslaggeving meer en meer zal voorkomen?

Bijlage 5 - Attitudes ten aanzien van natuurrampen: Hoe journalisten het verschil kunnen maken

5.1 Enquête pre-test

Vragenlijst: Buitenlandse berichtgeving

Deel 1: Vragen over artikel 1: “Managua een jaar na de aardbeving”

Deel 2: Stellingen: “Managua een jaar na de aardbeving”

1 = Helemaal niet akkoord 2 = Niet akkoord 3 = Geen mening/neutraal 4 = Akkoord 5 = Helemaal akkoord

	1	2	3	4	5
1) De natuurramp in Nicaragua wordt in het artikel slechts droog, puur feitelijk besproken.	☐	☐	☐	☐	☐
2) In het artikel wordt aandacht besteed aan het leed van individuen.	☐	☐	☐	☐	☐
3) In het artikel wordt er een duidelijke link gelegd met ons land.	☐	☐	☐	☐	☐
4) Uit het artikel blijkt duidelijk dat er Vlamingen betrokken waren bij de aardbeving.	☐	☐	☐	☐	☐
5) Het artikel over de natuurramp beperkt zich louter tot de feiten. Er wordt geen plaats gelaten voor concrete voorbeelden.	☐	☐	☐	☐	☐
6) Nicaragua ligt te ver van België verwijderd om mij zorgen te maken over de rampen die zich daar afspelen.	☐	☐	☐	☐	☐
7) In het artikel staat de Nicaraguaanse nationaliteit voorop.	☐	☐	☐	☐	☐
8) De informatie omtrent de aardbeving wordt weergegeven door de ogen van de direct betrokkenen.	☐	☐	☐	☐	☐
9) Wanneer ik het artikel las, voelde ik me zeer betrokken bij de gebeurtenissen in Nicaragua.	☐	☐	☐	☐	☐
10) Het artikel geeft geen inzicht in het leven van de slachtoffers. De informatie blijft oppervlakkig.	☐	☐	☐	☐	☐

5.2 Enquête experiment

Vragenlijst: Buitenlandse berichtgeving

Deel 1: Stellingen

In dit eerste deel volgen enkele stellingen. Gelieve het bolletje te kleuren dat overeenkomt met je antwoord. Vanzelfsprekend kan telkens slechts één bolletje aangeduid worden.

1 = Helemaal niet akkoord 2 = Niet akkoord 3 = Geen mening/neutral 4 = Akkoord 5 = Helemaal akkoord

	1	2	3	4	5
1. Ik vind dat er te weinig plaats gelaten wordt voor entertainmentnieuws (Bv. Een artikel over Chris Brown) in de kranten.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Ik vind dat er te weinig aandacht gegeven wordt aan nieuws over natuurrampen.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Ik vind het belangrijk om te weten hoe het gesteld is met de wederopbouw van een land, één jaar na de ramp.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Donatie van geld aan goede doelen zou verplicht moeten zijn.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Hulporganisaties hebben al vaak hun nut bewezen in tijden van crisis.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Ik vind het belangrijk dat er aandacht besteed wordt aan entertainmentnieuws.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Ik vind het goed dat er hulporganisaties bestaan. Gebieden die getroffen zijn door een natuurramp, hebben het recht om geholpen te worden.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Het is niet de taak van andere landen om de door natuurrampen getroffen gebieden te helpen.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Het heeft geen zin om geld te steken in iets dat weer verwoest zal worden. Gebieden die vandaag door natuurrampen getroffen worden, zullen dit in de toekomst toch opnieuw meemaken.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Nicaragua ligt te ver van België verwijderd om mij zorgen te maken over de rampen die zich daar afspelen.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Ik zal sneller bereid zijn te doneren, indien er Belgen betrokken zijn bij de natuurramp.	☐	☐	☐	☐	☐
12. Als er geen Belgen betrokken zijn bij een bepaalde ramp, hoeven onze media er niet over te berichten.	☐	☐	☐	☐	☐
13. Als er te veel feitenmateriaal wordt meegedeeld in een artikel, ben ik niet bereid om het artikel helemaal uit te lezen.	☐	☐	☐	☐	☐
14. Wanneer een artikel een persoonlijke getuigenis bevat, voel ik me meer aangesproken.	☐	☐	☐	☐	☐
15. Het is de taak van de pers om ons op de hoogte te houden van de privélevens van buitenlandse beroemdheden.	☐	☐	☐	☐	☐
16. Indien er in een krant veel aandacht wordt besteed aan een natuurramp, schat ik deze ramp zeer ernstig in. Hierdoor ben ik meer geneigd om geld te doneren	☐	☐	☐	☐	☐

Deel 2: Achtergrondinformatie

1. Wat is je leeftijd?
2. Wat is je geslacht?
 - Man
 - Vrouw
3. Welke studierichting volg je?
 - ASO
 - TSO
 - BSO
4. Wat is het hoogst behaalde diploma van je ouders?
 - Diploma primair onderwijs
 - Diploma secundair onderwijs
 - Diploma hoger onderwijs (d.i. zowel hogeschool- als universitair diploma)
 - Ik weet het antwoord niet
5. Hoe vaak leest u de krant (d.i. zowel de traditionele krant als de e-krant)?
 - Nooit
 - Enkele keren per maand
 - Ongeveer één keer per week
 - Meerdere keren per week
 - Dagelijks

9. Ben je lid van een jeugdbeweging?
- Ja
 - Nee
10. Ben je al eens op een ander continent geweest dan Europa?
- Ja
 - Nee
11. Ben je al eens in Nicaragua geweest?
- Ja
 - Nee
 - Nee, maar ik heb wel reeds een ander land in Latijns-Amerika bezocht.
12. Heb je al eens eerder gehoord van Chris Brown en Nicole Scherzinger?
- Ja
 - Nee
 - Al wel van Chris Brown maar nog niet van Nicole Scherzinger.
 - Al wel van Nicole Scherzinger maar nog niet van Chris Brown.
13. Ben je een fan van Chris Brown?
- Ja
 - Nee
14. Heb je familie of vrienden wonen in een risicogebied (met betrekking tot natuurrampen)?
- Ja
 - Nee (Ga door naar vraag 16)
10. Ben je al eens op een ander continent geweest dan Europa?
- Ja
 - Nee
11. Ben je al eens in Nicaragua geweest?
- Ja
 - Nee
 - Nee, maar ik heb wel reeds een ander land in Latijns-Amerika bezocht.
12. Heb je al eens eerder gehoord van Chris Brown en Nicole Scherzinger?
- Ja
 - Nee
 - Al wel van Chris Brown maar nog niet van Nicole Scherzinger.
 - Al wel van Nicole Scherzinger maar nog niet van Chris Brown.
13. Ben je een fan van Chris Brown?
- Ja
 - Nee

14. Heb je familie of vrienden wonen in een risicogebied (met betrekking tot natuurrampen)?

- Ja
 Nee (Ga door naar vraag 16)

Deel 3: Stellingen

Dit derde deel is gelijkaardig aan het eerste. Gelieve het bolletje te kleuren dat overeenkomt met je antwoord. Wederom kan telkens slechts één bolletje aangeduid worden.

1 = Helemaal niet akkoord 2 = Niet akkoord 3 = Geen mening/neutral 4 = Akkoord 5 = Helemaal akkoord

	1	2	3	4	5
1. Ik vind dat er te veel plaats wordt vrijgemaakt voor nieuws omtrent natuurrampen in de buitenlandse berichtgeving.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Ik vind het onnodig dat journalisten dieper ingaan op de berichtgeving omtrent natuurrampen	☐	☐	☐	☐	☐
3. Ik vind het goed dat er een Belgische journalist ter plaatse is, wanneer er een ramp is gebeurd in het buitenland	☐	☐	☐	☐	☐
4. Het is belangrijk om te weten wat er met het aan hulporganisaties gedoneerde geld gebeurd is.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Ik vind het belangrijk dat kranten berichten over de wederopbouw van een door een natuurramp getroffen gebied	☐	☐	☐	☐	☐
6. Het is belangrijk om gebieden die getroffen zijn door een natuurramp te helpen via gelddonaties. Op deze wijze kan men gemakkelijker aan de wederopbouw van het gebied beginnen.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Ik heb er vertrouwen in dat het geld dat ik doneer ten goede zal komen aan de slachtoffers.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Entertainmentnieuws moet beperkt blijven tot magazines en hoeft niet in kranten te verschijnen.	☐	☐	☐	☐	☐
9. De kans dat ontwikkelingslanden zoals Nicaragua België in tijden van nood zouden helpen, is klein. Wij zijn hen aldus geen hulp verschuldigd.	☐	☐	☐	☐	☐
10. We zouden beter eerst de armoede in ons eigen land verhelpen. Pas dan kunnen we ons keren tot ontwikkelingslanden.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Nieuws over beroemdheden is niet van groot belang en aldus bezwaarlijk buitenlands nieuws te noemen.	☐	☐	☐	☐	☐
12. Wat in andere landen gebeurt, ligt buiten mijn interesseveld.	☐	☐	☐	☐	☐
13. Ik ben enkel geïnteresseerd in buitenlands nieuws wanneer dit met België in verband wordt gebracht.	☐	☐	☐	☐	☐
14. Te veel feitenmateriaal in een artikel, maakt het voor mij moeilijk om te begrijpen wat er nu juist gebeurd is.	☐	☐	☐	☐	☐
15. Wanneer ik een artikel lees, spendeer ik extra aandacht aan getuigenissen van mensen ter plekke (Bv. Slachtoffers).	☐	☐	☐	☐	☐
16. Ik vind dat er te veel aandacht wordt besteed aan foto's bij het entertainmentnieuws..	☐	☐	☐	☐	☐

Deel 4: Algemene vragenlijst

Hieronder volgen enkele vragen omtrent jouw donatiegedrag bij natuurrampen en jouw aandacht voor entertainmentnieuws. Ook zal gepeild worden naar jouw kennis over de gelezen artikels. Hoewel het bij sommige vragen mogelijk is om meerdere antwoorden te kiezen, zouden wij toch willen vragen om het meest gepaste antwoord aan te duiden (d.i. één vierkantje aankruisen).

5.3 Afleidartikel: Chris Brown

Chris Brown gaat vreemd met Nicole Scherzinger

Het Laatste nieuws – 27/09/2012

Het lijkt er op dat Chris Brown zijn vriendin Karrueche Tran bedriegt met Pussycat Doll Nicole Scherzinger, de af-en-aan-vriendin van F1-rijder Lewis Hamilton. Nicole en Chris ontkennen.

Chris en Nicole zijn eerder deze week samen gesignaleerd in nachtclub Supperclub waar ze het wel érg gezellig met elkaar hadden. Omstanders wisten niet wat ze zagen toen Chris en Nicole elkaar zoenden.

"Ze stonden heel intiem te dansen en ze zaten aan elkaar. Op een gegeven moment leunde Chris voorover om haar te zoenen. Nicole legde haar hoofd op zijn schouder en toen begonnen ze te kussen. Ik kon niet geloven dat Chris haar zo opvallend kuste", vertelt een ooggetuige aan X17.

Chris Brown

FOTO:DH

Brown heeft al eens goed gelachen met de berichten. Hij laat weten dat hij goed bevriend is met zowel Nicole als Lewis Hamilton en dat het misschien leek dat hij Nicole kuste, maar dat de twee slechts probeerden tegen elkaar te praten boven de luide muziek. Een woordvoerder van Nicole stelt hetzelfde.

5.4 Artikels experiment

5.4.1 Conditie 1: Niet-gedomesticeerd/ Base-rate informatie

MANAGUA EEN JAAR NA DE AARDBEVING

■

ERIK SCHROUWEN

5.4.2 Conditie 2: Niet-gedomesticeerd/ Exemplification

MANAGUA EEN JAAR NA DE AARDBEVING

Manuella, slachtoffer en
alleen-staande moeder van vijf
kinderen, getuigt

De aardbeving
verwoestte al wat ik had. Mijn huis
stortte in. Ook mijn winkel liep
zware beschadigingen op. De nacht
bracht ik door op straat, zoekend
naar mijn kinderen. Het was
pikdonker. Overal was de
elektriciteit uitgevallen." Manuella
leed niet enkel materiële schade:
"Mijn man overleed bij een
evacuatiepoging van de plaatselijke
school. Hij was brandweer-
commandant."

Ondertussen wordt het
geld door de overheid van
Nicaragua gebruikt voor de
heraanleg van wegen en voor de
weder-opbouw van de ingestorte
en beschadigde huizen. "Mijn
winkel is weer hersteld, en de
overheid heeft meer
schokbestendige huizen laten
optrekken." stelt Manuella.
"Dankzij de vrijgevigheid van
mensen in andere landen is er
opnieuw hoop. Einde-lijk kan ik
aan een nieuw hoofdstuk in mijn
leven beginnen." En Manuella is
niet alleen. Eén jaar na de ramp
hebben de meeste ge-troffenen
opnieuw een dak boven het
hoofd. Ook belangrijke
gebouwen, waar-onder 6
scholen, openden reeds opnieuw
hun deuren. Het leven in
Managua krijgt stilaan weer
vorm.

ERIK SCHROUWEN

5.4.3 Conditie 3: Gedomesticiseerd/ Base-rate informatie

MANAGUA EEN JAAR NA DE AARDBEVING

Nicaragua – 20/09/2012

Op 20 september 2011 werd Managua, de hoofdstad van Nicaragua, door een zware aardbeving verwoest. In totaal kwamen daarbij 97 mensen om het leven. 125 mensen, waaronder 4 Belgen, liepen verwondingen op. Onmiddellijk na de aardbeving werden aanzienlijke bedragen ingezameld via internationale steunacties. Ook België hielp mee. Exact één jaar later zijn de herstelwerkzaamheden op Managua in volle gang.

Een groot aantal huizen stortten in of werden beschadigd teruggevonden. Verder werden verscheidene wegen vernield. Ook verwoestte de beving enkele scholen en andere gebouwen zoals winkels en kantoren. Daarnaast viel de stroom uit op veel plaatsen in het land. Uit angst voor naschokken brachten duizenden mensen de nacht door op straat. 97 mensen lieten het leven.

Na afloop van deze natuurramp verzamelden verschillende internationale organisaties geld in om de getroffen regio te hulp te schieten. Zo sprokkelde Het Rode Kruis ongeveer 4 miljoen euro bijeen. Ook België trachtte Nicaragua, een steeds belangrijker wordende economische handels-partner, zo goed mogelijk bij te staan. De Vlaamse media leverden hun bijdrage door verscheidene oproepen te doen tot geld-

donatie en de tv-zenders VRT en VTM sloegen de handen in elkaar en zamelden 1,5 miljoen euro in ten voordele van de ramp. Voorts besloot de federale overheid om een B-FAST interventie te sturen naar Managua en zo directe hulp te bieden aan de slachtoffers. Dit met groot succes. Meer dan 30 chirurgische ingrepen werden door het Belgische team tot een goed einde gebracht en tientallen levens werden gered.

Ondertussen wordt het geld door de overheid van Nicaragua gebruikt voor de heraanleg van wegen en voor de weder-opbouw van de ingestorte en beschadigde huizen. Hierbij probeert de overheid niet enkel om de getroffen opnieuw onderdak te geven, maar streeft men er eveneens naar om de huizen zo bestendig mogelijk te maken. Verder konden enkele belangrijke gebouwen, waaronder 6 scholen, opnieuw hun deuren openen. Het leven in Managua krijgt stilaan weer vorm.

ERIK SCHROUWEN

5.4.4 Conditie 4: Gedomesticeerd/ Exemplification

MANAGUA EEN JAAR NA DE AARDBEVING

Nicaragua – 20/09/2012

Op 20 september 2011 werd Managua, de hoofdstad van Nicaragua, door een zware aardbeving verwoest. In totaal kwamen daarbij 97 mensen om het leven. 125 mensen, waaronder 4 Belgen, liepen verwondingen op. Onmiddellijk na de aardbeving werden aanzienlijke bedragen ingezameld via internationale steunacties. Ook België hielp mee. Exact één jaar later zijn de herstelwerkzaamheden op Managua in volle gang.

Miriam Bouwels, een Vlaamse die

al jaren in Nicaragua werkt, getuigt: Ongeveer één jaar geleden werd ik weduwe. Dankzij mijn kruidennierszaak kon in net rond komen en mijn kinderen te eten geven. De aardbeving verwoestte al wat ik had. Mijn huis stortte in. Ook mijn winkel liep zware beschadigingen op. De nacht bracht ik door op straat, zoekend naar mijn kinderen. Het was pikdonker. Overal was de elektriciteit uitgevallen." Miriam leed niet enkel materiële schade: "Mijn man overleed bij een evacuatiepoging van de plaatselijke school. Hij was brandweercommandant."

Na afloop van deze natuurramp zamen diverse internationale organisaties geld in om de getroffen regio te hulp te schieten. Zo sprokkelde Het Rode Kruis ongeveer 4 miljoen euro bijeen. Ook België trachtte Nicaragua, een steeds belangrijker wordende economische handelspartner, zo goed mogelijk bij te staan. De Vlaamse media leverden hun bijdrage door verscheidene oproepen te doen tot gelddonatie en de tv-zenders VRT en VTM sloegen de handen in elkaar en zamelden 1,5 miljoen euro in ten voordele van de ramp. Voorts besloot de federale overheid om een B-FAST inter-

ventie te sturen naar Managua en zo directe hulp te bieden aan de slachtoffers. Een medewerker aan het woord: "Aangekomen in de hoofdstad stonden we versteld van de ravage die was aangericht. Gelukkig konden we nog tientallen levens redden. Meer dan 30 chirurgische ingrepen werden door ons team tot een goed einde gebracht."

Ondertussen wordt het geld door de overheid van Nicaragua gebruikt voor de heraanleg van wegen en voor de wederopbouw van de ingestorte en beschadigde huizen. "Mijn winkel is weer hersteld en de overheid heeft meer schokbestendige huizen laten optrekken" stelt Miriam. "Dankzij de vrijgevigheid van mensen in andere landen is er opnieuw hoop. Eindelijk kan ik aan een nieuw hoofdstuk in mijn leven beginnen." En Miriam is niet alleen. Eén jaar na de ramp hebben de meeste getroffen opnieuw een dak boven het hoofd. Ook belangrijke gebouwen, waaronder 6 scholen, openden reeds opnieuw hun deuren. Het leven in Managua krijgt stilaan weer vorm.

ERIK SCHROUWEN